

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

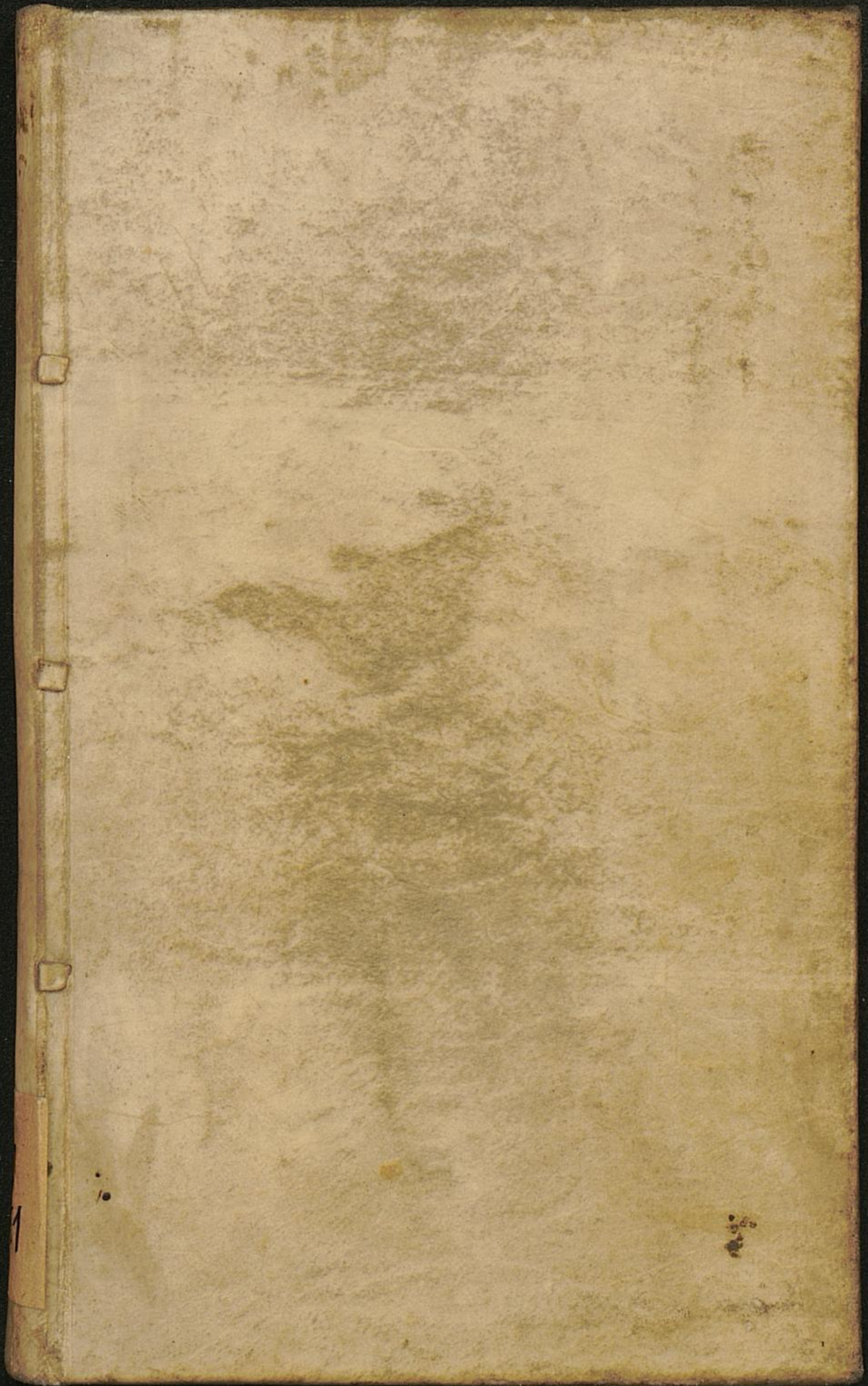
Universitätsbibliothek Paderborn

**Dissertatio Theologica, Ad Mentem S. P. Avgvstini, De
Radice Intolerabilivm, scandalosarum, & in praxi
perniciosarum propositionum, à summis Pontificibus
Alexandro VII, & Innocentio XI. damnatarum**

Schweitzer, Johannes

Coloniæ Agrippinæ, 1679

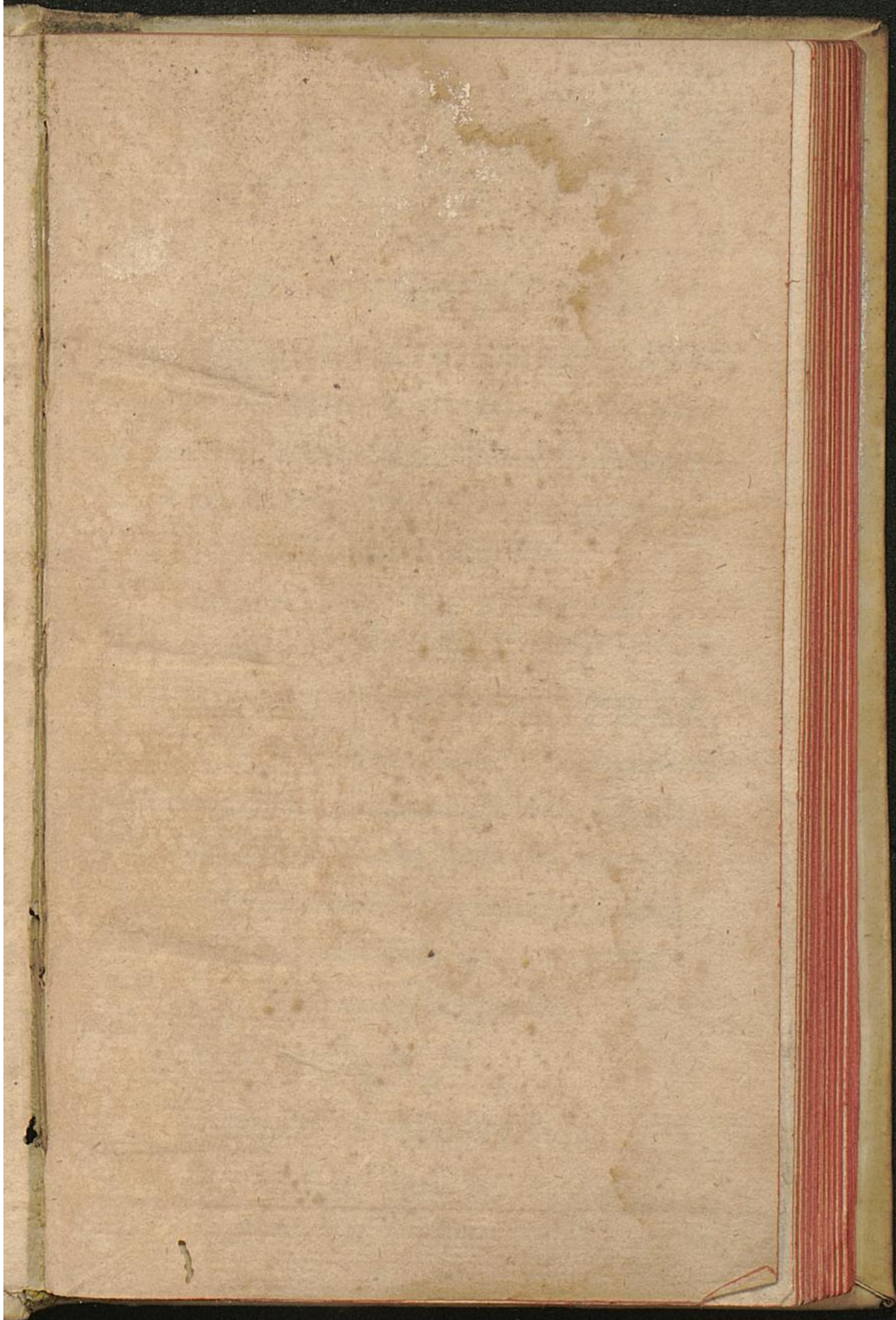
urn:nbn:de:hbz:466:1-38917

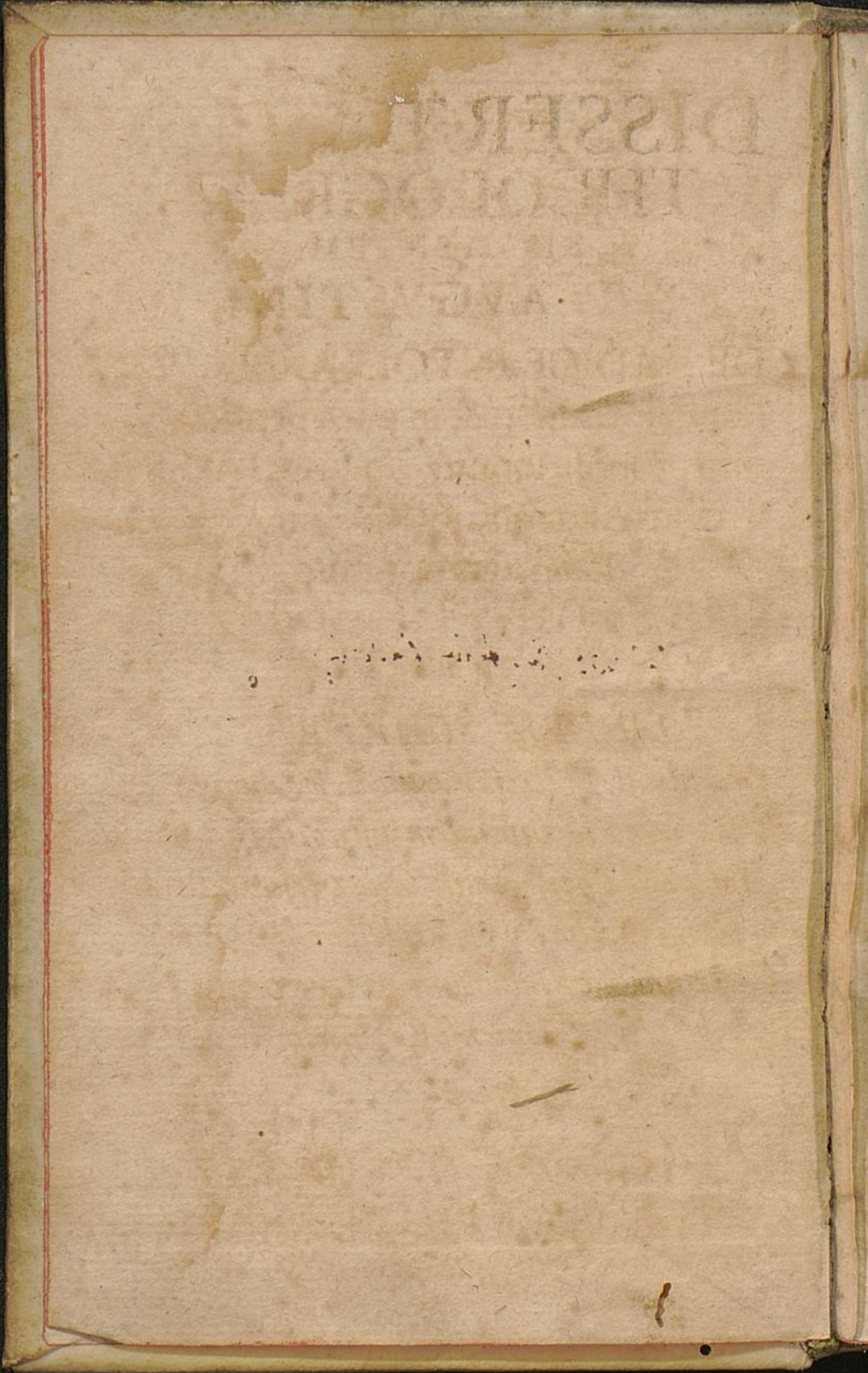

Th. 457.

D. 1

40.

DISSERTATIO
THEOLOGICA,

AD MENTEM

S. P. AVGVSTINI,

DE RADICE INTOLERABILIVM,
scandalosarum, & in praxi perniciosarum
propositionum, à summis Pontifi-
cibus Alexandro VII, & Innocen-
tio XI. damnatarum,

COMPOSITA ET EXHIBITA

Collegii Soc. Jesu Paderbornæ
D E R

F. JOANNEM SCHVVEITZER,
Ordinis F. F. Eremitarum S. P. Augustini,
Vicarium Provinciale districtus Cis-Mo-
sani, SS. Theologiae in Universitate Colo-
niensi Doctorem & Professorem Ordina-
rium, ac Studiorum in Conventu
Coloniensi Regentem.

* * *
* * *

COLONIAE AGRIPPINÆ,

Typis Viduae Petri Metternich,
propè Augustinianos. 1679.

BEATISSIMO, SVBTLIS
SIMO, PRÆCELLENTISSIMO
DOCTORI

DOCTORVM MA-

Nescis, quia arbor in fruge digno-
scitur? Nescis, quia quod in radi-
ce celatur, in ramis declaratur? *S. Aug.*
homil. 48. c. 1. inter so.

PRÆCIPVO ECCLÆ
SIE LUMINI

STRENVISSIMO GRA-
TIE DIVINÆ PRO-
PUGNATORI

SACERDOTVM GLO-
RIÆ

HVMILIS ET PROBÆ
TISSIMI INGENII, OMNIMODE
VIRTUTVM VIRI

1

BEATISSIMO, SVBTILIS-
SIMO, PRÆCELLENTISSIMO
DOCTORI,

*Bonif. IX.
Sixt. IV.
Conc.
Tol. XVI.*

DOCTORVM MA-
GISTRO,

*Vic. V-
tic.*

OMNI SAPIENTIA CLA-
RISSIMO, ET CAUTISSIMO
DISPUTATORI,

*Sexta
Syn.*

PRAECIPVO ECCLE-
SIÆ LUMINI,

Sixt. V.

STRENVISSIMO GRA-
TIÆ DIVINÆ PRO-
PUGNATORI,

*Venera
Beda.*

SACERDOTVM GLO-
RIÆ,

*Vic. V.
tic.*

HVMILIS ET PROBA-
TISSIMI INGENII, OMNIUMQUE
VIRTUTUM VIRO,

*Gregor.
VII.
Pius II.*

§ 2 VITIO-

Ioan. **VITIORVM ET HAERE-**
XXII. **SUM EXTIRPATORI,**

Adri **VENERABILI ET ADMI-**
an. I. **RABILI PATRI,**

AVRELIO AVGVSTINO,
HIPPONENSI EPISCOPO,

Hos labores, seque totum devovet,
dedicátque

Indignissimus Filius,

F. JOANNES SCHWEITZER,

APPRO-

APPROBATIO.

CUm nihil orthodoxæ fidei dissentaneum, omnia verò illi consentanea præfens *Dissertatio Theologica de Radice intolerabilium, scandalosarum, & in praxi perniciosarum propositionum* &c. contineat, atque per quinque paragraphos doctè & solidè juxta mentem **S. AVGVSTINI** probet, Ignorantiam invincibilem excusare à peccato; non dari Ignorantiam invincibilem Legis naturalis in homine usu rationis pollente; denique in concursu opinionum non esse licitum relictâ probabiliore & tutiore sequi minùs probabilem, faventem libertati & commodo. Hinc dignam judicamus, ut publicis typis divulgetur. Coloniae 2. Junii, An. 1679.

F. Henricus Hilden, Ord. Prædicatorum S. T. D.
& in Vniversitate Coloniensi Ordinarius &
publicus Professor, Conventus S. Crucis Prior.
F. Leonardus Messen, Ord. Prædicatorum S. T. D.
& Professor Ordinarius.

FACULTAS

Admodum Reverendi Patris Vicarii
Provincialis, Provinciae Belgicae sive
Coloniensis Ord. Erem. S. P.

AVGVSTINI.

Ego infrascriptus potestatem facio, ut
ab Adm. Rev. & Eximio P. M. JO-
ANNE SCHVVEITZER, sacros. Theol.
Doctore & Professore & c. composita Dissertatio
Theologica de Radice intolerabili-
um, scandalosarum & in praxi perni-
ciosarum propositioinum & c. & ab
Adm. Rev. & Eximio P. M. Guilielmo
Roëvenich, Sacros. Theol. Doctore, Expro-
vinciali, Priore Coloniensi, aliisque Theo-
logiae Doctores approbata, typis mande-
tur. Antverpia 15. Junii, An. 1679.

F. Ioannes Smidts.

Radix

RADIX *propositionum à Summis*
Pontificibus damnatarum benè
detecta, cùm suo foetu [cei mali corvi
malum ovum] ad Lydium doctrinæ
Augustinianæ lapidem doctè probata,
& ab eadem jure merito, quia solidè re-
probata, jussu Superioris mei à me le-
cta, inventa est per omnia conformis
bonis moribus & fidei orthodoxæ.
Quare dignam judico, quæ præli bene-
ficio publicæ utilitati subserviat. Hac
25. Junii, 1679. Coloniae ad S. Augu-
stinum.

F. Guilielmus Roëvenich, S. T. D.
Ord. Eremit. S. P. Augustini, m. p.

CEN-

CENSURA ORDINARII.

Imprimatur Dissertatio Theologica
de radice intolerabilium, & in praxi
perniciosarum propositionum, à Sum-
mis Pontificibus Alexandro VII, & In-
nocentio XI. damnatarum, *nihil fidei*
Catholicae, aut bonis moribus contrarium
continens, conformis menti & doctrinae S.
Augustini. Dabam Coloniae s. Junii,
1679.

F. Theodorus Deghens, SS. Theol. Doctor &
Professor Ordinarius, Canonorum
Regularium S. Crucis Provincialis ad
Rhenum, & Prior Coloniae, Ordinarius
Librorum Censor, m. p.

PRO-

PROOEMIUM.

DEo, qui Ecclesiæ suæ in necessitatibus semper succurrit, excitante, jam pridem plurimi veritatis & disciplinæ ecclesiasticæ zelosi amatores, & intrepidi propugnatores, variarum Facultatum Theologicarum Doctores, & Illustrissimi Episcopi, ob quædam opinionum monstra, & ab iis in Ecclesiam Catholicam derivatam morum corruptelam, ad sedem Apostolicam recurrerunt, non sine prospero effectu. Alexander enim VII. anno 1659. in primis damnavit aliquam Apologiam casuistarum: deinde anno 1665. feria 5. die 24. Septembris in Congregatione S. R. & universalis Inquisitionis re maturè considerata, damnavit propositiones has 28.

1. Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum fidei, spei, & charitatis, ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium.

2. Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

3. Sententia asserens Bullam cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629. 18. Julii

liti in Consistorio sacrae Congregationis Emin. Cardinalium, visa & tolerata est.

4. Praelati Regulares possunt in foro conscientiae absolvere quoscunque seculares, ab haeresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurfa.

5. Quamvis evidenter tibi constet, Petrum esse haereticum, non teneris denunciare, si probare non possis.

6. Confessarius, qui in Sacramentali Confessione tribuit poenitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitasse in confessione, ac proinde non est denunciandus.

7. Modus evadendi obligationem denuncianda sollicitationis est; si sollicitatus confiteatur cum sollicitante, hic potest ipsum absolvere absque onere denunciandi.

8. Duplicatum stipendium potest sacerdos pro eadem missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet Celebranti correspondentem, idque post decretum Urbani VIII.

9. Post Decretum Urbani potest sacerdos, cui missae celebrandae traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.

10. Non est contra justitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, & sacrificium unum offerre; Neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam promissione etiam juramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.

11. Peccata in confessione omissa, seu oblita ob instans periculum vitae, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.

12. Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis

copis

copis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.

13. Satisfacit praecepto annuae confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo presentato, sed ab eo injustè reprobato.

14. Qui facit confessionem voluntarie nullam, satisfacit praecepto ecclesiae.

15. Pœnitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat.

16. Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in confessarium simplicem sacerdotem, non approbatum ab ordinario.

17. Est licitum Religioso, vel Clerico, calumniatorem gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem, occidere, quando alius modus defendendi non suppetit, uti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus vel ipsi Religioso, vel ejus Religioni publice, & coram gravissimis viris prædicta impingere, nisi occidatur.

18. Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam judicem, à quo iniqua certo imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare.

19. Non peccat maritus occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam.

20. Restitutio à Pio V. imposta Beneficiatis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam judicis, eò quod sit pœna.

21. Habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud beneficium Ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit sua obligationi, si officium per alium recitet.

22. Non est contra justitiam beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens illa beneficia Ecclesiastica pecunia interveniente non exigit illam pro collatione beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

23. Frangens jejunium Ecclesie ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta, quia non vult se subicere precepto.

24. Mollities, Sodomia, & bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infame, ideoque sufficit dicere in confessione, se procurasse pollationem.

25. Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis precepto, dicens commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.

26. Quando litigantes habent pro se opiniones aequè probabiles, potest iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius pro alio.

27. Si liber sit alicujus junioris, & moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet, rejectam esse à sede Apostolica tanquam improbabilem.

28. Populus non peccat, etiamsi absque ulla causa non recipiat legem à Principe promulgatam.

Et idem anno 1666. feria 5. die 18. Martii censura perstrinxit sequentes.

1. In die jejunii, qui sepius modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in sine comederit, non frangit jejunium.

2. Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.

3. Ex-

3. Excusantur absolute à præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamsi iter necessarium non sit, & etiamsi iter unius diei conficiant.

4. Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova & lacticia in quadragesima obliget.

5. Restitutio fructuum ob omissionem horarum suppleri potest per quascunque Eleëmofynas, quas antea Beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerit.

6. In die Palmarum recitans officium Paschale, satisfacit præcepto.

7. Vnico officio potest quis satisfacere duplici præcepto pro die præsentis, & crastino.

8. Regulares possunt in foro conscientie uti privilegiis suis, quæ sunt expresse revocata per Concilium Tridentinum.

9. Indulgentiæ concessæ Regularibus, & revocata à Paulo V. hodie sunt revalidata.

10. Mandatum Tridentini factum sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quamprimum, est consilium, non præceptum.

11. Illa particula quamprimum intelligitur, cum sacerdos suo tempore confitebitur.

12. Est probabilis opinio, quæ dicit, esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensibilem quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris, & pollutionis.

13. Non est obligatus concubinarius ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarij, vulgo regalo, dum deficiente illa, nimis

agrè ageret vitam, & alia epula tædis magno concubinariū afficerent; & alia famula nimis difficile inveniretur.

14. Licitum est mutuanti aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.

15. Annuum legatum pro anima relictum, non durat plusquam per decem annos.

16. Quo ad forum conscientie, reo correcto, ejusque contumacia cessante, cessant censura.

17. Libri prohibiti donec expurgentur, possunt retineri, usque dum adhibita diligentia corrigantur.

Sed cum, his damnatis, plures restarent, & ex eadem radice indies novæ pullularent, publicèque non sine scandalo & animarū periculo defenderentur, & practicarentur, ad occurrendū malis Sanctissimus D. N. Innocentius Papa XI. salubre opus in segregandis noxiis doctrinarum pascuis ab innoxiiis à fel. record. Alexandro VII. Prædecessore suo inchoatum prosequi volens, plurimas propositiones partim ex diversis, vel libris, vel Thesis, seu scriptis excerptas, & partim noviter adinventas Theologorum examini, & deinde Eminentissimis, & Reverendissimis Dominis Cardinalibus contra hæreticā pravitatem Generalibus Inquisitoribus subjecit: & iis sedulo, & accurate sæpius discussis eorundem Eminentissimorum Cardinalium, & Theologorum votis per Sanctitatem suam auditis. Idē Sanctissimus D. N. re postea mature considerata, statuit & decrevit anno 1679. die 2. Martii in generali congregatione S. R. & universalis Inquisitionis, sequentes 65. propo-

propo-

propositiones, & unam quemque ipsarum, sicut jacent, ut minimum tanquam scandalosas, & in praxi perniciosas esse damnandas & prohibendas, sicut ejus damnavit, prohibuitquè, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, prout prohibuerat Alexander VII. Romano Pontifici (excepto articulo mortis) reservatæ, ne ullus, cujusvis conditionis, status, & dignitatis illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel divisim, defendat, vel edat, vel de eis disputative publicè aut privatim tractet, vel prædicet, nisi forsitan impugnando: & districtè in virtute obedientiæ, & sub interminatione divini judicii præcepit, ne ullus eas, aut aliquam earum ad praxin deducat: sunt autem quæ sequuntur.

1. Non est illicitum in sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculū gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantū utendū non est, in collatione Baptismi, ordinis sacerdotalis, aut Episcopalis.

2. Probabiliter existimo, judicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem.

3. Generatim dum probabilitate, sive intrinseca, sive extrinseca quantūvis tenui, modo à probabilitatis finibus non exeatur, consisti aliquid agimus, semper prudenter agimus.

4. Ab infidelitate excusabitur infidelis non credens ductus opinione minus probabili.

5. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.

6. Probabile est, ne singulis quidem rigoroſe quinquennis per se obligare præceptum charitatis erga Deum.

7. Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, qua justificari possumus.

8. Comedere & bibere usque ad satietatem, ob solam voluptatem, non est peccatum, modo non obsit valetudini, quia licite potest appetitus naturalis suis actibus frui.

9. Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.

10. Nō tenemur proximum diligere actu interno & formali.

11. Praecepto proximum diligendi satisfacere possumus, per solos actus externos.

12. Vix in secularibus invenies, etiam in Regibus superfluum statui; Et ita vix aliquis tenetur ad Eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.

13. Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicujus tritari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & desiderare; non quidem ex displicentia persona, sed ob aliquod temporale emolumentum.

14. Licitum est absoluto desiderio cupere mortem Patris, non quidem, ut malum Patris, sed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura est pinguis hereditas.

15. Licitum est filio gaudere de parricidio Parentis à se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hereditate consecutas.

16. Fides non censetur cadere sub praeceptum speciale, & secundum se.

17. Satis est, actum fidei semel in vita elicere.

18. Si à potestate publica quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri, ut Deo, & fidei gloriosum consulo, tacere, ut peccaminosum per se non damno.

19. Voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in se ipso
 ste

fit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.

20. Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, quem habet supernaturalem.

21. Assensus fidei supernaturalis, & utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis; imo cum formidine, qua quis formidet, ne non sit locutus Deus.

22. Non nisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita Remuneratoris.

23. Fides latè dicta ex testimonio creaturarum, similive motivo ad justificationem sufficit.

24. Vocare Deum in testem mendacii levis, non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.

25. Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sive gravis.

26. Si quis, vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causa, sive quocunque alio sine juret, se non fecisse aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera non mentitur, nec est perjurus.

27. Causa justa utendi his amphibologiis est, quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censeatur tum expediens, & studiosa.

28. Qui mediante commendatione, vel munere ad magistratum, vel officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali prestare juramentum, quod de

mandato Regis à similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

29. Vrgens metus gravis est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi.

30. Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit; idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam, vel ictum fustis fugiat.

31. Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.

32. Non solum licitum est defendere defensione occisiva, quæ actu possidemus, sed etiam ad quæ jus inchoatum habemus, & quæ nos possessuros speramus.

33. Licitum est tam heredi, quam legatario contra injuste impediens, ne vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere, sicut & jus habenti in cathedram, vel Præbendam contra eorum possessionem injustè impediens.

34. Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.

35. Videtur probabile omnem fœtum, quamdiu in utero est, carere anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur, ac consequenter dicendum erit in nullo abortu homicidium committi.

36. Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam ingravi.

37. Famuli, & famule domestica possunt occulte heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt, 38. Non

38. Non tenetur quis sub pœna peccati mortalis restituere, quod ablatum est per pauca furta, quantumcunquè sit magna summa totalis.

39. Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.

40. Contractus Mohatra licitus est, etiam respectu ejusdem personæ, & cum contractu retrovenditionis præviè inito, cum intentione lucri.

41. Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam præsentem, quam futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à Mutuario exigere, & eo titulo ab usura excusari.

42. Usura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia & gratitudine debitum, sed solum si exigatur tanquam ex justitia debitum.

43. Quidni non nisi veniale sit detrahentis auctoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?

44. Probabile est, non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam justitiam & honorem defendat. Etsi hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

45. Dare temporale pro spiritali non est Simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed dumtaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi spiritali, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spiritali, aut e contra.

46. Et id quoquè locum habet, etiam si temporale sit principale motivum dandi spiritali; imo etiam si sit finis ipsius rei spiritalis, sic ut illud pluris aestimetur, quam res spiritalis.

47. Cum

47. Cum dixit Concilium Tridentinum eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores, & Ecclesie magis utiles ipsi iudicaverint ad Ecclesias promovent, Concilium, vel primo videtur per hoc digniores non aliud significare velle, nisi dignitate eligendorum sumpto comparativo pro positivo; vel secundo locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos, vel tandem loquitur tertio quando fit concursus.

48. Tam clarum videtur, fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur.

49. Mollities jure naturæ prohibita non est, unde se Deus eam non interdixisset, sepe esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali.

50. Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium; adeoque sufficit in confessione dicere, se esse fornicatum.

51. Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandum virginem, & multoties eidem subservit deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne à Domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

52. Præceptum servandi festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.

53. Satisfacit præcepto Ecclesie de audiendo sacro, qui duas ejus partes, imo quatuor simul à diversis celebrantibus audit.

54. Qui

54. Qui non potest recitare matutinum, & laudes, potest autem reliquas horas, ad nihil tenetur, quia major pars rabet ad se minorem.

55. Præcepto Communionis annue satisfit per sacrilegam Domini manducationem.

56. Frequens confessio, & communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

57. Probabile est sufficere attritionem naturalem, modò honestam.

58. Non tenemur Confessario interroganti faterè peccati alicujus consuetudinem.

59. Licet sacramentaliter absolvere dimidiatè ante confessos ratione magni concursus pœnitentium, qualis v. g. potest contingere in die alicujus festivitatis, aut indulgentiæ.

60. Pœnitenti habenti consuetudinem peccandè contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio; dummodo ore proferat se dolere, & proponere emendationem.

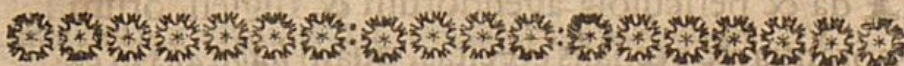
61. Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere, quinimò directè, & ex proposito querit, aut ei se ingerit.

62. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.

63. Licitum est querere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi.

64. Absolutionis capax est homo, quantumvis laboree ignorantia Mysteriorum fidei, & etiamsi per negligentiam, etiam culpabilem nesciat mysterium sanctissima Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri JESU Christi.

65. Sufficit illa mysteria semel credidisse.

D V B I V M.

Quæ fit radix memoratarum, & à Summis Pontificibus damnatarum propositionum ?

Respondeo, radicem præcipuè esse promissam ignoranter contra jus divinum, naturale & positivum peccantibus securitatem, ob vagam probabilitatem, post quindecim potissimum sæcula, quasi fortuito in Ecclesia natam, à pluribus tandem reverenter nimis susceptam, & sub veritatis veste ad tollenda è mundo peccata, & angustam cœli viam dilatandam, tanquam prudentem humanarum actionum directricem omnibus obtrusam.

Pro intelligenda hujus responsionis veritate servient paragraphi sequentes.

PARA-

PARAGRAPHUS PRIMUS.

*An omnis ignorantia invincibilis excuset à peccato
secundum Augustinum?*

INter vitæ hujus misérias non minima est profunda & periculosa agendorum & fugiendorum ignorantia, & pœnalis cœcitas, quam *habitans in excelsis in silentio Deus solus magnus lege insatigabili*, ut Augustinus ait lib. 1. Confess. c. 18. *spargit super illicitas cupiditates*. Dari autem peccata ignorantiae, nemo dubitare potest. Id enim sacra Scriptura, & sancti Patres testantur. Audiamus S. Augustinum lib. 1. de peccat. merit. c. 36. dicentem: *An nullum est ignorantie malum, & ideo nec purgandum? & quid ait illa vox: Delicta juventutis meæ, & ignorantiae meæ ne memineris? etsi enim damnabiliora peccata sunt, quæ à scientibus committuntur, tamen si ignorantie peccata nulla essent, hinc non legeremus, quod commemoravi: Delicta juventutis meæ, & ignorantiae meæ ne memineris?*

Solet dividi ignorantia à Scholasticis primò in invincibilem, & vincibilem. Invincibilem vocant, quæ nulla industria, aut studio humano superari potest; sive, quæ nullo modo est voluntaria. Vincibilis dicitur, quæ adhibito studio & diligentia potest vinci,

ci,

ci, sive quæ aliquo modo est voluntaria, videlicet vel per se, vel per accidens, secundum S. Thomam qu. 3. de malo, a. 8. est quæ semper peccatum, si sit eorum, quæ aliquis scire tenetur. quod addo; quia si scire non teneatur, dicitur potius nescientia, quam ignorantia, vel ignorantia negationis, ut alii loquuntur. Per se dicitur ignorantia voluntaria, quando aliquis vel directè vult ignorare scientiam, ne retrahatur à peccato; vel indirectè, quando non adhibet studium ad cognoscendum ea, quæ cognoscere debet, id quæ vel simpliciter, & secundum omne tempus, vel in aliquo casu, ut loquitur S. Thomas. Per accidens dicitur voluntaria, quando aliquis directè, vel indirectè vult aliquid, ad quod sequitur ipsum ignorare. Sic ebrius vult superflue vinum bibere, per quod privatur usu rationis, & aliqui negligunt repellere insurgentes passionis motus, qui per crescentes ligant rationis usum in particulari eligibili. Divisio ignorantia, quâ ab Augustino dividitur in ignorantiam secundum necessitatem, & voluntatem, sive in ignorantiam volentis, & non potentis intelligere; & potentis, sed non volentis, posset videri coincidere cum præcedente, sed spectatâ mente S. Patris, est diversa. Necessitas enim duplex est; nempe absoluta, & ex suppositione. Absoluta tollit omne voluntarium: non verò necessitas ex suppositione. Si enim causa suppositionis sit voluntaria, est ignorantia voluntaria. Talis ignorantia, sive mentis cæcitas est, quam causat inordinatus creaturarum amor, quæ non tam studio, quàm mutatione amoris vincitur: nisi enim amor

per-

perverfus mutetur, non potest intellectus nisi erroneum de rebus agendis formare judicium. Unde in hac ignorantia miscetur involuntarium voluntario. Ratio voluntarii provenit à causa voluntaria, id est, ab amore inordinato libero, qui causat errorem, quo præveniente liberè concludit intellectus, hic & nunc esse operandum. Involuntarium in hoc consistit, quod necesse sit, durante illo inordinato amore, voluntatem præveniri aliquo errore, ex quo concluditur, aliquid esse agendum, & sic peccatur.

Secundò solet dividi ignorantia in ignorantiam facti, qua in facto aliquo ignoratur illud, ob quod factum lege comprehenditur, & in ignorantiam juris, qua ignoratur jus sive lex, quæ solet subdividi secundum diversitatem juris, quod vel est jus naturale, vel divinum positivum, vel humanum &c.

Jansenius Episcopus Iprensis docuit, ignorantiam invincibilem, sive ignorantiam secundum necessitatem absolutam non excusare à peccato, & hanc esse mentem S. Augustini. Sic enim loquitur lib. 2. de statu naturæ lapsæ. c. 4. *Gigantea occurrit moles, & ut videtur nodus insolubilis, ut ex invincibili ignorantia peccatum possit proficisci. Quis enim capiat, ut homo in eo peccet, quod nequè scit, nequè scire potuit, nec voluntate sua sive volente, sive torpescente talis ignorantia causam dedit? hujusmodi enim peccata, jam non erunt ne quidem voluntaria, quod ad peccati rationem omnino necessarium est, sed necessaria. Et quis credat tale portentum, doctissimum sanctissimumque virum docuisse? si te, benigne lector, ista difficultas forte movet, projectò movet & me. Non tamen ita, ut vel dubitem, doctrinam istam*

Augustinum tradidisse, vel in ea tradenda fluctuasse, vel hallucinatum esse, sed potius ut obstupescam, & exhorrescam profunditatem iudiciorum Dei. Certissimum est enim, quantum excussis magno labore diligentiaque principis Augustini, & anfractibus doctrinae ipsius iudicare licet, hoc Augustinum, hoc Hieronymum, hoc Concilium Palestinum sine ulla fluctuatione, ut rem in Catholica Ecclesia extra omnem controversiam, tanquam in scripturis traditam docuisse.

Respondeo & dico, omnis ignorantia invincibilis legis excusat à peccato, & à pœna peccati, secundum S. Augustinum.

Probatur prima pars ex lib. 3. de lib. arbit. c. 19. ubi S. Pater ait: Non tibi deputatur ad culpam quod invitus ignoras &c. sed qui laborat ignorantia invincibili, & ex illa operatur, ignorat omnino invitus ergo ei non deputatur ad culpam. Probatur minor: quia ignorantia invincibilis est omnino involuntaria respectu illius, qui illa laborat, sive est ignorantia secundum necessitatem absolutam; si enim ullo modo esset voluntaria sive libera, posset homo eam vincere; quia hoc quisquam in potestate sua habere dicitur, quod si vult facit, & si non vult, non facit, ut inquit S. Augustinus, lib. de spirit. & lit. c. 3. Sed homo neque studendo, neque alio modo ignorantiam invincibilem superare potest: ergo &c.

Dices, ignorantia invincibilis est voluntaria voluntate capitis, quia est effectus peccati primi hominis, in quo fuimus, & cum quo omnes peccavimus. Respondeo ex hoc tantum sequi, quod sit pœna peccati primi hominis, non autem quod sit peccatum, quia

quia nec peccatum, ut Augustinus inquit lib. 83. quæst. 24. *Nec rectè factum imputari cuiquam iuste potest, qui nihil secerit propria voluntate.*

Probaturs secundo: quia si ignorantia invincibilis non excusaret ab omni peccato, peccaret homo etiam damnabiliter in eo, quod facit necessario, necessitate absoluta; sed hæc propositio à Pio V. & Gregorio XIII. fuit damnata, estquè contraria doctrina S. Augustini cit. lib. 3. de lib. arbit. c. 18. ubi asserit, neminè peccare in eo, quod caveri nullo modo potest. *Quis enim, inquit, peccat in eo, quod nullo modo caveri potest? & lib. de duab. anima: c. 11. ubi dicit: Nonne ista cantant & in montibus pastores, & in theatris Poëta, & indocti in circulis, & docti in Bibliothecis, & Magistri in scholis, & Antistites in sacris locis, & in orbe terrarum genus humanum? subintellige, quod nemo in eo peccet, quod caveri non potest, sive, ut ibidem subjicit, quod nemo vituperatione, vel damnatione dignus sit, aut non contra veritum justitiæ faciens, aut quod non potest, non faciens, & consequenter non peccet, cum omne peccatum, ut ibidem ait, vel sit vituperandum, vel damnandum: ergo ignorantia invincibilis excusat ab omni peccato.*

Probaturs tertio: quia secundum Augustinum lib. de vera relig. c. 14. *Vsqùè adeo peccatum voluntarium est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntariū &c.* Sed quod fit ex ignorantia invincibili nullo modo est voluntarium; ergo nullo modo est peccatum; ergo omnis ignorantia invincibilis excusat à peccato.

Probaturs etiam secunda pars, videlicet, quod ignorantia invincibilis etiam excuset à pœna; quia, ut

S. Augustinus ait lib. 3. de lib arbit. c. 18. *Omnis pœna si justa est, peccati pœna est; sed qui operatur ex ignorantia invincibili, nullum committit peccatum; ergo illa ignorantia excusat à pœna.*

Confirmatur ex lib. 22. contra Faustum c. 78. ubi S. Pater ait: *Sive iniquitas, sive justitia, si in potestate non esset, nullum præmium, nulla pœna justa esset; sed quod fit ex ignorantia invincibili non est in potestate, cum fiat secundum absolutam necessitatem; ergo excusatur à pœna.*

Objicies primo: S. Augustinus lib. de grat. & lib. arbit. c. 3. dicit: *Illam ignorantiam, quæ non est eorum, qui scire nolunt, sed eorum, qui tanquam simpliciter nesciunt, neminem sic excusat, ut sempiterno igne non ardeat, quia non audivit omnino quod crederet, sed fortassis, ut mitius ardeat; ergo ignorantia invincibilis secundum Augustinum nec excusat à peccato, nec à pœna. Probatur consequentia; quia S. Augustinus loc. cit. loquitur de ignorantia invincibili. Dicitur enim eorum, qui simpliciter nesciunt, quæ nescientia tantum competit invincibiliter ignorantibus.*

Respondeo negando consequentiam; & ad probationem dico, locum citatum posse intelligi de ignorantia sola legis positivæ, vel de ignorantia legis positivæ includente ignorantiam legis naturalis. Quod enim loquatur de ignorantia legis positivæ divinæ, potest colligi ex istis verbis, *si propterea non credidit, quia non audivit &c.* scilicet Evangelium. Si intelligatur de ignorantia solius legis positivæ, sermo est de vincibili, non quidem crassa & affectata, sed de ea, quæ est eorum, qui veritatem sufficienter

Pro-

propositam negligunt discere. Si intelligatur de includente ignorantiam legis naturalis, ob hanc merito dicuntur infideles non excusari, sed in ignem sempiternum ituri. Sed de his latius agerur infra. quod autem S. Pater hinc loquatur de ignorantia vincibili, colligitur excitatis verbis *tanquam simpliciter*: de invincibiliter enim ignorantibus non potest dici, quod *tanquam simpliciter* nesciant: neque quod *fortassis mitius* sint arsurus, cum hoc certum sit, nempe illos mitius arsfuros, qui laborant ignorantia invincibili.

Objicies secundo: S. Augustin. lib. i. oper. imperfecti cont. Julian. c. 105. dicit: *Multum erras, qui vel necessitate nullam putas esse peccandi, vel eam non intelligis illius peccati esse poenam, quod nulla necessitate commissum est --- necesse est enim, ut peccet, qui nesciendo, quid facere debeat, quod non debeat facere, facit; de quo genere malorum Deus rogatus ubi dicitur: delicta juventutis & ignorantiae meae, ne memineris: quod genus delictorum, si non imputaret Deus justus, non ea sibi dimitti posceret homo fidelis. Et ibid. c. 106. Non est igitur impenitentis securitas in necessitate peccandi. Et epist. 105. Per hoc inexcusabilis est omnis peccator, vel reatu originis, vel additamento etiam propriae voluntatis, sive qui novit, sive qui judicat, sive qui non judicat, quia & ipsa ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est; in eis autem qui non potuerunt, poena peccati, ergo in utrisque non est justa excusatio sed justa damnatio. Et ibid. Humana superbia tanquam presumens de viribus liberi arbitrii excusatam se putat, quando ignorantia, non voluntatis est, quod peccat, &c. Ergo ignorantia invincibilis secundum S. Augustinum non excusat a peccato. Pro-*

batur consequentia: quia S. Pater in adductis testimoniis loquitur de ignorantia invincibili, & de necessitate, & potentia antecedente. Respondeo negando consequentiã, & ad probationẽ dico; si uterque locus intelligatur de ignorantia juris naturalis cum pluribus ita sentientibus, S. Doctorem loqui de ignorantia voluntaria, saltẽ per accidens, ac proinde non de necessitate absoluta, sed de consequente, sive ex suppositione, quæ non excludit voluntarium. In illis enim qui intelligere potuerunt, & noluerunt, est huiusmodi ignorantia per se & directè voluntaria: in iis vero qui intelligere non potuerunt, est voluntaria per accidens, cum ideo intelligere non potuerint, quia liberè voluerunt causam, ad quam sequitur ignorantia, sive mentis cœcitas. Id est, quia liberè voluerunt adhærere creaturis, sive bono commutabili, averse à bono incommutabili; & noluerunt recurrere ad Deum pro impetranda luce intelligibili, & spirituali, cui posuerunt impedimentum. Quod spectat illud S. Augustini lib. 3. de lib. arbit. c. 22. *Non enim quod naturaliter nescit, & naturaliter non potest, hoc anima deputatur ad reatum, sed quod scire non studuit, & quod dignã facultati comparandæ operã non dedit. - - Si ignorantia veri, & difficultas recti naturalis est homini, unde incipiat in sapientia, quietisque beatitudinem surgere, nullus hunc ex initio naturali rectè arguit. Sed si proficere noluerit, aut à profectu retrorsum relabi voluerit, jure meritoque pœnas luet.* Sicut igitur nolenti videre lucem solis, & cœco ductorem respicienti cœpitatio & lapsus est voluntarius: ita etiam cœcis cœcitate mentis per inordinatum amorem creaturarum indu-

indu-

inducta & continuata, juxta illud Augustini lib. 1. oper. imperf. c. 47. *Cæcitas cordis peccatum est.* Et tractatu 1. & 3. in Joannem: *Homo positus in sole cæcus, præsens est illi sol, sed ipse soli absens est;* & in psal. 9. *cum magnam malum homines putent oculorum corporalium cæcitatē, qua lux ista retrahitur; quantam ergo pœnam patitur, qui secundis rebus peccatorum suorum eò perducitur, ut non sit Deus in conspectu ejus.* Et lib. de agone Christi. c. 13. *Errat, quisquis putat, se veritatem posse cognoscere, cum adhuc nequiter vivat.* Et lib. 3. de lib. arbit. c. 18. *illa enim peccati pœna justissima est, ut amittat unusquisquè, quo bene uti noluit, cum sine ulla posset difficultate, si vellet, id est, ut qui sciens recta non facit, amittat scire, quod rectum sit, & qui recte facere cum posset, noluit, amittat posse, cum velit.*

Dixi: Si uterquè locus intelligatur de ignorantia juris naturalis &c. quia aliqui locum Epist. 105. interpretantur de ignorantia juris divini positivi invincibili; ista nempe verba: *qui non potuerunt.* Qua interpretatione admissa, adhuc neganda est consequentia; quia non dicit S. Pater in iis, qui intelligere non potuerunt, ignorantiam esse peccatum, sed ait, esse pœnam peccati. Licet autem addat in utrisque esse justam damnationem, non tamen ait in iis, qui intelligere non potuerunt, esse justam damnationem ob ignorantiam juris positivi, cum infideles negativè justè damnati fuerint, non ob invincibilem ignorantiam mysteriorum fidei, sed ob alia peccata, à quibus ob defectum fidei non fuerunt liberati.

Instabis: S. Augustinus lib. de gest. Pelag. c. 18. & 19. refert, quod Cœlestius in synodo Diospolitana

fuerit damnatus ideo, quia docuit, quod ignorantia & oblivio non subjacerent peccato, quoniam non secundum voluntatem, sed secundum necessitatem evenirent; ergo secundum Augustinum, aliosque Patres istius synodi datur etiam aliqua ignorantia subjacens peccato, quæ non secundum voluntatem evenit; ergo ignorantia aliqua invincibilis non excusat à peccato.

Respondeo negando ultimam consequentiam, & dico, quod S. Augustinus cum Patribus dictæ synodi loquatur de ignorantia voluntaria, non quidem per se & affectata, sed per accidens; ac proinde hoc sensu non eveniente secundum voluntatem, sed secundum necessitatem, non absolutam, sed ex suppositione.

Urgebis: Pelagiani agnoverunt cum Pelagio, quod ignorantia voluntaria sive vincibilis subjaceret peccato, ut testatur S. Augustinus lib. de natur. & grat. c. 17. ubi ait: *Tractat etiam iste de peccatis ignorantia, & dicit, hominem prævigilare debere, ne ignoret, ideoque esse culpandam ignorantiam, quia id homo nescit negligentia sua, quod adhibita diligentia scire debuisset.* Ergo Pelagius cum suis asseclis ideo damnatus fuit, quod nollet ignorantiam invincibilem subjacere peccato.

Respondeo distinguendo antecedens. Pelagiani agnoverunt cum Pelagio, quod ignorantia voluntaria sive vincibilis, non solum physice, sed etiam moraliter, & facile per vires naturæ, subjaceret peccato, transeat; vincibilis physice, & quasi moraliter invincibilis ob inductam per peccata necessitatem ex suppositione; nego antecedens, & consequentiã.

Dixi

Dixi *transeat*: quia existimant aliqui Pelagium prius docuisse nullam ignorantiam subjacere peccato; postea autem ab Augustino convictum sententiam istam retractasse, & hac retractatione non obstante in memorata synodo fuisse damnatam priorem illius sententiam.

Potest etiam distingui antecedens hoc modo: Pelagiani agnoverunt, quod ignorantia voluntaria per se subjaceret peccato; concedo antecedens: quod voluntaria per accidens subjaceret peccato; nego antecedens, quia videntur Pelagiani tantum admisisse eam ignorantiam juris naturalis esse culpabilem, quam præcederet aliqua cogitatio, & ideo fuisse à Concilio damnati, eo quod etiam voluntaria per accidens sit culpabilis.

Respondent denique aliqui ad hanc instantiam, à Patribus dictæ synodi ignorantiam invincibilem baptizatorum dictam fuisse peccatum, non formale, sed materiale, eò quod ignorantia & concupiscentia sint materiale peccati originalis, quod à Pelagianis fuit negatum, quia dixerunt Pelagiani, ut S. Augustinus testatur lib. de dono persever. c. 11. ignorantiam & difficultatem, id est, concupiscentiam, sine quibus nullus homo nascitur, primordia, non supplicia esse natura.

Objicies tertio. S. Thomas quodlib. 8. a 13. ait: illud, quod est contra legem semper est malum, nec excusatur per hoc, quod est secundum conscientiam; conformiter ad hanc Augustinianam peccati definitionem: peccatum est dictum, factum, vel concupitum con-

tra legem: & quodlib. 9. a. 15. error, quo non creditur esse peccatum mortale, quod est peccatum mortale, conscientiam non excusat à toto, licet forte à tanto. Sed quod fit ex ignorantia invincibili, fit contra legem, & ex errore, quo non creditur esse peccatum, quod est peccatum: ergo semper est malum, nec excusatur à peccato: ergo prudenter præsumi potest, quod S. Augustinus non docuerit contrarium, quia S. Thomas est quasi echo S. Augustini.

Contra S. Thomas dicit 1. 2. q. 6. a 8. quod invincibilis ignorantia *causet involuntarium simpliciter: ex quo sequitur, id quod ex ea fit, non posse esse peccatum. Respondeo igitur, in locis objectis S. Doctorem agere de conscientia erronea vincibili, quæ peccatum non excusat. Neque Augustini definitio obstat, quia S. Pater vult illud esse peccatum, quod est contra legem æternam, ut participatam à ratione, cujus dictamen proximè dirigit actus humanos, & est quædam legis divinæ impressio, ut docet S. Thomas 1. 2. q. 19. a 4. quando autem invincibiliter ignoratur id, quod agitur, esse peccatum, deest hujusmodi dictamen inculpabiliter ob ignoratam invincibiliter legem.*

Objicies quarto: Omnis pœna peccati originalis est culpabilis, sed ignorantia invincibilis est pœna peccati originalis: ergo ignorantia invincibilis est culpabilis: ergo non excusat &c.

Respondeo negando majorem; cujus falsitas patet in primis ex infidelitate negativa, quæ licet sit pœna peccati originalis, non tamen est culpabilis.

Secun-

Secundò patet ex aliis naturæ humanæ miseriis, quæ sunt pœna peccati originalis. Terriò ex motibus primo primis, & concupiscentia, quæ sunt pœna peccati originalis, sed non peccatum. *Illæ concupiscentialis inobedientia* inquit S. Augustinus lib. 1. de civit. Dei c. 25. *quanto magis absque culpa est in corpore non consentientis, si absque culpa est in corpore dormientis?* Cui consonat illud S. Thomæ in 2. dist. 50. q. 1. a 2. *ad culpam personalem requiritur voluntas personæ;* & confirmatur ex illo S. Augustini cit. lib. 83. qq. quæst. 24. *nec peccatum, nec recte factum imputari cuiquam justè potest, qui nihil fecerit propria voluntate.*

Objicies quinto; Tunc ignorantia non excusat à peccato, quando ignorans potest cognoscere, actum esse prohibitum, & non cognoscit; sed hoc interdum potest ignorans invincibiliter; ergo ignorantia invincibilis non excusat semper à peccato. Probatur minor: quia ille potest cognoscere, cujus intellectus est informatus sufficientibus speciebus intelligibilibus, à quibus denominatur intellectus potens cognoscere; sed intellectus ignorantis invincibiliter interdum est sic instructus; ergo &c.

Diffimulata majori, Respondeo negando minorem. Et ad probationem ejus dico, non sufficere species, sed requiri quoque earum excitationem, quam laborans ignorantia invincibili non habet in sua potestate.

Objicies sexto; Si ignorantia invincibilis excusat

cusat à peccato; ergo consuetudinarii, qui se ipsos obdurarunt & excoecarunt sunt meliori loco, quam alii, qui veritatem cognoscunt. Respondeo negando consequentiam, quia consuetudinarii agentes contra legem naturalem & divinam sufficienter propositam &c. non laborant ignorantia invincibili, est enim illis ignorantia voluntaria, ut magis patebit ex dicendis. Videri potest dissertatio de sufficientia & necessitate Pœnitentiæ &c. dubio 6. & 9.

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

An secundùm Augustinum detur ignorantia invincibilis Iuris naturalis?

DE Jure sive lege naturali dicit S. Augustinus lib. 2. Confess. c. 4. *Lex tua, Domine, in cordibus hominum scripta est &c.* Eo ipso enim, quod Deus voluerit naturam rationalem creare, & sapienter gubernare, voluit, imò debuit curare, ut viveret conformiter suæ naturæ, & consequenter eam obligare, ad fugienda ea, quæ sunt intrinsecè & ex naturâ suâ mala, & ad prosequenda opposita bona. Lex igitur naturalis, prout in Deo existit, non distinguitur adæquatè à lege æterna. Consistit enim in ordinatione divinæ sapientiæ, secundum quod est directiva creaturarum rationalium, modo jam dicto: cujus ordinationis sive dictaminis divini imago, & participatio est lex naturalis, prout existit formaliter in ipsâ creaturâ, id est, dictamen actuale
rectæ

rectæ rationis, quo præcipitur rationali creaturæ, ut memorata mala fugiat, & bona prosequatur. Dixi *formaliter*; quia si sermo sit de lege naturali fundamentaliter, & in actu primo spectatâ, non distinguitur ab ipsâ naturâ rationali, sive lumine naturali intellectus in actu primo, sive à vi discernendi honesta & turpia, atque obligandi ad hæc fugienda, & illa prosequenda, de quibus latius solet tractari in materiâ de legibus. Continet autem lex naturalis duplicis generis præcepta, videlicet communia, & particularia. Commune est illud: *Quod tibi non vis fieri, ne facias alteri.* Particularia sunt quasi conclusiones, quæ ex communibus deducuntur.

Nota; Tria præceptorum in Decalogo contentorum, quæ vocantur primæ tabulæ, respicere Deum, & divinam Religionem; septem, quæ secundæ tabulæ nominantur, disponere hominem benè erga proximum, & tam hæc, quam illa, non minus Christianis esse observanda, quàm fuerint observanda Judæis; imo magis, secundum S. Augustinum, qui Tract. 3. in Joan. ait: *Illam omnia præcepta nobis magis præcipiuntur, & observanda sunt.*

Celeberrima, & magni momenti inter Recentiores Theologos controversia est, an detur ignorantia invincibilis legis naturalis? Sententiam affirmativam amplectuntur illi, quos Probabilistas vocant; Negativam verò Probabilitatis vagæ Impugnatores. Dixi *inter Recentiores*, quia Vasquez 1. 2. disp. 122. cap. 1. & Paulus Comitulus, lib. 5. resp.

resp. moral. c. 1. testantur, antiquos Theologos istius fuisse sententiæ, quod semper vincibilis esset Juris sive Legis naturalis ignorantia. Operæ pretium erit, examinare, & intelligere, quid senserit in hac materiâ præcipuus Ecclesiæ Doctor, quem utraqûe pars conatur trahere in suam sententiam, S. P. Augustinus.

Respondeo & dico: Secundum S. Augustinum non datur ignorantia invincibilis juris sive legis naturalis, in homine usu rationis pollente. Probatum primò, quia ignorantia voluntaria, sive quæ humanâ industriâ per Dei gratiam omnibus paratam adjuta superari potest, non est invincibilis; sed talis, secundum S. Augustinum, est omnis ignorantia juris naturalis: ergo. Major patet ex dictis §. 1. Minor probatur: quia si homo se ad alia cognoscenda, & amanda non applicet, potest juxta hoc generale juris naturalis præceptum; *quod tibi non vis fieri, ne facias alteri*, omnibus impressum, & notum, formare dictamen practicum; procedere absque errore, & amare justitiæ pulchritudinem, in omni particulari operabili, in materiâ juris naturalis, sicque vitare peccata contra legem naturæ. Audiantur verba S. Doctoris in psal. 118. Conc. 25. *Nullus est, qui faciat alteri injuriam, nisi qui fieri sibi nolit, & in hoc transgreditur naturæ legem quam non sinitur ignorare, dum id quod facit, non vult pati.* Et in psalm. 57. *Quandoquidem manu formatoris nostri in ipsis cordibus nostris Veritas scripsit: quod tibi non vis fieri, non facias alteri, hoc &*
ante-

antequam lex daretur, NEMO IGNORARE PERMISSUS EST, UT ESSET, UNDE JUDICARENTUR, & quibus lex non esset data. Sed ne sibi homines aliquid defuisse quererentur, scriptum est in Tabulis, quod in cordibus non legebant. Non enim & scriptum non habebant, sed legere nolebant. Oppositum est oculis eorum, quod in conscientia videre cogerentur, quasi forinsecus admotâ voce Dei ad interiora sua homo compulsus est; --- sed quia homines appetentes ea, quæ foris sunt, à seipsis exules facti sunt: data est etiam conscripta lex, non quia in cordibus scripta non erat, sed quia tu fugitivus eras cordis tui, ab illo, qui ubique est, comprehenderis, & ad te ipsum intro revocaris. Et in ps. 129. Peccator enim oblitus erat se, nec videbat se, data est illi lex, ut videret se. Ex his S. Patris testimoniis satis colligitur, legem naturalem ita in cordibus hominum à formatore Deo scriptam esse, ut licet à concupiscentiâ indomitâ abrepti contra eam peccent, responsuri tamen essent, si interrogarentur, an talia pati vellent? se talia pati nolle.

Specialiter autem notanda sunt verba: NEMO IGNORARE PERMISSUS EST, UT ESSET, UNDE JUDICARENTUR &c. Si enim ignorantia legis naturalis esset invincibilis, verè dici non posset; QUAM NON SINITUR IGNORARE, NEMO IGNORARE PERMISSUS EST, &c.

Dices: Ista S. Augustini Testimonia respiciunt tantum præcepta secundæ tabulæ, quibus bene disponimur erga proximum; sed hoc non obstante sustineri potest, invincibiliter ignorari ab aliquibus posse

posse præcepta primæ tabulæ , quæ præscribunt, quomodo Deus sit amandus, & colendus, cum Deum esse , invincibiliter ignorari possit ; ac proinde legem naturalem, prout in Deo existit ; imo prout & in homine, cum hæc, ut notatum fuit supra, illius sit participatio, & consequenter à taliter ignorantibus nullum omnino posse committi peccatum secundum doctrinam S. Augustini, qui lib. 2.2. cont. Faust. c. 27. *peccatum factum, vel dictum, vel concupitum contra legem æternam Dei, quæ lex secundum eundem est ratio, vel voluntas Dei, ordinem naturalem conservari jubens, perturbari vetans* : sed invincibiliter ignorantes, Deum esse, nihil possunt facere, vel dicere, vel concupiscere contra illam Dei rationem & voluntatem , cum illam, ex supposito, cognoscere non possint ; ergo &c. quibus addi potest illud lib. 12. de Civ. D. c. 9. *Malam voluntatem non facit, nisi defectio, quâ deseritur Deus* : sed ab invincibiliter ignorantibus Deum, non potest Deus desereri ; ergo. Quod autem taliter Deum ignorantibus dentur, videtur concludi posse ex Apostolo dicente , Philosophos Gentiles fuisse inexcusabiles, quia *cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt &c.* ex quo videtur sequi eos , qui Deum non cognoverunt, fuisse per invincibilem ignorantiam excusabiles.

Respondeo primò negando majorem ; & oppono illud S. Augustini lib. de decem Chord. c. 10. *Si homini non feceris , quod pati non vis ab homine , ad*
proxi-

proximi præceptum pertinet, ad dilectionem proximi, &c. Si autem, quod non vis pati ab homine, ipsi Deo vis facere, quid est hoc? nonne facis alteri, quod pati non vis? Charior tibi factus est homo quàm Deus. Ego quomodo injuriam facio, inquis, ipsi Deo? corrumpis teipsum. Et unde injuriam facio Deo, quia corrumpo meipsum? Vnde facit tibi injuriam, qui voluerit forte lapidare tuam tabulam pictam, in qua tabula imago tua est in domo tuâ inaniter posita ad vanum honorem tuum, nec sentiens, nec loquens, nec videns? Si quis illam lapidet, nonne in te esse contumeliam factam attendis? Cum verò imaginem Dei, quod es tu, corrumpis in te per fornicationes, & per diffluentias libidinis ----- non attendis, per libidines & illicitas fornicationes, cujus imaginem violasti? Ex illo igitur supra citato generali præcepto, non solum deveniri potest in cognitionem legis naturalis dictantis, quomodo sit diligendus proximus, sed etiam quomodo sit diligendus & colendus Deus, & utriusque tabulæ præcepta ita cum isto principio cohærent, ut hæc ignorari invincibiliter nequeant, si illud taliter non ignoretur.

Respondeo igitur secundo, negando subsumptum, & probationem ejus; & oppono doctrinam S. Augustini lib. 1. de Doct. Christ. ubi postquam S. Pater cap. 7. dixerat, illos qui per intelligentiam pergunt videre, quod est Deus, omnibus eum naturis visibilibus, & corporalibus intelligibilibus etiam, & spiritualibus, omnibus muta-

C

bilibus

bilibus præferre: nec quenquam inveniri posse, qui
 hoc Deum credit esse, quo melius aliquid est. Sub-
 jungit cap. 8. Si non viderent, id est vitam in-
 commutabilem, ut ante dixerat, sive illam, quæ
 non aliquando desipit, aliquando sapit, sed est
 potius ipsa sapientia, nullo modo plena fiducia vi-
 tam incommutabiliter sapientem commutabili vita
 anteponerent, ipsam quoque regulam veritatis, quæ
 illam clamat esse meliorem, incommutabilem vident.
 Nec uspiam, nisi supra suam naturam vident, quan-
 doquidem se vident mutabiles. Nemo est enim tam
 imprudenter insulsus, qui dicat; Unde scis incommu-
 tabiliter sapientem vitam mutabili esse præferen-
 dam? Idipsum enim, quod interrogat, unde sciam,
 omnibus ad contemplandum communiter atque in-
 commutabiliter præstò est. Et hoc qui non videt, ita
 est quasi cæcus in sole, cui nihil prodest ipsis lo-
 cis oculorum ejus tam clara ac præsentis lucis sul-
 gor infusus, qui autem videt, ac refugit, con-
 suetudine umbrarum carnalium invalidam aciem
 mentis gerit. Per hanc enim doctrinam satis
 patet, secundum Augustinum invincibiliter
 ignorari posse neque Deum, neque legem na-
 turalem de eo diligendo & colendo, pro-
 ut in eo existit, & in homine à Deo im-
 pressa; sed posse tam in hoc quàm illo vi-
 deri, quid sit agendum, vel omittendum,
 nisi aliquis oculos claudat. Quod confirmari
 potest ex lib. 14. de Trinit. cap. 15. ubi ait
S. Pater: Domini autem Dei sui reminiscitur
 (sub-

(subintellige mens hominis.) Ille quippe semper est, nec fuit, & non est, nec est, & non fuit; sed sicut nunquam non erit; ita nunquam non eras, & ubique totus est. Propter quod ista in illo & vivit, & movetur, & est, & ideo reminisci eius potest. --- nam hinc est, quod etiam impii cogitant aternitatem, & multa recte reprehendunt, recteque laudant in hominum moribus. Quibus ea tandem regulis judicant, nisi in quibus vident, quemadmodum quisque vivere debeat, etiamsi nec ipsi eodem modo vivant? Vbi eas vident? Neque enim in sua natura, cum procul dubio mente ista videantur, eorumque mentes constet esse mutabiles, has vero regulas immutabiles videat, quisquis in eis & hoc videre potuerit: nec in habitu sua mentis, cum illa regulae sunt justitiae, mentes vero eorum constet esse injustas. Vbinam sunt istae regulae scriptae? Vbi, quid sit justum, & injustum agnoscit, ubi cernit habendum esse, quod ipse non habet? Vbi ergo scriptae sunt, nisi in libro lucis illius, quae Veritas dicitur? Vnde omnis lex iusta describitur, & in cor hominis, qui operatur justitiam, non migrando, sed tanquam imprimendo transfertur, sicuti imago ex annulo & in ceram transit, & annulum non relinquit. Qui vero non operatur, & tamen videt, quid operandum sit, ipse est, qui ab illa luce avertitur, a qua tamen tangitur. Qui autem nec videt, quemadmodum sit vivendum, excusabilius quidem peccat; quia non est transgressor cognite legis: sed etiam

ipse splendore aliquoties ubiquè presentis veritatis attingitur, quando admonitus confitetur.

Ad locum Apostoli Respondeo cum S. Augustino Epist. 105. Ideo divina eloquia eos inexcusabiles dicunt, qui non ignorantes, sed scientes peccant, ut secundùm iudicium superbia sue, quo multum confidunt de viribus propriae voluntatis, se inexcusabiles videant, quia de ignorantia jam non habent excusationem, & nondum est iustitia, cui præsimebant sufficere voluntatem. Et lib. 1. de adulter. Conjug. cap. 9. Simili locutione usus Iacobus Apostolus ait; Scienti bonum facere, & non facienti peccatum est illi. Nunquid ideo non peccatum est illi, qui nescit bonum facere, & ideo non facit? Vtique peccatum est, sed hoc gravius, si etiam sciat, & non faciat.

Manet igitur verum, secundùm allegatam S. Augustini doctrinam, id, quod supra assertum fuit, videlicet hominem non erraturum circa legem naturæ, iudicando bonum esse, quod est malum in particulari operabili, si non ab illâ luce aversus, consuetudine umbrarum carnalium invalidam mentem gereret; sive si à seipso non exularet, corque suum fugeret, applicando se ad alia, & sequendo passiones, & inordinata cordis sui desideria. Liberè enim amplectitur errorem, qui, si non sequeretur impetus vitiosorum habituum & passionum, posset formare contrarium iudicium

dicium practicum ex regulis æternæ Veritatis, & sibi impressis, quas videre potest, possetque se doctiores consulere, & sapientiam petere à Deo, Qui, ut S. Augustinus ait lib. de nat. & grat. cap. 17. dat omnibus affluenter, utique his omnibus, qui sic petunt, & tantum petunt, quomodo, & quantum res tanta petenda est, juxta illud lib. 3. de lib. arb. cap. 19. Nulli homini ablatum est scire, utiliter querere, quod inutiliter ignorat, & humiliter confitendum esse imbecillitatem, ut quærenti & confitenti ille subveniat, qui nec errat, dum subvenit, nec laborat.

Probatur secundò : si in aliquibus invincibilis esset ignorantia legis naturalis, illi essent excecati, sed tales secundum Augustinum in nullo statu laborarunt ignorantia invincibili; ergo in nullo homine usu rationis polente datur ignorantia invincibilis Juris naturalis. Probatur minor: imprimis per ignorantiam invincibilem legis naturalis non fuerunt excusati homines tempore legis naturæ ante promulgationem legis Mosaicæ secundum Augustinum; neque tempore dictæ legis, ut colligitur ex sequentibus locis. Primò dicit S. Pater lib. 3. cont. Julian. cap. 12. Nonne audis, quemadmodum detestetur Apostolus quosdam, quos dicit alienatos à vitâ Dei per ignorantiam, quæ est in illis propter cæcitatem cordis eorum; sed non fuissent

fuiſſent ita detestabiles, ob ignorantiam invincibilem, cum hæc secundum S. Augustinum excuset à peccato, ergo. Secundo ait lib. 1. ad simpl. qu. 1. Legem, id est, naturalem Decalogi, ad hoc datam esse, non ut peccatum infereretur, neque ut extirparetur, sed tantum, ut demonstraretur, quo animam humanam quasi de innocentia securam ipsa peccati demonstratione ream faceret. Quibus significat S. Doctor, illos, qui ante legem Mosaicam ita excoecati erant, ut putarent se esse innocentes & securos de innocentia, fuisse reos ob violatam legem naturalem: ergo non agnovit in illis ignorantiam invincibilem juris naturalis. Et de Judæis ait in Exposit. cap. 3. Epist. ad Galat. Lex ostendebat peccatum esse, quod illi per consuetudinem coecati possent putare justitiam. Ecce dicit, peccatum fuisse contra legem naturalem ab illis etiam Judæis, qui ita erant excoecati per consuetudinem, ut existimare possent, id quod revera peccatum erat, esse justitiam, ergo &c. Quibus adde illud lib. 1. oper. imperf. cap. 47. Cæcitas enim cordis, si peccatum non esset, injustè argueretur: arguitur autem justè, ubi dicitur, PHARISÆE COECE, & aliis plurimis divinatorum eloquiorum locis. Eademque rursus cæcitas, si peccati pœnâ non esset, non diceretur; Excoecavit enim illos malitia eorum. Quod si Dei justo judicio non veniret, non legemur; Obscurentur oculi eorum, ne videant, & dorsum

dorsum eorum semper incurva. Quod autem tempore legis Evangelicæ nemo possit dici ob excecationem per ignorantiam excusari, patet ex loco supra in notabili allegato; quia præcepta illa naturalia secundum Augustinum nos magis obligant, quam Ethnicos & Judæos, ob majorem excellentiam præmii nobis promissi, ut ibidem S. Augustinus innotuit, & ob sublimiorem statum sub lege gratiæ, quæ, ut S. Pater ait lib. de spir. & lit. c. 27. *Imaginem Dei, in quâ naturaliter conditi sumus, instaurat in nobis.*

Pro hujus doctrinæ confirmatione facit etiam locus supra §. primo ad probandum, ignorantiam invincibilem non excusare à peccato, ex Epistola 105. objectus, videlicet hic: *Per hoc, inexcusabilis est omnis peccator vel reatu originis, vel additamento etiam propriæ voluntatis, sive qui novit, sive qui judicat, sive qui non judicat, quia & ipsa ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est.*
IN IIS AUTEM, QUI NON POTUERUNT, POENA PECCATI; ERGO IN UTRISQUE NON EST JUSTA EXCUSATIO, SED JUSTA DAMNATIO. Possent & alia adduci Augustini Testimonia, sed hæc sufficiunt:

Objicies primò: Juxta supra notata, quædam præcepta legis naturalis sunt particularia,

& conclusiones deductæ ex universalioribus; sed multi homines inepti sunt ad deducendum tales conclusiones, utpote tam rudes & indisciplinati, ut vix à brutis discrepare videantur; ergo hi saltem invincibiliter poterunt ignorare legem naturalem, & excusari, si ejusmodi conclusiones practicas non deducant, dum est operandum, & concludant contra legem.

Respondeo; Nullum hominem usu rationis pollentem esse tam rudem, & hebetem, ut impressam sibi legem naturalem consulere, & monentem audire non possit, & in ea videre, quid sit agendum, aut omittendum in particulari operabili, si oculos non claudat liberè, ut patet ex dictis, & pro confirmatione servire potest, quod dicit S. Augustinus serm. 44. de diversis, cap. 6. *Iustitia præstò est justè viventi: secundùm eius regulam videt, quemadmodum justè vivat, & sicut justè bene vivendo eam vident, ita injusti male vivendo eam non vident: nam & ille justè vivit, cum eam videt, ut secundùm eam actus suos dirigat, quia nisi secundùm justitiæ regulam direxerit actus suos, in errorem iniquitatis impingitur.* Et lib. 2. de lib. arb. cap. 16. *Va qui se avertunt à lumine tuo & obscuritati suæ dulciter inhaerent! Tanquam enim dorsum ad te ponentes in carnali opere, velut in umbra sua desiguntur.*

Insta-

Instabis: Ipse Augustinus, qui fuit lux Docto-
rum, in materia juris naturalis multa invincibiliter
ignoravit: ergo alii, qui illi quoad ingenium &
doctrinam comparari non possunt, legem natura-
lem invincibiliter possunt ignorare. Consequentia
patet. Antecedens posset ex variis locis doctrinæ
ejus probari. Sufficit lib. 1. serm. d. in monte ubi c. 16.
putat, uxorem dimissam à viro, vivente adhuc il-
lo, absque adulterii malitia posse ducere alterum.
Respondeo, negando antecedens, & ad probatio-
nem dico: etsi S. Pater loco citato dubium propo-
suerit, satis tamen ex verbis subjectis constare, quid
senserit, ait enim: *Quamvis multo minus inveniri pos-
sit, quomodo, cum vir & mulier pari consensu sibi misce-
antur, unus eorum mœchus sit, & non alter. Huc acce-
dit, quia si mœchatur ille ducendo eam - - ipsa illum fa-
cit mœchari, quod nihilominus Dominus vetat.*

Objicies secundo: S. Thomas, qui est fidelis
S. Augustini discipulus, docet posse dari ignoran-
tiam invincibilem Juris naturalis; ergo non est
presumendum, quod S. Augustinus docuerit oppo-
situm. Antecedens probatur; quia S. Doctor do-
cet 1. 2. qu. 94. a. 6. *Legem naturalem, quantum ad
principia communia, nullo modo posse à cordibus homi-
num deleri, deleri tamen in particulari operabili, secun-
dum quod ratio impeditur applicare commune princi-
pium ad particulare operabile &c.* Item: *Quantum ad
alia præcepta secundaria posse deleri de cordibus homi-
num &c.*

Respondeo primo, mentem S. Augustini satis pa-
tere ex dictis.

Respondeo secundò, negando antecedens: ad
cujus probationem dico; S. Thomam tantum vel-
le, quod deleatur lex naturalis de cordibus homi-
num per ignorantiam vincibilem, hoc enim col-
ligitur ex textu ibidem; quia dicit; quod ratio im-
pediatur applicare, propter concupiscentiam, vel ali-
quam aliam passionem, propter malas persuasiones, pra-
vas consuetudines, & habitus corruptos.

Objicies tertio: Cui malitia, quæ est formale
peccati, non est voluntaria, non est etiam volunta-
rium peccatum; sed illi, qui ex ignorantia legis
naturalis operatur, malitia non est voluntaria; er-
go nec peccatum est illi voluntarium. Major est
doctrina S. Augustini, secundum quem usque adeo
peccatum voluntarium est, ut nullo modo sit peccatum, si
non sit voluntarium, lib. de ver. Relig. c. 14. Minor
etiam probatur; quia voluntarium est, quod pro-
cedit à principio intrinseco, cum cognitione finis,
sed taliter operans non cognoscit malitiam; ergo
illi malitia non est voluntaria.

Respondeo negando minorem; sicut enim il-
li, qui sciens & volens actum liberè committit,
malitia, quam non cognoscit, est voluntaria per
accidens, ita & peccatum. Qui nesciens, inquit S. Pa-
ter Augustinus lib. 1. retract. c. 15. peccavit, non in-
congruenter volens peccasse dici potest, quamvis & ipse,
quod nesciens fecit, volens tamen fecit, ita nec ipsius
esse potuit sine voluntate peccatum. Quæ voluntas uti-
que, sicut definita est, animi motus fuit, nullo cogente
ad aliquid vel non amittendum vel adipiscendum. Quod
enim

enim

enim nisi voluisset, non fecisset, non coactus est facere. Quia voluit, ergo fecit, etiamsi non quia voluit peccavit, nesciens peccatum esse, quod fecit: ita nec tale peccatum sine voluntate esse potuit, sed **VOLUNTATE FACTI, NON VOLUNTATE PECCATI**, quod tamen factum peccatum fuit, hoc enim factum est, quod fieri non debuit. Adde; si ad peccandum requireretur semper aliqua advertentia malitiæ, omnes excecatos, & desiderijs carnis traditos, & ipsos Judæos, qui Christum crucifixerunt, fore excusabiles, quia si eum cognovissent, non crucifixissent, ut testatur Apostolus I. ad Cor. 2. Immo sequeretur, nullum dari peccatum ignorantia contra sacram Scripturam, & S. Augustinum, aliosque SS. Patres & Theologos, cum ignorantia excludat malitiæ cognitionem. Adde secundo; quod secundum S. Augustinum non solum culpabilis sit ille, qui se non reflectit supra malitiam, sed etiam, qui credit se bene operari, ut patet ex supra dictis, & ex illo Epist. 154. Si quis bonum putaverit, quod malum est, hoc putando utique peccat, & ea sunt omnia peccata ignorantia, quando bene quisque fieri putat, quod malè fit. Sed hoc notandum, in nullo esse tam profundam Juris naturalis ignorantiam, & cœcitatem, ut nulla supersit scintilla boni honesti interdum monens, & pungens conscientiam. Sufficit ergo ad peccandum, quod actus cognoscatur, & sit voluntarius formaliter. Unde magna est differentia inter actus, qui sunt tantum mali, quia lege positiva sunt prohibiti, & qui sunt prohibiti, quia ex naturâ sua mali, qui

qui enim horum aliquem exercet liberè, in actu exercito vult malitiam specificam actui intrinsicam & essentialem, licet eam in actu signato non advertat, eo quod liberè inhæreat bonis delectabilibus, sicque ponat impedimentum.

Instabis: Qui nullam habet cognitionem de malitia operis, & obligatione præcepti, actu nullam habet gratiam; ergo est excusabilis.

Respondeo, dissimulato antecedente, negando consequentiam. Quia si non habeat, suo vitio non habet, habuit enim non tantum in principio usus rationis, sed etiam sæpius in vitâ, si diu vixerit, habetque paratam & oblatam, & dum operandum est, acciperet actu, si per voluntarium creaturarum amorem non poneret impedimentum. Sed de his latius egi in Dissertatione de sufficientiâ & necessitate Pœnitentiæ &c.

Objicies quartò: Qui ex ignorantia & concupiscentiâ peccat contra legem naturalem, invitus errat, & non potest abstinere à malo opere; ergo illi malitia nec per se, nec per accidens est voluntaria; ergo laborat ignorantia invincibili Juris naturalis. Antecedens probatur ex S. Augustino, qui lib. 3. de lib. arb. c. 18. ait: *Nam sunt revera omni peccanti anima ista pœnalitè ignorantia & difficultas. Ex ignorantia dehonestat error, ex difficultate cruciatus affligit. Sed approbare falsa pro veris, ut erret invitus, & resistente atque torquente dolore carnalis vinculi non posse à libidinosi operibus temperare, non est natura instituti hominis, sed pœna damnati.*

Respon-

Respondeo distinguendo antecedens : qui ex ignorantia & concupiscentia peccat, invitus errat, & non potest abstinere, si consideretur secundum voluntatem, qua naturaliter omnis homo desiderat cognoscere verum, & verum bonum amat, concedo; si spectetur secundum voluntatem, sive amorem, quo liberè vult inhaerere bono delectabili, ex quo nascitur error seu ignorantia excludens scientiam, non tantum, quâ scitur actum hic & nunc exercendum esse prohibitum, sed etiam interdum, quâ scitur simpliciter esse malum (quod propriè est peccatum ignorantia, prout hoc distinguitur à peccato ex infirmitate seu passione, quæ excludit tantum scientiam, quâ scitur, hic & nunc, hunc actum esse malum, & statim transit; & à peccato ex certâ malitiâ seu habitu, ex cujus inclinatione diuturnâ judicatur quoque, hic & nunc per se bonum, quod per se malum est) si inquam sic consideretur voluntas, nego antecedens, & consequentiam. Si enim taliter operans non esset negligens in supprimendis & repellendis inordinatis affectibus & concupiscentiæ motibus, verum bonum posset cognoscere & amare, dictante ratione naturali, illud esse falsum & fugiendum, quod judicat esse verum, & per se appetendum.

Objicies quintò: si non detur ignorantia invincibilis Juris naturalis, sequitur illos, qui in juventute se frequenter polluerunt, ignorantes pollutionem esse peccatum, postea melius edoctos teneri repetere confessiones, tempore ignorantia factas, sed

sed hoc videtur nimis durum; ergo datur interdum ignorantia Juris naturalis in hominibus usurationis pollutibus. Ad hoc argumentum dupliciter respondetur à Doctoribus ignorantiam invincibilem Juris naturalis negantibus. Aliqui enim negant minorem, concessâ sequelâ majoris, eo quod omittens in confessione culpabiliter peccatum mortale teneatur repetere confessionem. Dicunt ergo talibus instituendam esse confessionem generalem ab eo tempore, quo inceperunt se pollueri. Alii negant sequelam majoris, id est nempe qui admittunt posse dari sacramentum Pœnitentiæ validum & informe: putant enim, non obstante ignorantia vincibili, illos, qui sine omni advertentia malitiæ & scrupulo se polluerunt, non fuisse pro eo tempore obligatos ad confitendum istos actus, eò quod nullam habuerint peccatorum istorum conscientiam, sed laboraverint interdum ignorantia valde difficulter superabili, & secundum Concilium Tridentinum homo tantum teneatur confiteri ea peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habet. Unde asserunt sufficere, si confiteantur peccata, quæ tunc ignorarunt, & modo cognoscunt, absque repetitione factarum confessionum.

Instabis: Quia juvenes ista peccata in confessione non aperuerunt, est signum, eos invincibiliter ignorasse, esse peccata. Respondeo negando assumptum. Si enim tales interrogarentur, an presentibus suis parentibus, aut aliis honestis hominibus

his voluissent tales actus exercere, aut iis revelare quod exercuerint, sine dubio negarent: ex quo satis apparet, quod non ignoraverint invincibiliter esse peccata.

Objicies sextò: datur ignorantia invincibilis legis civiæ positivæ & Evangelicæ; ergo potest etiam dari ignorantia invincibilis legis naturalis. Probaturs consequentia, quia non minus lex positiva divina, quam naturalis fuit ab æterno in Deo, cum Deus non incipiat aliquid velle in tempore. Antecedens probatur ex Augustino, qui tract. 89. in Joan. de Judæis dicit: *Nunquid sine peccato erant Judæi, antequam Christus ad eos in carne venisset? quis hoc vel stultissimus dixerit? sed magnum quoddam peccatum, non omne peccatum, quasi sub generali nomine voluit intelligi. Hoc est enim peccatum quo tenentur cuncta peccata, quod unusquisque si non habeat, dimittentur ei cuncta peccata. Hoc est autem, quia non crediderunt in Christum, qui propterea venit, ut credatur in eum. Hoc peccatum, si non venisset, non utique haberent, sed quod adjunxit, atque ait: nunc autem excusationem non habent de peccato suo, potest movere querentes, utrum hi, ad quos non venit Christus, nec locutus est eis, habeant excusationem de peccato suo. Si enim non habent, cur dictum est propterea ipsos non habere, quia venit & locutus est eis? pro meo captu, Domino ordinante, respondeo, habere illos excusationem non de omni peccato suo, sed de hoc peccato, quo in Christum non crediderunt, ad quos non venit, & quibus non est locutus.*

Respon-

Respondeo distinguendo antecedens: datur ignorantia invincibilis legis divinæ positivæ, & Evangelicæ sufficienter promulgatæ nego; datur ignorantia invincibilis legis divinæ positivæ & Evangelicæ non sufficienter promulgatæ, concedo antecedens; & nego consequentiam. S. Augustinus autem loco pro probatione antecedentis adducto intelligendus est de lege Evangelica non sufficienter proposita, & hinc ignorata invincibiliter ab hominibus in statu legis naturæ, & scriptæ, à Moyse promulgatæ, ut constat satis clarè ex textu. Unde magna est differentia inter ignorantiam juris divini positivi non sufficienter promulgati, & ignorantiam juris naturalis. Hoc enim jus, ut supra probatum est, impressum est cordibus hominum à Formatore Deo, secundum Augustinum; ac proinde in se ipsis videre possunt, quid sit agendum, nisi voluntaria cœcitate oculos claudant, lex autem Evangelica taliter non est impressa, nequè cum principiis naturalibus talem habet connexionem, qualem habet lex naturalis, juxta supra dicta: & hinc infideles in se videre non possunt, quòd teneantur acquirere cognitionem mysteriorum fidei supernaturalis, nequè ut ignorantia sit culpabilis, sufficit, quod in ignorante detur potentia acquirendi scientiam valde remota & obediens tantum. Quibus autem lex Evangelica sufficienter fuit promulgata, non possunt laborare ignorantia invincibili. Si enim ignorent, vel per superbiam contemnunt, vel nolunt diligentiam adhibere, & quærere, quod igno-

igno-

ignorant ; sed applicant se ad alia , ponuntquè circumfusæ Evangelii luci & Dei gratiæ obicem , sicquè ignorantia est voluntaria. Hinc S. Augustinus tract. cit. de similibus ait : *Sed non in eo sunt numero hi (id est in numero habentium excusationem) ad quos in discipulis venit, & quibus per discipulos est locutus, quod & nunc facit : nam per Ecclesiam suam venit ad gentes, & per Ecclesiam suam loquitur gentibus. Ad hoc enim pertinet, quod ait : qui vos recipit, me recipit, & qui vos spernit, me spernit.*

Objicies septimò: Potest aliquis accedens ad non suam excusari ab omni peccato ob ignorantiam : ergo potest dari ignorantia invincibilis legis naturalis. Probatur consequentia : quia hujusmodi accessus prohibitus est lege naturali. Antecedens etiam probatur : quia accessus Jacob ad Liam non suam sic excusatur. Distinguo antecedens : potest aliquis accedens ad non suam excusari à peccato , ob ignorantiam legis naturalis, qua talis accessus prohibetur, nego : ob ignorantiam facti, concedo antecedens, & nego consequentiam. Jacob enim non ignoravit jure naturali prohibitum esse accessum ad non suam ; sed ignoravit invincibiliter, illam ad quam accessit, non esse suam. Factorum scientia dependet à sensu & experientia, qua homo sine peccato carere potest, non autem legis naturalis, quam cordi ejus impressit formator Deus. Sic etiam factum Abimelech, qui ab-

D

stu-

Stulerat uxorem Abrahamæ, excusatum fuit. De quo loquitur S. Augustinus lib. 3. contra Julian. c. 19. dixerat Julianus, perfectam ignorantiam, justitiam nominari; quia dixit Deus ad Abimelech, qui cum Sara erat concubitus, ignorans quod uxor esset aliena: & ego sciebam, quia in corde mundo fecisti hoc. Respondet S. Augustinus: Domini verba vigilant, sed tu dormis, neque enim ait regi: sciebam quia cor habes justum - sed sciebam, inquit Deus, quia in corde mundo fecisti hoc. Non omnia, vel quaecunque alia, sed hoc, in quo adulterii scientiam non habebat. Huc etiam pertinet, quod S. P. dicit lib. 2. contra Crescen. c. 26. Si tunica ex latrocinio nesciens vestiretur, ex eo fit iniquitatis vestis, ex quo cognoverit, & ipse iniquus, nisi abjecerit, & qui nesciens uxorem duxerit alienam, ex illo fit adulter, ex quo cognoverit, nisi discesserit. Et Epist. 48. Quis locus innocentie reservatur, si crimen est proprium, nescire alienum? nam & facta nocentium, que innocentibus demonstrari, vel ab innocentibus credi non possunt, non inquinant quemquam.

Quæres, An ignorantia vincibilis legis sit peccatum speciale? Respondeo interdum esse speciale, interdum non. Speciale est, quando homo tenetur habere scientiam ex motivo specialis præcepti, quia tunc ignorantia est specialiter prohibita, & consequenter peccatum speciale. Talis est ignorantia illorum articulorum fidei, quorum fides necessaria est

ad

ad salutem, & eorum, quæ quilibet tenetur scire, ad rite fungendum officio suo. Unde si ex ejusmodi ignorantia aliud sequatur peccatum, erunt peccata duo specie distincta. V. g. si aliquis incidat in errorem contra fidem, vel malè absolvat pœnitentem.

Quando verò homo tantum obligatur ad habendam scientiam non ratione sui, sed ob exercendum, aut fugiendum opus, peccatum ignorantia non participat malitiam distinctam à malitia operis, cujus causa est, & à malitia operis, quod scienter contra idem præceptum committitur; talis est ignorantia illius, qui ignorat esse diem jejunii, & comedit carnes, & qui projiciens lapidem per fenestram occidit transeuntem hominem. Licet enim non sit obligatus speciali præcepto ad habendam scientiam de homine transeunte, obligatur tamen non occidere, & ideo impedire causam occisionis; hinc si vincibiliter ignoret, & ex hac ignorantia sequatur homicidium, est ignorantia mala, malitia homicidii, licet aliam specialem malitiam ex speciali alterius virtutis seu præcepti motivo non contrahat.

Dices: privatio scientia; in qua consistit ignorantia, non est intrinsecè mala; ergo non est peccatum. Respondeo negando consequentiam: quia non requiritur ad hoc, ut actio vel omissio aliqua actionis dicatur peccatum, ut sit semper intrinsecè mala, ut patet in actionibus exterioribus lege positiva tantum prohibitis, quæ denominantur malæ & peccata

cata à voluntate mala, sic etiam privatio scientiæ in esse debita est mala denominative, quatenus procedit libere à voluntate non volente vel negligente acquirere scientiam.

Dices secundò: Ignorantia non tollitur per poenitentiam; ergo non est peccatum. Distinguo antecedens, non tollitur quoad materiale peccati concedo, non tollitur quoad formale, nego antecedens, & consequentiam.

PARAGRAPHUS TERTIUS.

An secundùm Augustinum in concursu, & conflictu opinionum, licitum sit eligere & sequi minus probabilem faventem libertati, & commodo, relictâ probabiliore & tutiore, sive favente legi naturali aut positiva divina sufficienter proposita?

NOtandum est primò, Probabilitatem hîc sumi pro verisimilitudine, seu imperfectâ imagine veritatis, & quamvis Veritas sit simplex & indivisibilis, probabilitatem tamen posse remitti & intendi, prout minus vel magis, pro majori vel minori intellectus humani perspicacitate vel hebetudine, veritas aut falsitas perspicitur: ac proinde duas propositiones contradictorias posse esse simul probabi-

babi-

babiles, imò unam non posse esse probabilem sive verosimilem, nisi opposita sit etiam talis. Si enim una sit certò vera, altera est certò falsa, & e contra; sicque neutra est probabilis. Sed quia nequeunt simul esse veræ & legi conformes, una semper est vera & legi conformis; altera falsa atque difformis, dum versantur in materia ad fidem & mores spectante; & interdum illa, quæ intellectui apparet probabilior, à parte rei est falsa & contra legem.

Dixi Probabilitatem hîc sumi pro verisimilitudine &c. Quia interdum probabile sumitur pro irreprehensibili, & pro eo, quod dignum est, ut ab omnibus approbetur. Sic accipitur, dum dicimus Clerici alicujus absentiam esse probabilem, qui justis de causis à loco residentia suæ abest. Sic dicitur ab Apostolo 2. ad Timot. 2. *Sollicite cura, te ipsum probabilem exhibere Deo.*

Notandum secundò, Probabilitatem dividi in intrinsecam & extrinsecam; sive in naturalem & authenticam. Propositio probabilis probabilitate intrinseca dicitur, quæ nititur rationi gravi sive magni ponderis; Probabilis probabilitate extrinsecâ sive authenticâ, quæ nititur gravi auctoritate Doctorum.

Notandum tertio; Possè etiam dividi opinionem probabilem in quietam seu pacificam, & in agitatam seu turbatam. Illa dicitur, contra quam vel nulla, vel exigui momenti argumenta moventur; hæc, quæ gravibus argumentis impug-

natur, sumptâ similitudine ab aqua quieta & turbata.

Notandum quartò ; In concursu contrariarum opinionum, illam dici tutam, quæ stat pro lege & officio, contra stantem pro libertate & utilitate. Dicitur autem stare pro lege illa, quæ agit, ut lex, de qua est quæstio, tunc obliget & locum habeat, sive quæ specificat actionem pro illicita; Illa vero contra legem stare dicitur, quæ asserit, legem in materiâ, de quâ controvertitur, non obligare, & desinere esse legem, sive quæ specificat actionem, de qua exercenda deliberatur, pro licita. Unde confundenda non est sententia probabilior cum tutiore, aut minus probabilis cum minus tuta. Tuta dicitur, quæ non est obnoxia periculo incurrendæ indignationis divinæ vel humanæ. Probabilior autem, quæ nititur verosimilioribus rationibus, vel graviorum Authorum testimoniis. Ubi & hoc observandum, Ex pluribus rationibus posse interdum conflare unam probationem solidam, & sufficientem ad judicandum, tam in foro interno, quam externo. Potest itaque contingere, ut sententia, quæ est tuta, sive quæ stat pro lege, sit minus probabilis non tantum, sed etiam improbabilis, imo falsa; & e contra, quæ stat modo jam dicto contra legem sit probabilior & vera.

Notandum quintò, Vocem illam, *tutius*, posse duobus modis accipi; primo grammaticè, id est, comparativè, sive ut positivum illi correspondens sit tutum. Secundò Theologicè & adverbativè, ita,

ut

ut loco positivi ei correspondeat malum sive periculum peccati aut erroris.

Notandum 6. Dubium esse motum intellectus veritatem inquirentis, & ob defectum motivorum, vel in concursu opinionum contradictoriarum ob æqualitatem motivorum pro utraque parte, suspensi. Si desint motiva, dicitur dubium negativum: si æqualia sint, positivum. Solet etiam dividi dubium in dubium Juris, quando dubitatur de legis existentia, sensu aut extensione, & in dubium facti, quando dubitatur de aliquo facto, & utrumque subdividi in speculativum & practicum. Illud dicitur, quando dubitatur de aliquo in genere an sit licitum. Hoc, quando dubitatur hic & nunc in particulari operabili.

His notatis, sensus quæstionis supra positæ est hic: An, dum homo deliberat, quid sit hic & nunc agendum aut omittendum, & omnibus consideratis veritas dependet ex una propositionum oppositarum, taliter deliberanti occurrentium, & illa, quæ nititur graviore auctoritate & pondere rationum, stat pro lege, sive asserit, non esse licitum, & opposita minore auctoritate, & minus gravibus rationibus nixa asserit, licere; an, inquam, tunc possit homo licite & tuto eligere hanc, eamque sequi, relicta illâ. Id posse asserunt Recentiores Probabilistæ. Dico *Recentiores*: Quia Probabilistarum aliqui sunt antiqui, aliqui Recentiores. Antiqui fuerunt Ethnici, divisi in duas sectas. Aliqui enim admiserunt inter

rationes probabiles sive verisimiles aliquam inæ-
 qualitatem, defectum, & excessum, tales fuerunt
 Academici, qui docebant, non posse inveniri Ve-
 ritatem, & hinc viro sapienti in omnibus rebus
 dubiis suspendendam esse iudicium, & acquiescen-
 dum in probabilitate. Academicis, inquit S. Au-
 gustinus lib. 2. cont. Academicos c. 5. placuit, nec
 homini scientiam posse contingere --- & tamen homi-
 nem posse esse sapientem sapientisque totum munus in
 conquisitione veri explicari, ex quo confici, ut nulli
 etiam rei sapiens assentiatur. Erret enim necesse est
 (quod sapienti nefas est) si assentiatur rebus incertis.
 Et omnia incerta esse non dicebant solum, verum etiam
 copiosissimis rationibus affirmabant --- Hinc eis in-
 vidia magna conflatæ est: videbatur enim consequens,
 ut nihil ageret, qui nihil approbaret. --- Hinc
 illi inducto quodam probabili, quod etiam verosimile
 nominabant, nullo modo cessare sapientem ab officiis
 asserebant, cum haberet, quid sequeretur. Veritas
 autem, sive propter naturæ tenebras quasdam, sive
 propter similitudinem rerum, vel obruta, vel confusa
 latitaret. Huic sectæ adhæsit Cicero; de quo
 S. Augustinus lib. 3. contra Acad. c. 15. dicit;
 Clamat Cicero, se ipsum magnum esse opinatorem.
 Altera secta fuit Scepticorum, & Pyrroniano-
 rum, qui inter rationes probabiles non distin-
 guebant, neque ullum excessum aut defectum
 admittebant, sed volebant esse æquales, & adia-
 phoras.

Opina-

Opinatores sive Probabilistæ Recentiores sunt Viri Catholici & Docti ; hoc potissimum sæculo exorti, & multiplicati, non ex uno statu hominum, sed ex diverso, id est ex statu Ecclesiastico, & diversorum Religiosorum Ordinum familiis, ut probat Nicolaus du Bois, sacrarum literarum in Universitate Lovaniensi Regius Professor, in Tractatu ad Propositiones ab Alexandro VII. damnatas, & merito reprehendit eos, qui, si quid exorbitans in uno vel altero scriptore alicujus familiæ legerint, velint esse communem illius familiæ doctrinam, cum non magis id sequatur, quam, quod sit doctrina alicujus Universitatis, si aliquis illius Doctor eam docuerit. Merito etiam hac de causâ arguitur a quodam Recentiore P. Georgius Rhodius Societatis Jesu scriptor, eò quod disp. 2. de actib. human. quæst. 2. sect. 3. asseruerit, sententiam suam de Turò eligendâ opinione minus probabili in concursu probabilioris & tutioris, esse doctrinam Theologorum Societatis, contrarium enim patet ex Epistolâ secundâ §. 4. Patris Mutii Vitelleschi, Prudentissimi Societatis Generalis contenta in libro Antvverpiæ impresso Anno 1635. pag. 432. ut testatur Vir eruditissimus Stephanus Gradus Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus in disputatione de opinione probabili, cum P. Honorato Fabri, Anno præterito Romæ impressa, cap. 5. Monuit enim ibi Pater Generalis suos his verbis : *Qui docent, scribuntvè, minimè hac regulâ & normâ in delectu opinionum utantur.* TUERI QUIS PO-

-SIC

D 5

TEST :

TEST : PROBABILIS EST : AUCTORE NON CARET : VERUM AD EAS SENTENTIAS ACCEDANT , QUÆ GRAVIORUM MAJORISQUE NOMINIS DOCTORUM SUFFRAGIIS SUNT FREQUENTATÆ , QUÆ BONIS MORIBUS CONDUCCUNT MAGIS , QUÆ DENIQUE PIETATEM ALERE , ET PRODESSE POSSUNT , NON VASTARE , NON PERDERE. *Quoniam verò Constitutiones , Decreta , regulas probè callent de sancto Thomâ sequendo , de non promovendis ad Cathedras , aut etiam removendis , qui ejusdem doctrinam parvis facere , aut cordi non habere præ se ferunt , præsertim , si NOVITATUM AMANTES deprehendantur , qui nullâ ratione sunt ferendi. Reliquum mihi præterea nihil est , nisi , ut hæc ipsa serventur , &c. Et ibidem ait : A sententiis nonnullorum in Societate , in rebus præsertim ad mores spectantibus plus nimio liberis , non modo periculum esse , ne ipsam evertant , sed ne Ecclesia etiam Dei insignia afferant detrimenta. Cujus monitionis videtur fuisse memor P. Hieronymus Placentia Eiusdem Societatis in Academiâ Parmensi Theologiæ Professor , qui in censurâ libri Patris Mercori Ordinis S. Dominici & acerrimi vagæ probabilitatis Impugnatoris ait : Sentiet Christiana Ecclesia plurimum se lucubrationibus hisce debere , quod dum ex lege opinandi licentiam multiplici solidarum rationum vallo coercent , avitæ morum integritati aureas moliuntur compedes in protectionem fortitudinis , & bases virtutis &c.*

Respon-

Respondeo & dico : Secundum S. Augustinum, in concursu opinionum contrariarum, non est licitum sequi minus probabilem, relictâ probabiliore & tutiore, sive favente legi Dei naturali & positivæ sufficienter propositæ.

Probatum primò : Quia in primis taliter operans, juxta opinionem minus probabilem & stantem contra legem, non excusatur per ignorantiam invincibilem ; quia talis ignorantia Juris naturalis & positivi divini sufficienter promulgati non datur secundum S. Doctorem, ut constat ex §. præced. ergo &c.

Probatum secundò : Quia si ille, qui in concursu opinionis probabilis, & probabilioris atque tutioris eligit minus probabilem, non peccet, ideo est, quia cum agit quisque, quod ei videtur probabile, non peccat ; sed hoc est contra S. Augustinum, ergo &c. Major est doctrina Opinatorum sive Probabilistarum tam Recentiorum, quam Antiquorum, quorum, testante S. Augustino lib. 3. cont. Acad. c. 16. hoc fuit axioma : *Cum agit quisque, quod ei videtur probabile, nec peccat nec errat.* Minor probatur ex dictis S. Augustini ibidem, sic enim discurret : *Id igitur audiens adolescens, id est memoratum axioma, insidiabitur pudicitie uxoris alienæ : Tete consulo M. Tulli, de adolescentium moribus, vitaque tractamus, cui educandæ atque instituendæ omnes illæ literæ tuæ vigilaverunt. Quid aliud dicturus es, quam non tibi esse probabile, ut id faciat adolescens ? At illi probabile est ----- adulterabit igitur ille juvenis conjugem alienam.*

alienam. Qui, deprehensus si fuerit, ubi te inveniet, à quo defendatur: quanquam etiam, si inveniatur, quid diciturus es? Negabis profecto. Quid si tam clarum est, ut frustra inspicere? Persuadebis nimirum tanquam in Cumanò Gymnasio, atque adeo Neapolitano, nihil eum peccasse, imo etiam nec errasse quidem, non enim faciendum esse adulterium pro vero sibi persuasit, probabile sibi occurrit, secutus est, fecit: --- iste autem maritus homo fatuus perturbat omnia litibus, pro uxoris castitate proclamans --- hoc illi iudices, si intellexerint, aut negligent Academicos, & tanquam crimen verissimum punient, aut eisdem obtemperantes verosimiliter hominem probabiliterque damnabunt, ut iam quid agat iste Patronus, prorsus ignoret. Cui enim succenseat, non habebit, cum omnes se nihil errasse dicant, quando non assentientes id, quod visum est probabile, fecerint. --- Taceo de homicidiis, parricidiis, sacrilegiis, omnibusque omnino, quae fieri aut cogitari possunt, flagitiis, aut facinoribus, quae paucis verbis, & quod est gravius apud sapientissimos iudices defenduntur. --- Quomodo enim non facerem, quod probabile visum est. Qui autem non putant ista probabiliter persuaderi posse, legant orationem Catilinae, qua Patria parricidium, quo uno continentur omnia scelera, persuasit. --- Illud est capitale, illud formidolosum, illud optimo cuique metuendum, quod nefas omne, si haec ratio probabilis erit, sum probabile cuiquam visum fuerit, esse faciendum, tantum nulli quasi vero assentiatur, non solum sine sceleris, sed etiam sine erroris vituperatione committatur.

Perpendenti diligenter hunc S. Patris discursum

sum

sum, & ex Antiquorum Opinatum principiiis deducta Corollaria, conferentique cum Confectariis à summis Pontificibus jam proscriptis, & aliis, quæ ex modernorum Opinatum doctrina irreperunt in scholas Christianas, posset videri S. Pater fuisse vaticinatus, & prædixisse Recentiorum futuros abusus. Imo moderni quidam laxiores sunt istis antiquis, licet enim hi contra Philosophiam Christianam docuerint, nullam ulli auctoritati inesse vim movendi intellectum sapientis, & neminem posse ad latitantem veritatem & scientiam inquirendo pervenire, & hac de causa justam sibi conflaverint invidiam, non tamen docuerunt sistendum esse in minus probabili seu verosimili qualicumque, in occursum verisimilioris. Sed Veritatem sapienti suo, ut S. Augustinus ait lib. 3. cont. Academ. c. 1. Summo conatu inveniendam esse professi sunt, idque illum agere sedulo. Sed quoniam vel lateret obruta, vel confusa non emineret, ad agendam vitam id eum sequi, quod probabile ac verosimile ei occurreret. Huc quadrat exemplum Mercatoris, cujus meminit magnus ille Opinator Cicero de Offic. lib. 3. ubi sic discurret: Incidunt sæpè causæ, cum repugnare utilitas honestati videatur, ut animadvertendum sit, repugnetne plane, an possit cum honestate conjungi. Ejus generis hæ sunt quæstiones: exempli gratia: Si Vir bonus Alexandria Rhodum magnum frumenti numerum advexerit, in Rhodiorum inopia & fame, summaque annonæ caritate: si idem sciat, complures mercatores Alexandria solvisse, navesque in cursu frumento onustas petentes Rhodum viderit,

viderit, dicturusne sit id Rhodiis, an silentio suum quam plurimo venditurus, sapientem & bonum virum fingimus: de eius deliberatione, consultatione querimus; qui celaturus Rhodios non sit, si id turpe iudicet, sed dubitet, an turpe non sit. Subjungit Cicero duorum Philosophorum sententias, videlicet Diogenis Babylonii, & Antipatri, quorum ille sensit, mercatorem posse filere, & frumenta quam plurimo vendere, hic verò, debere eum id Rhodiis revelare, & uterque nixus fuit ratione probabili, at unus probabiliore. In huiusmodi causis, inquit, aliud Diogeni Babylonico videri solet, magno & gravi stoico: aliud Antipatro, discipulo ejus, homini acutissimo. Antipatri omnia patefacienda, ut ne quid omnino, quod venditor norit, emptor ignoret: Diogeni, venditorem, quatenus jure civili constitutum sit, dicere vitia oportere: cetera sine insidiis agere; & quoniam vendat, velle quàm optime vendere. Advexi, exposui, vendo meum, non pluris, quam ceteri, fortassis etiam minoris, cum major est copia, cui sit injuria? Exoritur Antipatri ratio ex altera parte: quid agis? Tu, cum hominibus consuleri debeas, & servire humane societati, eaque lege natus sis, & ea habeas principia nature, quibus parere, & quæ semper sequi debeas, ut utilitas tua communis utilitas sit: vicissim & aque communis utilitas tua sit, celabis homines, quid his adsit commoditatis, & copiae? Respondit Diogenes fortassis sic: aliud est celare, aliud tacere. Neque ego nunc te celo, si tibi non dico, quæ natura Deorum sit, quis sit finis bonorum, quæ sibi plus prodesse cognita, quam tritici utilitas. Sed non quidquid tibi

audire

audire utile est, idem mihi dicere necesse est. Imo verè, inquit ille, necesse est; si quidem meministi, esse inter homines conjunctam societatem. Memini, inquit ille, sed non ista talis societas est, ut nihil suum cuiusque sit; quod si ita est, ne vendendum quidem quidquam est, sed donandum. Concurfus & conflictus hic est oppositarum opinionum, quarum una altera est probabilior & tutior; una stat pro lege & honestate, altera pro utilitate. Probabilista Diogenes asserit, licitum esse operari juxta faventem commodum, relicta tutiore, Antipater suadet oppositum, & hanc sententiam tanquam solam honestam & bono viro dignam esse tenendam & practicandam judicavit Cicero ibidem his verbis: Non igitur videtur Frumentarius ille Rhodius celare emptorem debuisse. Neque enim id est celare, quidquid reticeas, sed cum, quod tu scias, id ignorare emolumentum tui causa velis eos, quorum interest id scire. Hoc autem celandi genus quale sit & cuius hominis quis non videt? Certè non aperti, non justis, non viri boni, sed versuti potius, obscuro, astuti, fallacis, malitiosi, callidi, veteratoris, vafri. Hæc tot & alia plura nonne inutile est vitiorum subire nomina?

Existimo, si in simili casu Mercator Christianus consuleret quosdam ex modernis Casuistis, mitius & sibi commodius accepturum responsum.

Probatur tertio. Secundum Probabilistarum principia, qui in concursu Opinionum contradictoriarum, sequitur minus probabilem, relicta probabiliore specificante actum pro illicito, sive pro præva-

prævaricatione legis, Dei, & adversante S. Scripturæ &c. prudenter operatur, sed huic doctrinæ adversatur doctrina S. Augustini; ergo secundum S. Augustinum non est licitum sequi opinionem minus probabilem, relicta tutiore & probabiliore. Minor probatur ex Epist. 7. ad Marcell. in qua ait S. Doctor: *Si ratio contra divinarum scripturarum auctoritatem, quamlibet acuta sit, fallit verisimilitudine, nam vera esse non potest, ergo.*

Probatur quartò: Quia secundum S. Augustinum in rebus ad salutem animæ spectantibus, non est licitum certis præponere incerta; sed qui eligit minus probabilem opinionem, quam ipse probabilius judicat esse contra legem naturalem & æternam Dei, præponit in rebus ad salutem animæ spectantibus incerta certis; ergo illicitè operatur. Major, quæ continet axioma Theologorum, à S. Augustino traditur in variis locis signanter Homil. 41. Ubi agens de rebus ad salutem animæ spectantibus dicit: *Tene certum, dimitte incertum.* Et juxta illam doctrinam volentibus baptizari, & dubitantibus, an in Ecclesia Catholica, aut apud Donatistas sit accipiendus Baptismus, suadet lib. 1. de Bapt. cont. Donat. c. 3. esse accipiendum tantum in Ecclesiâ Catholica: *Duo, inquit, dicimus, esse apud Donatistas Baptismus, non autem illic rectè accipi. Horum duorum illi unum magnoperè affirmant, id est, esse ibi Baptismus, non autem illic rectè accipi nolunt fateri. --- Esse in Ecclesia Catholica Baptismus, & rectè illic accipi, & apud Donatistas non rectè, nos tantum dicimus,*

imus,

timus, esse verò Baptismum, & apud Donatistas, & illi as-
 serunt, & nos concedimus. Quisquis ergo vult baptizari,
 & certus est, iam sibi nostram Ecclesiam ad Christiana-
 nam salutem esse eligendam, & in ea sola prodesse
 Baptismum Christi, etiamsi alibi acceptus fuerit, sed
 ideo in parte Donati vult baptizari, quia esse ibi Bap-
 tismum non illi soli, nec nos soli, sed utrique dicimus,
 attendat----- si enim nos eligit sequi in iis, quæ illi
 non dicunt. ---- Satis est nobis, quod ea præponat, quæ
 soli dicimus. Esse autem in Catholica Baptismum
 nos dicimus, illi non dicunt: rectè accipi in Catholica
 Baptismum nos dicimus, illi non dicunt: --- Hic ergo
SECURUS accipiat, ubi & esse & accipi **CERTUS**
 est. Illic autem non accipiat --- quanquam etiam, si
 dubium haberet, non illic rectè accipi, quod in Ca-
 tholica rectè accipi certum haberet, graviter peccaret
**IN REBUS AD SALUTEM ANIMÆ PERTI-
 NENTIBUS, VEL EO SOLO, QUOD CERTA
 INCERTIS PRÆPONERET.** Et cap. 5. ait:
 Incertis certa præpone. ---- Accipere in parte Donati,
 si incertum est, esse peccatum: quis dubitet certum
 esse peccatum, non ibi potius accipere, ubi certum est,
 non esse peccatum? Quæ doctrina confirmatur adhuc
 ex lib. de morib. Eccl. c. 3. ubi ait: Oportet omnem
 hominem quod optimum est, sequi; id est accipiendo
 optimum Theologicè, prout opponitur alicui malo.
 Et que hæc Augustini regula, quod in dubio sit eligen-
 dum tutius à Jure Canonico canonizata C. ad audi-
 entiam C. significasti, C. Peticio. De homicidio. C.
 si quis positus, de poenit. Dist. 7. & C. si quis autem,
 E ibidem,

ibidem, de quibus fusius agit Prosper Fagnanus in C. Ne innitaris, de Confit. probatque solidè, non habere tantum vim consilii, sed præcepti, eò quod homo teneatur dubiam conscientiam deponere, & omnis in operando sequens minus probabilem relictâ tutiore habeat talem conscientiam, & ex opposita doctrina deducit plurima absurda.

Minor etiam probatur, quia ille, qui taliter operatur, amplectitur opinionem, quam ipse probabilius iudicat esse falsam, & legi contrariam, relictâ illâ, quam iudicat esse probabiliorem & remotam à periculo peccati: Ergo præponit incerta certis, & exponit se periculo peccandi; imò operatur contra proprium iudicium nolens intelligere, ut beneficiat; intellectus quippe tendit ad indivisibilem Veritatem veluti corpus grave ad centrum suum, & ad hanc inveniendam semper enititur, opinionibusque illi vicinioribus adhæret.

Probatur quinto. Secundum S. Augustinum lib. 22. de Civ. Dei. c. 23. *habent iusti in hac vita, præter mala bonis, malisque communia, etiam proprios quosdam labores suos, quibus adversus vitia militant, & vigiliis continuis excubant, ne opinio verisimilis fallat, ne decipiat sermo versutus, ne se tenebræ alicujus erroris offundant, ne quod bonum est, malum, aut quod malum est, bonum esse credant &c.* Sed si licitum esset, sequi opinionem minus verisimilem, relictâ verisimiliore & tutiore, nõ esset iustis necessarius continuus ille labor, & vigilantia &c. ne opinio verosimilis fallat, ne se tenebræ erroris offundant, ne quod bonum est ma-
lum,

lum, aut quod malum, bonum esse credant, eò quod sequentes opinionem probabilem semper prudenter operarentur : ergo &c.

Hæc sanctissimi Doctoris ac Patris nostri doctrina fundata est in sacra scriptura utriusque Testamenti, hæc enim mandat, ut *impleamus Dei mandata ex toto corde, & ex tota anima*, Deut. 26. *Vt ante omnia opera verbum verax precedat*. Eccli. 37. *Ut intremus per portam angustam, quia lata porta, & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem*. Matth. 7. *Ut ab omni specie mala abstineamus*. Ad Theſſal. 5. &c. Hæc qui, ut decet, considerat, meritò continuis vigiliis excubat, ne opinio verosimilis fallat, ne decipiat sermo, ne se tenebræ erroris offundant, ne quod bonum est, malum, aut quod malum, bonum esse credat; Ut certa incertis præponat in rebus ad salutem animæ pertinentibus, neglectâ illâ Probabilistarum regulâ : *Melior est conditio possidentis libertatem.*

PARAGRAPHUS QUARTUS.

Confertur & opponitur doctrina S. Augustini quibusdam particularibus vage probabilitatis Conſectariis, id est quadraginta quinque propositionibus à Pontificibus proscriptis, & Veritas præcedenti S. asserta confirmatur.

ET si S. præcedenti generaliter & sufficienter fuerit probatum, principia Probabilistarum, quibus persuadere conantur, licitum esse, sequi opinionem minus probabilem, relictâ probabiliore, & tutiore,

non cohærere cum doctrina S. Augustini, & consequenter eidem adversari propositiones ex iisdem principiis deductas, & à summis Pontificibus censurâ perstrictas, ad id tamen confirmandum juvat, quibusdam in particulari conferre & opponere doctrinam sancti Patris.

Propositio quarta ab Innocentio XI. damnata.

Ab infidelitate excusabitur infidelis, non credens ductus opinione minus probabili.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Si hæc doctrina esset vera, non subsisteret discursus S. Augustini de puero nato inter paganos, & ab iis edocto colere Idola, qui habetur in psal. 64. ubi sic discurret: *Quid faceret puer natus inter Paganos, ut non coleret lapidem, quando illum cultum insinuaverunt parentes? Inde prima verba audivit. Illum errorem cum lacte suxit: quia illi, qui loquebantur, majores erant, & puer, qui loqui discebat, infans erat. Unde poterat parvulus, nisi majorum auctoritatem sequi, & id sibi bonum ducere, quod illi laudarent? Sed quia, ut infererentur talibus opinionibus, & sacrilegiis, persuasiones fecerunt eorum, qui, quanto etate præcedebant, tanto auctoritate præcedere debere putabantur. Confitetur jam redire volens ad Hierusalem de Babylonia, & dicit: sermones iniquorum prevaluerunt super nos, duxerunt nos mala docentes --- dimisimus Creatorem, adoravimus Creaturam, dimisimus eum, à quo facti sumus, adoravimus quod ipsi fecimus. --- Impietates nostras tu propitiaberis.* Ex quo discursu patet, quod secundum S. Augustinum

Augustinum

gustum ab infidelitate non fuerunt excusati Pagani illi, licet fuerint secuti doctrinam parentum & majorum suorum, atque ob eorum auctoritatem crediderint, Idolum esse adorandum, sicut pueri Christianorum sequuntur instructionem Parentum suorum. Si autem memorata damnata propositio esset vera, excusandi essent hujusmodi Pagani secuti opinionem probabilem.

Propositio prima ab Alexandro VII. damnata.

Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum fidei, spei, & charitatis, ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium.

Propositio quinta ab Innocentio XI. damnata.

An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audeamus.

Sexta ab eodem.

Probabile est, nec singulis quidem rigorosè quinquenniis per se obligare præceptum Charitatis erga Deum.

Septima ab eodem.

Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, quâ justificari possumus.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Quomodo hæc propositiones cohæreant cum doctrina S. Augustini constabit ex subjectis ejusdem testimoniis. Lib. de morib. Eccl. c. II. ait S. Doctor: *Maximum, quod ad beatam vitam ducit, primumque mandatum est: Diliges Dominum Deum tuum &c.*

summum bonum, quod & optimum dicitur, non modo diligendum esse nemo ambigit, sed ita diligendum, ut nihil amplius diligere debeamus. Idque significatur & exprimitur eo, quod dictum est: Ex tota anima, & ex toto corde, & ex tota mente &c. Si autem præfata propositiones essent veræ, id est, præceptum charitatis vel nunquam vel tam rarò, & ratione aliorum præceptorum per se obligantium, tantum obligaret, non esset maximum Mandatum, neque obligaret ad Deum amandum ex toto corde, & ita, ut nihil amplius sit diligendum, ut patet consideranti. Imo alia præcepta, ratione quorum dicitur obligare, essent majora & principaliora, cum hæc directè & per se obligarent, & illud ad hæc referretur.

Ad tempus obligationis quod attinet, cum hoc præceptum sit affirmativum, & ei tempus determinatum non apponatur, & secundum legem 14. de reg. juris, *In omnibus obligationibus, quibus dies non apponitur, præsentis die debeat.* Obligat præceptum fidei, spei & charitatis in primis quemlibet hominem, dum ad usum rationis pervenit secundum S. Augustinum, qui Tract. 15. in Joan. ait: *Cum cœperit anima capax esse rationis, aut à sapiente mente regitur, aut ab errore, id est, aut directa per rectæ rationis dictamen se convertit ad Deum per castum amorem, ut tenetur, vel secuta judicium erroneum avertit se ab illo, & convertitur ad creaturam.*

Deinde cum præceptum de diligendo Deo sit omnium aliorum præceptorum finis, & hac de causa S. Augustinus dicat lib. 3. de doct. christ. c. 10. *Non præci-*

præci-

precipit scriptura nisi charitatem, nec culpatur nisi cupiditatem, & eo modo informat mores hominum, docent non pauci ex discipulis S. Doctoris, nullum opus esse moraliter bonum, nisi procedat ex aliquo Dei amore, ac proinde frequentissime obligat per se dictum præceptum. Quibus adde, non posse saltem à peccato ingratitude & propriæ salutis negligentia excusari, qui Deum nos quotidie diligentem, & innumeris beneficiis cumulantem, vel nunquam in vita, vel tam rarè diligeret. Nimis durus, inquit S. Pater lib. de catech. rudib. c. 4. est animus, qui dilectionem, si nolebat impendere, nolit rependere. Et c. 22. Quis non redamare affectet iustissimum & misericordissimum Deum, qui prior sic amavit injustissimos & superbissimos homines, ut propter eos mitteret unicum filium, per quem fecit omnia? Et lib. 4. Conf. c. 9. Hoc est quod diligitur in amicis --- ut re a sibi sit humana conscientia non redamando amantem. Quod & Ethnicus Cicero agnovit, qui lib. Epist. ad Brutum Epist. 1. ait: Nihil enim mihi minus hominis videtur, quam non respondere in amore iis, à quibus provocere.

Octava ab Innocentio XI. damnata.

Comedere & bibere usque ad satietatem, ob solam voluptatem, non est peccatum, modo non obsit valetudini, quia licitè potest appetitus naturalis suis actibus frui.

Doctrina S. Augustini opponitur.

Hoc me docuisti, ut quemadmodum medicamenta sic alimenta sumpturus accedam. --- Et cum salus sit causa edendi & bibendi, adjungit se tanquam pedissequa periculosa jucunditas, & plerumque præire conatur.

conatur, ut ejus causâ fiat, quod salutis causâ me facere vel dico, vel volo. Nec idem modus utriusque est, nam quod saluti satis est, delectationi parum est: & sæpè incertum fit, utrum adhuc necessaria corporis subsidium petat, an voluptaria cupiditatis fallacia ministerium suppetat. Ad hoc incertum hilarescit infelix anima, & in eo preparat excusationis patrocinium, gaudens non apparere quid satis sit. --- Ut obtentu salutis obumbret negotium voluptatis. Lib. 10. Conf. c. 31. Hæc non indigent explicatione, ad intelligendum, quod secundum Augustinum non sic licitum comedere & bibere ob solam voluptatem, & frui actibus appetitus. Potestque confirmari ex c. 33. ejusdem libri, ubi audientem pium cantum ob solam delectationem non excusat à peccato. Sic enim ait: Cum mihi accidit, ut me amplius cantus, quam res que canitur, moveat, pœnaliter me peccasse confiteor, & mallem non audire cantantem. Et lib. 4. contra Julian. c. 4. dicit: Movetur certè animus ad pietatis affectum divino cantu audito, tamen etiam ille, si sonum, non sensum libido audiendi desideret, improbat.

Nona ab Innocentio XI. damnata.

Opus Conjugii ob solam voluptatem exercitum omnino penitus caret culpâ, ac defectu veniali.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Isto bono malè utitur, qui bestialiter utitur, ut sit ejus intentio in voluptate libidinis, non in voluntate propaginis. lib. 1. de nupt. & concupisc. c. 4. Conjugalis concubitus generandi gratiâ non habet culpam, concupiscentiæ vero satianda, sed tamen cum Conjuge propter

propter

propter fidem thori, venialem habet culpam. lib. de bon. conjug. c. 6. Nunquid hoc non est peccatum, amplius, quam liberorum procreandorum necessitas cogit, exigere à Coniuge debitum? Est quidem peccatum, sed veniale. Apostolus dicit: Hoc autem dico secundum veniam. Serm. 63. de divers. c. 1. Si tantas vires habeat ista pudicitia conjugalis, tantumque Dei donum est, ut faciat, quod prescribunt Tabulae matrimoniales, in ipso quoque thoro conjugali conflictu fortiori belligerat, ne ultra quam generandis filiis satis est, etiam ipsum Coniugis corpus atrectet. Talis pudicitia nec menstruat, nec gravidis utitur foeminis, nec ejus aetatis, quae certum est, eas jam concipere non valere. lib. 3. cont. Julian. c. 21.

Duodecima ab Innocentio XI. damnata.

Vix in secularibus invenies, etiam in Regibus superfluum statui. Et ita vix aliquis tenetur ad Eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Pro intelligenda ista propositione; Observandum est, quod Probabilistae doceant, non esse superflua statui futuro ea, quae sunt superflua praesenti, & parentes debere thesaurizare filiis suis. Audiamus Augustinum in hac materia discurrentem: Magna excusatio, inquit lib. de decem Chord. c. 12. filiis meis servo. Videamus. servat tibi pater tuus, servas tu filiis tuis, filii tui filiis suis. & sic per omnes, & nullus facturus est praecepta Dei. Quare non illi potius impendis omnia, qui te fecit ex nihilo? Qui te fecit, ipse te pascit. Ex his, quae fecit, ipse pascit & filios tuos: Neque enim

melius committis filiis tuis patrimonium tuum, quam Creatori tuo --- Palliare se volunt nomine pietatis & dealbare; ut quasi propter filios videantur servare homines quod propter avaritiam servant. Et hom. 47. Da, de quo dederit tibi Deus, ipse te divitem fecit: ideo redde illi, quod suum est. Ipse se dicit accipere, quod pauperibus datur: sibi collatum conclamat, quod in corde pauperis fuerit seminatum. Et hom. 48. c. 2. Hoc tollit fiscus, quod non accipit Christus. Et hom. 13. Quando facit Deus pauperes, probat divites, sic enim scriptum est, pauper & dives occurrerunt sibi. Vbi sibi occurrerunt? In hac vita. Natus est ille, natus est & ille. Invenerunt se, occurrerunt sibi. Et quis fecit illos ambos? Dominus. Divitem, unde pauperem adjuvaret: pauperem, unde divitem probaret. Pro viribus suis unusquisque faciat, non sic faciat, ut ipse patiat angustias. Non hoc dicimus: superflua tua necessaria sunt aliis. Has sancti Doctoris admonitiones parvi fecerunt Auctores præfatæ & damnatæ propositionis, uti & illi, qui docent, etiam habentem superflua posse sine peccato elicere hunc actum: Nolo erogare de superfluis status eleemosynam in communibus necessitatibus. Homil. 29. ait S. Doctor: Dicturus est Christus, quando uni ex minimis fecistis, mihi fecistis. Dat de cælo, accipit in terrâ: ipse dat, ipse accipit, quasi foenus trajectitium facis. Hic das, ibi recipies sine sine mansuras.

Decima tertia ab Innocentio XI. damnata.

Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicujus tristari, & de illius morte
natu-

naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.

Decima-quarta ab Eodem.

Licitum est absoluto desiderio cupere mortem Patris, non quidem, ut malum Patris, sed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura est pinguis hereditas.

Decima-quinta.

Licitum est filio gaudere de parricidio parentis à se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hereditate consecutas.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Aliquando bonâ voluntate homo vult aliquid, quod Deus non vult, etiam ipse bonâ, multò amplius multòque certius voluntate: nam illius mala esse voluntas nunquam potest: tanquam si bonus filius Patrem velit vivere, quem Deus bonâ voluntate vult mori. Et rursus fieri potest, ut hoc velit homo voluntate malâ, quod Deus vult bonâ: **VELUT SI MALUS FILIUS VELIT MORI PATREM**, velit hoc etiam Deus; nempe, ille vult quod non vult Deus: iste vero id vult, quod vult & Deus: **ET TAMEN BONÆ VOLUNTATI DEI PIETAS ILLIUS POTIUS CONSONAT, QUAMVIS ALIUD VOLENTIS, QUAM HUIUS IDEM VOLENTIS IMPIETAS.** Tantum interest quid velle homini, quid Deo congruat, & ad quem finem quisquè suam referat voluntatem, ut aut approbetur aut improbetur. In Enchri:c. 101.

Ex quibus patet, quod secundum Augustinum bonum & pium sit desiderium, quo filius desiderat
Pa-

Patrem suum vivere; etiam dum Deus illum vult mori; malum vero & impium desiderium, quo filius desiderat Patrem mori, non obstante, quod idem Deus velit, nequè istud filii impii desiderium potest cohonestari per hoc, quod referat mortem illius, à quo vitam accepit, ad inordinato affectu desideratam hæreditatem. Idem est de aliis.

Huc quadrat & illud lib. de decem chordis c. 3. *Illo vivo, quem vis mori, te homicidam tenet Deus in corde.*

Vigesima-secunda.

Non nisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate mediæ, non autem explicita Remuneratoris.

Vigesima-tertia.

Fides latè dicta ex testimonio Creaturarum, similivè motivo ad justificationem sufficit.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Ad veram beatitudinem pervenire volentibus primo omnium fides necessaria est, sicut Apostolica docet auctoritas dicens: sine fide impossibile est placere Deo. Constat ergo neminem ad veram posse pervenire beatitudinem, nisi Deo placeat, & Deo neminem posse placere nisi per fidem. Fides namque est bonorum omnium fundamentum. Fides est humanæ salutis initium, sine hac nemo ad filiorum Dei consortium potest pervenire: quia sine ipsâ nec in hoc seculo quisquam justificationis consequitur gratiam, neque in futuro vitam possidebit æternam serm. 38. de Temp. qui est trigessimus in Append. ad rom. 10. Loquitur autem S. Pater de fide requisita ab Apostolo ad Hebr. 11. Id est de fide expli-

pli-

plicitâ, qua creditur, quod Deus sit auctor gratiæ, & inquirentibus se remunerator, per collationem præmii supernaturalis pro bonis operibus. Ex quo sequitur, quod secundum Augustinum hujusmodi fides necessaria sit ad justificationem & salutem.

Sexagesima quarta.

Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantia Mysteriorum fidei, & etiamsi per negligentiam etiam culpabilem nesciat mysterium sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri Iesu Christi.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Qui ignorat ista Mystera, secundum Augustinum, ignorat ea, quorum cognitio necessaria est non solum necessitate præcepti, sed etiam necessitate mediæ in statu gratiæ ad justificationem & salutem, omnibus adultis usu rationis pollentibus, ut patebit ex sequentibus. Nam lib. de Corrept. & grat. c. 7. ait: *Nemo liberatur à damnatione, quæ facta est per Adam, nisi per fidem Iesu Christi, & tamen ab hac damnatione non se liberabunt, qui poterunt dicere, non se audisse Evangelium Christi, cum fides ex auditu sit. Quanto minus se liberabunt, qui dicturi sunt, perseverantiam non accepimus? Iustior enim videtur excusatio dicentium: Non accepimus audientiam, quam dicentium: Non accepimus perseverantiam &c. Et lib. de spir. & lit. c. 29. Fide Iesu Christi impetramus salutem, & quantum nobis inchoatur in re, & quantum perficienda expectatur in spe. Et lib. de præd. SS. c. 7. dicit de Cornelio: Cujus acceptæ sunt Eleemosynæ, & exauditæ orationes, antequam credidisset in Christum,*
nec

nec tamen sine aliquâ fide donabat & orabat. Nam quomodo invocabat, in quem non crediderat? sed si posset sine fide Christi esse salvus, non ad eum edificandum mitteretur Architectus Apostolus Petrus. Et Tract. 45. in Joan. Non est cuiquam spes vera & certa semper vivendi, nisi agnoscat vitam, quæ est Christus. Fundata est hæc S. Augustini doctrina in sacra Scripturâ, signanter in illo Marc. ult. *Predicite Evangelium omni creature: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; qui verò non crediderit, condemnabitur.* Et illo Joan. 17. *Hæc est vita eterna, ut cognoscant te Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.* Et conformiter ad hanc doctrinam Concilium Tridentinum sess. 6. c. 6. inter prima credibilia ad justificationem necessaria ponit fidem explicitam Christi dicens: *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divinâ gratiâ & adjuti fidem ex auditu concipientes liberè moventur in Deum, credentes vera esse, quæ divinitus revelata & promissa sunt; Atque illud in primis à Deo justificari impium, per gratiam ejus, per Redemptionem, quæ est in Christo Iesu.*

Dixi supra: *Vsu rationis pollentibus, ad excludendum parvulos & amentes, imò & quosdam alios adultos, qui forte ita stupidi sunt, ut adhibitâ omni diligentia ista Mysteria nè quidem confuse, & quantum ad substantiam possint apprehendere, quod & oppositæ sententiæ Doctores admittere deberent, si invenirentur aliqui tam hebetes, & rudes, ut Deum Auctorem & provisorem supernaturalem non possint apprehendere.* Dixi fortè: quia, exceptis

ceptis

ceptis amentibus, vix dabitur aliquis usu rationis pollens tam obtusus, ut nequeat adhibitâ diligentia, & consilio aliorum paucos fidei articulos intelligere, saltem quoad substantiam. Non enim necessarium est, ut dicta Mysteria percipiantur tam distinctè & subtiliter ab omnibus, quàm percipiuntur à doctis Theologis.

Dices. A quo consilium petet homo rudis, & in sylvis enutritus, inter barbaras nationes, qui nihil unquam audivit de Christo, nec audire potuit, qualis etiam post Evangelium promulgatum dari potest? Et quis instruet puerum in primo usus rationis instante, in quo secundum S. Augustinum, & S. Thomam debet credere in Deum, & ad eum se convertere?

Respondeo: Si pueri illi per peccata non ponant obicem, serventque per gratiam Dei præcepta naturalia, instruentur, urgente præcepto, vel immediatè à Deo, vel ministerio hominum, vel Angelorum de istis Mysteriis, quorum explicitam fidem Deus post promulgationem Evangelii per totum orbem terrarum, voluit esse medium necessarium ad salutem adultorum ratione utentium. Adde, quando dicitur, puerum in primo instanti usus rationis debere credere, & convertere se ad Deum, intelligendum esse de instanti morali, includente aliquam temporis moram, in quâ poterit instrui vel à Deo, vel ab aliis. Hic autem extraordinarius instructionis modus in talibus casibus exigitur ab ipso statu gratiæ, cum enim hic supponat ex parte
volun-

voluntatis aliquam dispositionem supernaturalem ad justificationem, supponit etiam proportionatam cognitionem ex parte intellectus, & exigit, ut ad eam adultis non ponentibus obicem, urgente precepto, detur auxilium sufficiens.

Dices secundò. Secundùm S. Augustinum lib. I. ad simpl. qu. 2. Cornelius, ad quem fuit missus S. Petrus, fuit justificatus antequam hic mitteretur; ergo ad justificationem non est necessaria fides explicita Christi &c. Respondeo distinguendo consequens: Ergo non est necessaria post Evangelium sufficienter promulgatum, nego: ante sufficientem promulgationem, concedo consequentiam. Et dico, quod Cornelius ante promulgationem sufficientem fuerit justificatus per fidem implicitam Christi, & post Evangelii in Provinciâ ipsius promulgationem, incipiente jam necessitate fidei explicitæ, ob opera bona per Dei gratiam ab ipso exercita, fuisse missum S. Petrum ad eum baptizandum, & instruendum, ut explicitè crederet in Christum.

Dices tertio: Ab Apostolo ad Hebr. II. omnia posita sunt, quæ debent credi explicitè, dum inquit: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*; ergo non est dicendum, quod Augustinus voluerit, necessarium esse, credere explicitè Mysterium Incarnationis. Probaturs consequentia, quia in citato loco Apostolus non facit mentionem Mysterii Incarnationis.

Respon-

Respondeo distinguendo antecedens: Ab Apostolo posita sunt, quæ debent credi à quolibet homine in quocunque statu concedo, posita sunt, quæ debent credi explicitè in statu gratiæ ex institutione, & beneplacito Dei, nego antecedens, & consequentiam. licet autem Apostolus non fecerit mentionem de Christo, non tamen asseruit, fidem explicitam Mysterii Incarnationis non esse necessariam in statu gratiæ.

Vigesima-quinta.

Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, sive res sit levis, sive gravis.

Vigesima-sexta.

Si quis, vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, sive propriâ sponte, sive recreationis causâ, sive quocunque alio sine juret, se non fecisse aliquid, quod reverà fecit, intelligendo intrâ se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, reverà non mentitur, nec est perjurus.

Vigesima-septima.

Causa justa utendi hu amphibologiis est, quoties id necessarium, aut utile est, ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita, ut veritatis occultatio censeatur tunc expediens & studiosa.

Vigesima-octava.

Qui mediante commendatione, vel munere ad magistratum, vel officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali prestare juramentum, quod de man-

F

dato

dato Regis à similibus solet exigì, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Verba propterea sunt instituta, non per quæ se invicem homines fallant, sed per quæ in alterius quisque notitiam cogitationes suas perferat. Verbis igitur uti ad fallaciam, non ad quod instituta sunt, peccatum est. In Enchri: c. 22. Usquè adeo rationalis natura, refugit falsitatem, & quantum potest devitat errorem, ut falli nolint etiam, quicumque amant fallere. Et lib. 19. de Civit. Dei c. 7. Quando, quæ sentiunt, (id est, homines sociati) inter se communicare non possunt, nihil prodest, ad consociandos homines tanta similitudo naturæ; ita ut libentius homo sit cum cane suo, quam cum homine alieno, id est cujus linguam ignorat. ibid. c. 17. Et quæst. 68. in Levit. Cum falsum ab sciente dicitur, procul dubio mendacium est, sive illo quisquam, sive nemo ledatur. Et lib. de mendacio c. 8. Quomodo credendum est ei, qui putat aliquando esse mentiendum, ne forte & tunc mentiatur, cum præcipit, ut credamus? Et ibidem cap. 3. Ille mentitur, qui aliud habet in animo, & aliud verbis, vel quibuslibet significationibus enuntiat. Inde etiam duplex cor dicitur esse mentientis, id est duplex cogitatio, una rei ejus, quam veram esse, vel scit, vel putat, & non profert; altera ejus rei, quam pro ista profert, sciens falsam esse, vel putans. Et c. 17. ibid. De falso testimonio, quod in decem præceptis positum est, nullo modo quidem contendì potest, dilectionem veritatis in corde servandam, & proferendum falsum

ad eum, apud quem dicitur testimonium. Cum enim Deo tantum dicitur, tunc tantum in corde veritas amplectenda est. Cum autem homini dicitur, etiam ore corporis verum proferendum est, quia homo non est cordis inspector.

Dices: Hanc doctrinam S. Augustini intelligendam esse de iis, qui sponte & sine rationabili causa utuntur restrictionibus mentalibus, cum juramento; non vero de iis, qui ob grave periculum, aut ad magnum damnum vitandum iis utuntur, & jurant sine animo jurandi.

Contra: una ex damnatis supra relatis ait id licere sive propriâ sponte, sive recreationis causâ, sive quocunque alio sine sic juretur.

Contra secundò: Mentiens est etiam, qui mentitur invitus. S. Augustinus lib. de mend. c. 11. Huc quadrat illud lib. contra mend. c. 18. Sunt in eis docti, qui etiam regulas figant, finesque constituent, QUANDO DEBEAT, QUANDO NON DEBEAT PEJERARI. Vbi estis fontes lachrymarum! & quid facimus? quo ibimus? ubi nos occultabimus ab ira veritatis, si non solum negligamus cavere mendacia; sed audemus insuper docere perjuriam? Et illud serm. 28. de verb. Apolt. c. 2. Da alium, qui scit falsum esse, & dicit verum esse, & jurat tanquam verum sit, quod scit falsum esse. Videris, quam ista DETESTANDA SIT BELLUA, ET DE REBUS HUMANIS EXTERMINANDA! quis enim hoc fieri velit? Omnes homines talia detestantur. Adde & illud Epist. 224. Expectationem eorum, qui-

bus juratur, quisquis deceperit, perjurus est, --- illud sane rectissime dici non ambigo, non secundum verbum jurantis, sed secundum expectationem illius, cui juratur, quam novit ille, qui jurat, fidem jurationis impleri. Nam verba difficillime comprehendunt maximè breviter sententiam, cujus à jurante fides exigitur. Unde perjuri sunt, qui servatis verbis expectationem eorum, quibus juratum est, deceperunt. Et illud tract. 7. in Joann. Est autem fraus, dolusque malus, sicut scit omnis, qui verba latina intelligit, cum aliud agitur, & aliud fingitur. Et lib. 3. de civit. Dei c. 2. Quid aliud toties Senatores corrupti in judiciis, toties populus in suffragiis, vel in quibusque causis, quæ apud eum concionibus agitantur, nisi etiam pejerando peccabant? nam corruptissimis moribus, ad hoc mos jurandi servabatur antiquus, non ut à sceleribus metu Religionis prohiberentur, sed ut perjuriam quoque sceleribus cæteris adderentur. Utinam his temporibus nulli sequerentur corruptissimos illos antiquorum mores!

Qui hanc Augustini doctrinam legit, & intelligit, dubitare non potest, quod sit contraria consuetudinibus ex principiis probabilistarum deductis, quibus conati fuerunt persuadere, licitum esse jurare cum restrictione mentali & sine animo jurandi.

Trigesima.

Fas est viro honorato occidere invasorem, qui dicitur calumniam inferre, si aliter hac ignominia vitari ne-

quit

quit; Idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, & post impactam alapam, vel ictum fustis fugiat.

Trigesima-prima.

Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius auri.

Trigesima-secunda.

Non solum licitum est defendere defensione occisiva, qua actu posidemus; sed etiam, ad qua jus inchoatum habemus, & qua nos possessuros speramus.

Trigesima-tertia.

Licitum est tam heredi, quam legatario contra injuste impediens, ne vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere, sicut & jus habenti in Cathedralam, vel Præbendam contra eorum possessionem injuste impediens.

Decima-septima ab Alexandro VII. damnata.

Est licitum Religioso, vel clerico calumniatorem gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem, occidere, quando alius modus defendendi non suppetit, uti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus, vel ipsi Religioso, vel ejus Religioni publice, & coram gravissimis viris prædicta impingere, nisi occidatur.

Decima-octava ab eodem.

Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam Iudicem, à quo iniqua certo imminet sententia, si aliâ viâ non potest innocens damnum evitare.

Decima-nona ab eodem.

Non peccat maritus occidens propriâ auctoritate uxorem in adulterio deprehensam.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

His exceptis, quos vel lex justa generaliter, vel ipse fons justitiæ Deus specialiter occidi jubet, quisquis hominem, vel se ipsum, vel quemlibet occiderit, homicidii crimine innectitur, lib. 1. de civit. c. 21. Sed memoratos in propositionibus damnatis nec lex justa, nec ipse fons justitiæ Deus specialiter occidi jubet: ergo licitum non est eos occidere. lib. 22. cont. Faust. c. 70. de homicidio Moysis tractans dicit: Consultâ æternâ lege, reperio, non debuisse hominem ab illo, qui nullam ordinatam potestatem gerebat, quamvis injuriosum & improbum, occidi. Et infra explicans hunc locum Matth. 26. Reconde gladium: qui enim gladio usus fuerit, gladio cadet, ait: Ille autem utitur gladio, qui nullâ superiori ac legitimâ potestate, vel jubente, vel concedente in sanguinem alicujus armatur. Et epist. 61. Nullis autem jubentibus legibus, ut legitimis potestatibus, non licere alterum occidere etiam volentem & petentem, & vivere jam non volentem, satis indicat Scripturæ regnorum --- proinde quia omnis, qui sine ulla legitimæ potestatis auctoritate hominem occidit, homicida est; atqui qui occidit invasorem nitentem calumniam inferre, vel impingentem alapam, & post impactam fugientem, & furem pro conservatione unius aurei, & defendit defensione occisivâ ea, ad quæ jus tantum inchoatum habet, & rali-ter vel se, vel suam Religionem contra minantem

spat-

spargere gravia crimina, non gerit ordinatam potestatem, à nulla jubetur lege, nisi pro lege amplectatur is propositionem tertiam ab Innocentio X. damnatam (*Generatim dum probabilitate sive intrinsecâ, sive extrinsecâ, quantumvis tenui, modo à probabilitatis finibus non exeatur, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus*) Sed sine ulla legitimæ potestatis auctoritate hominem occidit; ergo secundum Augustinum est homicida.

Adde, S. Augustinum non excusare ab omni peccato illum, qui hostem irruentem, vel insidiatorem sicarium sive pro vita, sive pro libertate, sive pro pudicitia interficit, etsi à legibus civilibus permittatur talis occisio, de his enim dicit lib. I. de arbit. c. 5. *Legem quidem non reprehendo, quæ tales permittit interfici: sed quo pacto illos defendam, qui interficiunt, non invenio. Et rationem assignans ibidem ait: Quomodo possum arbitrari carere istos libidine (id est cupiditate, quâ ad sui defensionem etiam bruta impelluntur) qui pro iis rebus digladiantur, quas possunt amittere invitè, aut si non possunt, quid opus est pro his, usque ad hominis necem progredi? Et ibidem ait: Nescio utrum non aliquâ vehementiore ac secretissimâ lege teneantur, si nihil rerum est, quod non administret divina providentia. Quomodo enim apud eam sunt isti peccato liberi, qui pro iis rebus, quas contemni oportet, humanâ cæde polluti sunt?*

Si secundum S. Augustinum non sint liberi à peccato, qui pro conservanda vita, quæ omnibus bonis temporalibus solet præferri, hominem occidunt,

non erunt, ipso Judice, liberi in propositionibus damnatis reati occisores.

Ne tamen inferas ex hac Augustini doctrina, in nullo casu licitum esse occidere inuasorem. Contrarium enim insinuat S. D. quæst. 84. in Exod. imò & cap. jam cit. de lib. arbit. ubi dicit. *Potest ergo illi legi, quæ tuendorum civium causâ vim hostilem eadem vi repelli jubet, sine libidine obtemperari.* Vult ergo S. Augustinus ad hoc, ut occisio inuasoris sit licita, actionem occidendi debere esse liberam à libidine sive depravata cupiditate, quâ impellente, sine prudente rationis dictamine invasi instar brutorum impelluntur in occisionem aggressorum, cum deberent tantùm respicere & intendere conservationem vitæ, vel ob bonum Reipublicæ, vel familiæ, vel ut morerentur cum majori probabilitate salutis, quæ vix in talibus circumstantiis considerantur: & hinc semper fere peccatur.

Trigesima - quarta ab Innocentio XI.
damnata,

Licet procurare abortum ante animationem foetus, nè puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.

Trigesima - quinta.

Videtur probabile, omnem foetum, quamdiu in utero est, carere animâ rationali, & tunc primùm incipere eandem habere, cum paritur, ac consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

Doctri-

Doctrina S. Augustini opposita.

Nulla mulier potationes ad abortum accipiat, nec filios aut conceptos, aut jam natos, occidat: quia quacunque hoc fecerit, ante tribunal Christi sciat se eorum causam, quos occiderit, esse daturam. Sed nec alias diabolicas potationes debent mulieres accipere (quibus nempe procuratur sterilitas) mulier autem quacunque fecerit hoc, **PER QUOD JAM NON POSSIT CONCIPERE, QUANTOSCUNQUE PARERE POTERAT, TANTORUM HOMICIDIORUM REAM SE ESSE COGNOSCAT.** serm. 244. de temp.

Aliquando eousque pervenit hac libidinosa crudelitas, vel libido crudelis, ut etiam sterilitatis venena procuret; & si nihil valuerit, conceptos foetus aliquo modo intra viscera extinguat ac fundat, **VOLENDO SUAM PROLEM PRIUS INTERIRE, QUAM VIVERE;** aut si in utero jam vivebat, occidi, antequam nasci. Prorsus si ambo tales sunt, conjuges non sunt. Et si ab initio tales fuerunt, non sibi per connubium, sed per stuprum potius convenerunt. Si autem non ambo sunt tales, audeo dicere, aut illa est quodam modo meretrix mariti, aut ille adulter uxoris. lib. 1. de nupt. & concup. c. 15.

Et lib. 5. cont. Julian. c. 11. Dubitat S. Pater, an majus damnum inferat, qui expellit foetum inanimatum, & facit ut homo non sit, quam qui expellit animatum, estque causa damnationis ejus, quia non audet dicere, quod eis, ut nulli essent, quam ut ibi essent (id est in damnatione levissima) potius expediret.

F 5

Specia-

Specialiter S. Pater pronuntiat contra trigessimam quintam damnatam, in Ezechri: c. 86. his verbis; *Negare vixisse puerperia, quae propterea membra-
tim exsecantur, ut ejiciantur ex uteris praegnantium, ne
matres quoque, si mortua ibi relinquuntur, occidant,
impudentia nimia videtur.*

Dices, S. Patrem Augustinum ibi non loqui de vita rationali, sed sensitiva. Respondeo negando assumptum. Contrarium enim patet ex ibidem subjectis verbis: *Ex quo autem incipit homo vivere, ex illo utique jam mori potest: mortuus vero, ubicunque illi mors potuit evenire, quomodo ad resurrectionem non pertineat mortuorum, reperire non possum, sed nemo potest ad resurrectionem mortuorum pertinere, qui non vixit vitâ rationali, ergo S. Pater loquitur de vita rationali.*

Trigesima-Sexta.

Permissum est surari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

Trigesima-Septima.

Famuli & samulae domesticae possunt occultè heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.

Trigesima Octava.

Non tenetur quis sub poena peccati mortalis restituere, quod ablatum est per pauca furta, quantumcunque sit magna summa totalis.

Trigesima-Nona.

Qui alium movet aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.

Vige-

Vigesima-Sexta ab Alexandro VII. damnata.

Quando litigantes habent pro se opiniones aequè probabiles, potest iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Furti nomine bene intelligitur omnis illicita usurpatio rei alienæ. S. Augustinus. quæst. 71. in Exod. sub hac autem illicita rei usurpatione non solum continetur occulta, vel aperta rei, invito domino, ablatio; sed etiam rei alienæ retentio; ac proinde secundum materiæ parvitatem aut gravitatem graviter aut leviter peccatur, & consequenter retentio summæ totalis magnæ per furtiva parva, vel per unum grave ablata, erit peccatum magnum, id est, mortale. Quod verificatur etiam de re notabili possessa sine ullo peccato, si possessor retineat, postquam cognoscit, non esse suam.

Notandum autem, quod, dum dicitur in extrema necessitate permissum esse furari, non sit propria locutio, eò quod talis acceptio non sit furtum: quia in tali casu omnia sunt communia; furtum autem ob intrinsecam malitiam nunquam est licitum. Hinc S. Augustinus lib. 10. de Genes. ad litt. c. 13. ait: *Quis audeat affirmare, furtiva, mendacia, perjuriam non esse peccata, nisi qui talia vult impunè committere?* Sed hæc doctrina non terruit quosdam Probabilistas, ut patet ex præmissis propositionibus.

Huc quadrant etiam illa, quæ dicit S. Pater serm. 19. de verb. Apost. c. 2. *Paucissimi nobis, id est Episcopis, à quibus secundum doctrinam Apostoli debent*

bent

bent argui contradicentes, contradicunt loquendo, sed multi vivendo. Quando mihi audeat dicere Christianus, bonum esse, rapere res alienas, quandoquidem non audeat dicere, bonum esse tenaciter servare res suas? Nunquid enim dives ille, id est Evangelicus Epulo, aliena querebat? Fructus suos colligere disponebat --- audite quid audierit, qui tenaciter servabat sua, & hinc intelligite, quid expectent, qui rapiunt aliena --- ait illi Deus: stulte --- si stultus est, qui recondit sua, vos invenite nomen ei, qui tollit aliena. Si sordidus est reconditor suorum, ulcerosus est raptor alienorum --- fortassis aliquis respondeat, & dicat: non valde magna poena erat illi homini, cui dixit Deus, stulte. Non sic dicit Deus, stulte, quomodo homo dicit: tale in quemquam Dei verbum iudicium est. Nunquid enim Deus stultis daturus est regnum caelorum? Quibus autem non est daturus regnum caelorum, quid eis restat nisi poena gehennarum.

Pro confirmatione hujus Doctrinae quoque servit discursus S. Patris ibid. C. 7. de pauperrimo homine, qui pecunias invenerat, sic ait: Dicam quod fecerat pauperrimus homo, nobis apud Mediolanum constitutis --- pauper, sed plane Christianus --- invenit sacculum, nisi forte me numerus fallit, cum solidis ferme ducentis; memor legis proposuit pittacium publice; reddendum enim esse sciebat, sed, cui redderet ignorabat. Proposuit pittacium publice: qui solidos perdidit, veniat ad locum illum, & querat hominem illum. Ille qui plangens circumquaque vagabatur, invento & lecto pittacio, venit ad hominem --- & cum omnia illi fideliter respon-

disset,

disset, reddidit, quod invenerat. Ille autem repletus gaudio, & quærens vicem rependere, tanquam decimas obtulit, solidos viginti, qui noluit accipere; Obtulit vel decem: noluit accipere: saltem rogavit vel quinque accipere: noluit ille. Stomachabundus homo projecit sacculum: nihil perdidit, ait, si non vis aliquid à me accipere. Nec ego aliquid perdidit: quale certamen, Fratres mei, quale certamen, qualis pugna, qualis conflictus! Theatrum mundus, spectator Deus. Victus tandem ille, quod offerebatur, accepit; continuo totum pauperibus erogavit. Vnum solidum in domum suam non dimisit. Quid est? si aliquid egi in cordibus vestris --- estote fideles inventores, & tunc iniquos vituperate raptores. --- Quod invenisti, & non reddidisti, rapuisti.

Certè iste homo, quem S. Pater commendat, non se immunem à peccato esse credidisset, si in gravi necessitate constitutus aliquid surripuisset, neque occultè operam suam compensasset, multò minus per furta ablatum retinisset &c. Nequè isto tempore Casuistam invenisset, qui eum à peccato omni liberum pronuntiasset, saltem talis non fuisset S. Augustinus.

Adde his illud Epist. 52. *Non remittetur peccatum, nisi restituatur ablatum, cum restitui potest: & perpende, illum, qui causa est damni, moraliter auferre, & secundum S. Thomam 2. 2. quæst. 62. a. 7. ad 2. principaliter teneri ad restitutionem, quam executorem. Et observandum quoque hic est, quod supra ex Augustino ostensum est, omnium cordibus impressam esse hanc Regulam à formatore Deo: quod tibi non vis fieri, ne facias alteri.*

Pro-

Propositioni autem ab Alexandro damnatæ specialiter opponitur id, quod S. Augustinus dicit epist. 54. *Non sanè quidquid ab invito sumitur, aufertur; nam plerique nec medico volunt reddere honorem suum, nec operario mercedem, nec tamen hæc, qui ab invito accipiunt, per injuriam accipiunt, quæ potius per injuriam non darentur, sed non ideo debet Iudex vendere justum iudicium, aut testis verum testimonium, quia vendit Advocatus justum patrocinium, & jurisperitus verum consilium. Illi enim ad utramque partem ad examina adhibentur, isti ex una parte consistunt. Cum autem iudicia & testimonia, quæ nec justa nec vera vendenda sunt, iniqua & falsa venduntur, multò sceleratius utique pecunia sumitur, quia sceleratè etiam quamvis à volentibus datur; Ille tamen solet tanquam male sibi ablatam pecuniam repetere, qui justum iudicium emit, QUONIAM VENALE ESSE NON DEBUI:* qui vero pro iniquo iudicio dedit, vellet quidem repetere, nisi timeret, vel puderet emisse.

Ex quibus constat, Iudicem teneri, secundùm S. Augustinum, ad restitutionem, sive justam, sive iniquam sententiam ferat pro pecunia.

Propositio quadragesima.

Contractus Mohatra licitus est, etiam respectu ejusdem personæ, & cum contractu retrovenditionis præviè invito, cum intentione lucri.

Quadragesima-prima.

Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit qui non majoris faciat pecuniam præsentem, quam futuram, potest Creditor aliquid ultrà sortem à mutuatario exigere, & eo titulo ab usura excusari.

Qua-

Quadragesima-secunda.

Vsura non est, dum ultrà sortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia & gratitudine debitum, sed solum, si exigatur tanquam ex iustitia debitum.

Decima-quarta inter posteriores ab Alexandro VII. damnatas.

Licitum est mutuanti aliquid ultrà sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.

Pro intelligenda propositione quadragesima damnata, observandum est, Contractum *Mohatra*, vel *Baratra* ab Hispanis, & *Stoco* ab Italis appellatum tunc fieri, quando aliquis egens pecuniâ emit pecuniâ creditâ a mercatore merces pretio summo, & statim ei pecuniâ numeratâ pretio infimo revendit, cum intentione lucri, & cum pacto revenditionis, præviè inito.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Quid dicam de usuris, quas etiam ipse leges & iudices reddi iubent? An crudelior est, qui subtrahit aliquid, vel eripit diviti, quam qui trucidat pauperem scenore? Hac atquè huiusmodi malè utiquè possidentur, & vellem ut restituerentur, sed non est, quo iudice repetantur.

Epist. 54.

Si sceneraberis, id est mutuam tuam pecuniam dederis, à quo aliquid plus, quam dedisti, expectes accipere, non pecuniam solam, sed aliquid plus, quam dedisti, sive illud triticum sit, sive vinum, sive oleum, sive quodlibet aliud: si plus, quam dedisti, expectes accipere, scenerator es, in hoc improbandus, non laudandus. Quid ergo, inquis, facio,

facio, ut sim utilis scenerator? Attende, quid facit scenerator. Minus vult dare certè, & plus accipere: hoc fac & tu, da modica, accipe magna -- da temporalia, accipe æterna: da terram, accipe cælum. In Ps. 36.

Quod autem illi, qui præfatarum propositionum doctrinam ad praxin deducunt, taliter scenerentur, & usuram pallient, expectantes reipsâ aliquid præcisè ratione mutui, patet intelligenti terminos propositionum, & quid sit usura.

Quadragesima-octava.

Tam clarum videtur fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur.

Quadragesima-nona.

Mollities jure naturæ prohibita non est. Vnde si Deus eam non interdixisset, sæpè esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Cum vero imaginem Dei, quod es tu, corrumpis in te per fornicationes, & per disfluentias libidinis, attendis quia nullius uxorem accessisti; attendis, quia post uxorem tuam nihil fecisti, quia uxorem non habes: & non attendis per libidinem & illicitas fornicationes, cujus imaginem violasti? lib. de decem Chord. c. 10.

Nihil esse sentio, quod magis ab arce dejiciat animum virilem, quàm blandimenta sæminea, corporumque ille contactus, sine quo uxor haberi non potest. lib. 1. soliloq. c. 10.

S. Au-

S. Augustinus lib. 3. Confess. c. 8. dicit; flagitia, quæ sunt contra naturam, ubique ac semper detestanda esse, ---- violatur quippe ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet, cum eadem natura, cuius ille auctor est, libidinis perversitate polluitur. Et lib. 4. cont. Julian. c. 5. Quando autem male utitur homo membris bonis, nisi quando consentit eis, quæ in nobis habitant cupiditatibus malis? In quibus libido præ cæteris turpis est, cui, nisi resistatur, horrenda immunda committit. Quo male bene non utitur, nisi sola pudicitia conjugalis. Et ibidem c. 12. Elegerunt, id est Stoici, in pecoribus potius, quam hominibus, quod tu facis, laudare libidines. Eorum quippe opinioni convenienter ait quodam loco Tullius (se non putare, idem esse arietis & Publii Africani bonum) quâ magis sententiâ te oportuit admoneri. Et lib. 4. contra Julian. cap. 14. Nonne illi, id est libidini, totus animus & corpus impenditur, & ipsius mentis quasi submersione illud extremum ejus impletur? Et lib. 5. cap. 10. Quid enim cogitari potest tunc, quando mens ipsa, quâ cogitatur, illâ carnali delectatione submergitur? Lib. 14. de Civ. cap. 16. Cum sint multarum libidines rerum, tamen cum libido dicitur, nec cuius rei sit libido, additur, non fere assolet animo occurrere nisi illa, quâ obscenæ partes corporis excitantur. Hæc enim sibi non solum totum corpus, nec solum extrinsecus, verum etiam intrinsecus vendicat, totumque commovet hominem, animi simul affectu, cum carnis appetitu conjuncto atque permixto, ut ea voluptas

G

sequa-

sequatur, quâ major in corporeis voluptatibus nulla est; ita ut momento ipso temporis, quo ad ejus pervenitur extremum, penè omnis acies, & quasi vigilia cogitationis obruatur.

Ex his satis constat, quod tam mollicies quam fornicatio secundum Augustinum non solum sic mala, quia lege positiva prohibita est, sed etiam intrinsecè & secundum se.

Quinquagesima.

Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium; adeoque sufficit in confessione dicere, se esse fornicatum.

Doctrina S. Augustini opposita.

Secundum doctrinam sanam mulier alligata est, quamdiu vir ejus vivit. --- Si autem mortuus, hoc est de corpore exierit, evacuata est à lege viri. Igitur vivente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro. ----- Hac verba Apostoli toties repetita, toties inculcata vera sunt, viva sunt, sana sunt, plana sunt. Nullius viri posterioris mulier uxor esse incipit, nisi prioris esse deserit. lib. 2. de adult. Conjug. cap. 4. Et ibidem cap. 9. Mulier alligata est, quamdiu vir ejus vivit. Ergo consequenter, & vir alligatus est, quamdiu mulier ejus vivit. Hac alligatio facit, ut aliis conjungi sine adulterina copulatione non possint &c. Sed dum habetur copula cum conjugata consentiente ejus marito, vir vivit, & illa manet ipsi alligata; ergo vocanda est secundum Augustinum adultera, & copula ista est adulterium. Confirmatur ex lib. de fide & oper, cap. 7. ubi S.

Pater

Pater ait : In civitate Domini , in monte sancto eius , hoc est in Ecclesia , nuptiarum non solum vinculum , verum etiam Sacramentum ita commendatur , ut non liceat , viro uxorem suam alteri tradere : quod in Republica Romana non solum minimè culpabiliter , verum etiam laudabiliter Cato fecisse perhibetur. Neque hinc diutius modo disputare opus est , cum illi , quibus respondeo , non audeant affirmare , nullum hoc esse peccatum , neque negent , esse adulterium ; nè ipso Domino , sanctoque Evangelio aperte convincantur obsistere &c. Sed propositio damnata negat esse adulterium ; ergo non solum S. Augustino , sed ipsi Domino , sanctoq; Evangelio obsistit.

Dices : S. Augustinus , postquam L. 22. cont. Faust. c. 36. egerat de facto Abrahæ , qui pro vitæ conservatione occultavit se esse maritum Saræ ; movet c. 37. dubium : *Vtrum illius mulieris pudicitia violaretur , etiamsi quisquam carni eius commixtus foret , cum id in se fieri pro mariti vita , nec illo nesciente , sed iubente permetteret* --- sicut ille adulter non fuit , quando uxoris obtemperans potestati de ancilla prolem generare consensit. Idem dubium movet l. 1. serm. D. in monte c. 16.

Respondeo cum Hauzeur tom. 2. Anatom. doctrinæ August. in cit. c. 16. S. Patrem de hoc non dubitasse , secundum legem gratiæ & Sacramentum matrimonii , & secundum legem naturæ quoque capit. cit. contra Faustum resolvisse negativè , ait enim : *propter vim principiorum , quia non ita duobus viris femina subditur ; sicut dua femina uni viro : multò verius & honestius illud accipimus. Id est , non licere.*

Adde canonem 70. Concilii Illiberit: *Si conficio marito, & ipso consentiente fuerit uxor mœchata, placuit nec in fine eis dandam esse communionem, si verd eam reliquerit, & separati fuerint, & dignè pœnituerint, post decem annos accipiant communionem.*

Propositio quinquagesima-sexta,

Frequens confessio & communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

De ipso autem cursu vestro bono, rectoque condiscite, vos ad prædestinationem divina gratiæ pertinere. lib. de don. persev. cap. 22. Sed cursus eorum inveteratorum consuetudinariorum, qui instar gentilium vivunt, non est bonus, neque rectus; & consequenter non est nota prædestinationis; sed potius reprobationis, imo est nota, quod confessiones & communiones eorum sint sacrilegæ, etsi interdum à parte rei detur in illis dispositio sufficiens scrutatori cordium Deo tantum nota.

His adde illud hom. 50. c. 5. *Salutem Deus promittit perseverantibus in charitate, non in iniquitate, ubi autem charitas est, opera illa mala à regno Dei separantia esse non possunt.* Sed consuetudinarii illi gentiliter viventes non dant signa perseverantiæ in charitate; sed in iniquitate, hominibus, qui de exterioribus judicant; ergo frequens eorum confessio & communio non est nota, quod sint ad salutem prædestinati, sed potius ob perseverantiam in iniquitate reprobati, & damnandi.

Sexage-

Sexagesima.

Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, nature, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere, & proponere emendationem.

Doctrina S. Augustini opponitur.

Multi assiduo se dicunt esse peccatores, & tamen adhuc illos delectat peccare; professio est, non emendatio: accusatur anima, non sanatur. Pronuntiatur offensa, non tollitur. Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati & amor Dei. serm. 7. de Temp.

Sexagesima-prima.

Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest & non vult omittere, quinimò directè, & ex proposito querit, aut ei se ingerit.

Sexagesima-secunda.

Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.

Sexagesima-tertia.

Licitum est, querere directè occasionem proximam peccandi, pro bono spirituali, vel temporalis nostro, vel proximi.

Decima-tertia inter posteriores ab Alexandro

VII. damnata.

Non est obligatus Concubinarius ad ejiciendam concubinam, si hac nimis utilis esset, ad oblectamentum concubinarum, vulgo Regalo, dum deficiente illâ nimis agrè ageret vitam, & alia epula tadio magno concubina-

cubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur.

Opponitur Doctrina S. Augustini.

Quid S. Augustinus sentiat de hujusmodi occasio-
nibus, satis declarat lib. 1. de serm. Domini in mon-
te. c. 13. ubi explicans textum Matth. 5. Quod si
oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & pro-
jice abs te, ait: *Quidquid est, quod significat oculus, sine
dubio tale est, quod vehementer diligitur: solet enim &
ab eis, qui vehementer volunt exprimere dilectionem
suam, ita dici: Diligo eum, ut oculos meos, aut etiam
plus quam oculos meos. Quod autem additum est dexter,
fortasse ad augendam vim dilectionis valet. Quamquam
enim ad videndum isti oculi corporis communiter inten-
dantur, & si ambo intendantur, aequaliter possint: am-
plius tamen formidant homines dextrum amittere. Ut
iste sit sensus: QUIDQUID ILLUD EST, QUOD
TIBI DILIGIS, UT PRO OCULO DEXTRO
HABEAS, SI SCANDALIZAT TE, ID EST,
SI TIBI IMPEDIMENTO EST AD VERAM
BEATITUDINEM, ERUE ILLUD, ET
PROJICE ABS TE.* Ex hoc unico S. Doctoris
testimonio sufficienter innotescit, ipsum sentire,
non solum pro ullo bono non esse quaerendam oc-
casione[m] proximam peccandi, sed etiam omnia
gratissima & utilissima, si hujusmodi
occasione[m] praebent, esse ab-
jicienda.

PARA-

PARAGRAPHUS QUINTUS.

*Proponuntur, & solvuntur argumenta, quæ solent objici
contra doctrinam præcedentium*

Paragraphorum.

Objicies primò: Licitum est, sequi opinionem, quæ nititur gravi & solidâ ratione, nec est contraria sacræ scripturæ, aut traditionibus, nec sanctis Patribus; sed minus probabilis in concursu probabilioris, stantis pro lege naturali aut positivâ Dei, potest esse talis; ergo tunc saltem licitum erit sequi opinionem minus probabilem. Respondeo distinguendo majorem, licitum est sequi opinionem, quæ nititur gravi & solidâ ratione &c. si ista ratio sit verè conformis veritati, hocque sensu verè solida, & opinio verè sit conformis sacræ scripturæ, traditionibus, & sanctis Patribus, concedo: si appareat tantùm talis, & revera non sit talis, nego majorem, quia si hoc sufficeret ad conscientiæ securitatem, quod alicui aliqua opinio appareat conformis veritati & legi ob rationem aliquam ipsi visam gravem & solidam, summi Pontifices non proscripsissent ista opinionum monstra, quibus mendacia, calumniæ, perjuria, usuræ, simonia, homicidia, &c. excusabantur à peccato, eò quod Auctoribus earum, & practicantibus eas viderentur nitenti gravibus, & solidis rationibus, & ob eas non difformes scripturæ, traditionibus, & Patribus, etsi contraria & probabilior sententia assereret, esse

contrarias. Deinde hoc modo etiam Hæretici excusarentur à peccato, quia ipsis etiam suæ opiniones videntur nisi gravi & solidâ ratione, gravi auctoritate, & conformes esse sacræ scripturæ, traditionibus, & Patribus. Imo Pilatus qui Christum morte dignum judicavit, asserentibus Judæis & principibus eorum, se legem habere, secundum quam deberet mori, & Turcarum error, qui putant fornicationem & pollutionem non esse malam, & quodlibet genus errorum posset sic defendi, quia possunt videri nisi ejusmodi erroneæ opiniones gravi ratione, ut Caramuel Probabilistarum facile Princeps fatetur lib. 4. Theol. moral. n. 1559. asserens, *Deorum pluralitatem stando principiis naturalibus defendi posse, & propugnari.* Et num. 1563. *Prudentiam humanam viribus natura relictam probabilissimè posse credere, dari plures Deos.* Unde distinguo similiter minorem; sed minus probabilis &c. potest esse verè talis, si probabilior verè sit conformis legi, scripturæ &c. nego: potest videri talis: concedo minorem; & nego consequentiam.

Objicies secundo: qui operatur prudenter, non operatur malè; sed qui in concursu propositionum Contradictoriarum, sequitur minus probabilem, relictâ probabiliore & tutiore, operatur prudenter; ergo non operatur male. Major patet, minor probatur: quia ille, qui in tali concursu eligit opinionem minus probabilem, sequitur opinionem nitentem gravi ratione, aut gravi auctoritate; ergo operatur prudenter.

Respon-

Respondeo negando minorem, & ad probationem consequentiam, quia petitur principium. Hoc est enim, quod negamus, nempe illum operari prudenter, qui sequitur opinionem minus probabilem, sive nitentem gravi ratione aut gravi auctoritate, relictâ probabiliore & tutiore, si enim omnis opinio probabilis, sive nitens ratione aut auctoritate alicujus momenti esset prudens, sive sufficiens conscientiæ & morum regula, ut adversarii supponunt, & non probant, non tot propositiones laudati Summi Pontifices prohibuissent sub tam gravi pœnâ. Ille igitur operatur prudenter, qui in concursu contradictoriarum eligit, & sequitur probabiliorem & tutiorem, sive eam, quæ stat pro lege & officio, relictâ illâ, quæ stat pro libertate & commodo contra legem. Confirmatur hæc responsio, sicut enim in negotiis temporalibus operans juxta opinionem minus probabilem in concursu probabilioris, non operatur prudenter. V. g. ingrediens sylvam, quam probabilius judicat esse receptaculum latronum; aut sumens cibum vel potum, quem probabilius judicat infectum veneno, ita à fortiori non operatur prudenter, qui in rebus ad salutem animæ pertinentibus, sequitur minus probabilem relictâ eâ, quæ stat pro lege; quamque operans probabilius judicat esse conformem legi, suamque operationem displicere Deo.

Instabis: Qui sequitur opinionem certò probabilem, ille non peccat, sed qui in concursu contradi-

istoriarum sequitur minus probabilem, sequitur opinionem certò probabilem ergo. Probatur minor; quia qui sequitur minus probabilem, sequitur opinionem, quæ nititur, aut ratione magni ponderis, aut gravi auctoritate; sed talis opinio est certò probabilis. Ergo qui sequitur minus probabilem, sequitur certò probabilem.

Respondeo negando majorem; & iterum dico, peti principium, quia hoc quaeritur, an qui sequitur opinionem certò probabilem, non peccet in ullo casu.

Dices: Major illa est certa. Nego assumptum, neque enim certa est certitudine fidei, neque naturali, cum non sit per se nota, neque demonstrabilis à priori, aut posteriori; sed habeat annexam formidinem, ne operatio sit mala.

Urgebis, distinguendum esse inter probabilitatem dubiam & certam. Item inter certò certam, & probabiliter certam, majorem autem esse certam certitudine probabili.

Respondeo cum S. Augustino lib. 2. cont. Academic. c. 9. *Auferantur de manibus nostris fabellæ. De moribus, de anima res agitur.* In rebus autem ad salutem animæ pertinentibus semper veritas affectanda & spectanda est, neglectis hujusmodi inani studio excogitatis terminis, & regulis, ad invenendam potius Probabilitatem, quam veritatem, quæ sola præstat securitatem in dubiis Juris naturalis & positivi divini, sufficienter promulgati. *Ecce, inquit S. Augustinus hom. 11. Dat tibi securitatem Procurator,*

rator,

rator, quid tibi prodest, si Paterfamilias non acceptet? Procurator sum, servus sum, vis tibi dicam, vive sicut vis, Dominus te non perdet. Securitatem tibi Procurator dedit: Nihil valet securitas Procuratoris. Utinam tibi Dominus securitatem daret, & ego te securum facerem: Domini enim securitas valet, etiamsi nolim, mea nihil valet, si ille noluerit, &c. Sed hujusmodi à Probabilistis excogitatis regulis & terminis Dominus non dat securitatem, neque sanctus Augustinus cum aliis Patribus, neque ulla evidens probatio, neque per se notæ sunt, intellectis tantum terminis, ergo nihil ad rem facit talis distinctio. Adde, quod certitudo probabilis, sit certitudo dubia, & certitudo incerta, ac proinde non magis sit certitudo, quam homo mortuus sit homo vivus.

Objicies tertio cum Caramuele: Qui probabilem sequitur opinionem, insuperabiliter veritatem ignorat, & ideo non debet peccare. Respondedo negando assumptum, si intelligatur de opinione stante contra legem naturalem & divinam sufficienter promulgatam; dicoque cum S. Augustino lib. 2. contra Academicos cap. 7. *Ipsa res clamat --- ridendos esse --- qui se in vita verosimile sequi dicunt, cum ipsum verum, quid sit, ignorant.* Et l. 14. contra Faust. c. 9. *Fœlix cor acutum ad veritatem, infœlix contra veritatem.* Qui in concursu opinionum sequitur minus probabilem contra legem Dei, virtualiter dicit: etsi probabilius sit, quod Deus nolit id fieri, volo tamen facere. Objicies quarto; Si ille, qui sequitur opinionem

minus

minus probabilem contra legem naturalem, aut positivam divinam, cui conformis est opinio probabilior, peccet, etiam peccabit sequens probabilio-rem, imò probabilissimam contra dictas leges.

Respondeo concedendo totum; quia illæ leges non sunt subjectæ opinionibus Doctorum, sed hi debent juxta illas in particulari operabili formare judicium practicum, & operari ex amore illarum, in rebus ad salutem pertinentibus. Non dixit Christus: *Ego sum probabilitas*, sed *Ego sum Veritas*. Hæc ergo affectanda & spectanda est. Unde si Doctores dent consilia contra legem naturalem, & divinam sufficienter propositam, verificatur de illis illud Matth. 15. *Cæci sunt, & duces cæcorum. Cæcus autem, si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt. Et frustra confugiunt ad ignorantiam, cum hæc sit vincibilis, ut patet ex supra dictis.*

Instabis. Hæc sententia videtur valdè dura; ergo potius dicendum est, licitum esse sequi etiam minus probabiles, etsi stent contra legem, quia ejusmodi opiniones sunt quædam benigniores legum interpretationes, quæ verò stant pro legibus, sunt interpretationes earum nimis duræ.

Respondeo distinguendo antecedens: Hæc sententia videtur nimis dura, volentibus secundum justitiam & voluntatem Dei dirigere actus suos, nego; præsumptuosis & nolentibus voluntatem submittere Deo; concedo antecedens, & nego consequentiam. Et ad probationem dico cum S. Augustino

stino

stino l. 3. contra Acad. c. 7. Clamat Zeno, totaque illa porticus tumultuatur, hominem natum ad nihil esse aliud, quam ad honestatem; ipsam suo splendore in se animos ducere, nullo prorsus commodo extrinsecus posito, & quasi lenocinante mercede. In psal. 44. Directionis virga est, quæ dirigit homines. Curui erant, distorti erant, sibi regnare cupiebant, se amabant, facta sua mala diligebant, non voluntatem suam Deo subdebant, sed voluntatem Dei ad suas concupiscentias flectere volebant --- & ad hoc propemodum sedent quotidie homines, ut disputent contra Deum. Dei voluntas æqualis est, tua curva est. Propterea tibi curva videtur illa, quia tu illi coaptari non potes. Dirigere ad illam, tene illam: nam si illam velis curvare ad te, quia non potes, frustra conaris, illa semper directa est. Et in ps. 48. Hæc est in hominibus magna & usitata perversitas, quæ, cum debeant ipsi vivere secundum voluntatem Dei, Deum volunt vivere secundum voluntatem suam: & cum ipsi nolunt corrigi, illum volunt depravari, rectum non arbitantes, quod ille vult; sed quod ipsi volunt. Et lib. de Catechizand. rudib. c. 25. Tene te ad legem Dei, & non sequaris prevaricatores ejus; non enim secundum illorum sensum, sed secundum illius voluntatem judicaberis. Et serm. i. de verb. Dom. c. 3. Queramus istum adversarium, cui debeamus consentire --- queramus illum, & consentiamus illi. Si peccas, adversarius tuus est sermo Dei: verbi causâ, forsitan delectat te inebriari. Dicit tibi: Noli. Delectat te spectare, & nugari: Ille dicit tibi: noli. Delectat te adulterari: Dicit tibi sermo Dei: noli. In quibuscunque peccatis volue-

volueris voluntatem tuam, dicit tibi: noli. Adversarius est voluntatis tue, donec fiat auctor salutis tue. O quam bonus adversarius! quam utilis adversarius! non querit nostram voluntatem, sed utilitatem. Adversarius est nobis, quam diu sumus & ipsi nobis. Quamdiu tu tibi inimicus es, inimicum habes sermonem Dei. Esto tibi amicus, & concordas cum ipso. Non homicidium facies, audi & concordasti. Non moechaberis, audi & concordasti. Non falsum testimonium dicas, audi & concordasti. Non concupiscas uxorem proximi tui, audi & concordasti. Non concupiscas rem proximi tui, audi & concordasti. In his omnibus cum tuo adversario concordasti. Dic mihi, quid perdidisti? Non solum nihil perdidisti, sed te ipsum, qui perieras, invenisti. *Via, vita ista est.*

Objicies quintò: Si homo teneatur semper eligere id, quod est tutius, peccant, qui eligunt statum Matrimonii, relicto Religioso; sed hoc non est dicendum, ergo nec illud. Major probatur, quia status Religiosus est tutior Matrimoniali.

Respondeo negando majorem. Et ad probationem dico, statum Religiosum esse tutiorem, si *Litior* accipiatur grammaticè sive comparativè. Quando autem dicitur tutius esse eligendum in rebus ad salutem pertinentibus, accipitur tutius adversativè, prout opponitur illi, quod est malum. Uterque autem status tutus, & bonus est.

Instabis. Tutius est non admittere plura beneficia, si unum sufficiat ad sustentationem, accipiendo tutius, etiam adversativè, & tamen contra-

trarium practicatur, idque sine peccato; ergo.

Respondeo cum S. Thoma quodlib. nono art. 15. *Etsi habere plures prebendas secundum se contineat aliquas inordinationes, posse tamen ob supervenientes circumstantias istam deformitatem tolli, & non esse peccatum, habere plures prebendas, iis autem deficientibus non posse.*

Objicies sextò: Plures Pontifices in dispensando secuti fuerunt sententias minus probabiles, relictis probabilioribus, & tutioribus, sive stantibus pro lege; Sed hi non peccaverunt taliter dispensando, ergo licitum est sequi minus probabilem.

Respondeo. Suppositâ veritate majoris, quæ non probatur, negando minorem. Pontifices enim impeccabiles non sunt, nobis autem non eorum facta in omnibus, sed verba observanda sunt; Dicunt autem pontifices cum S. Augustino, in rebus ad salutem pertinentibus, tutius esse eligendum.

Objicies septimò: Qui sequitur sententiam minus probabilem quidem, sed certo probabilem, in conflictu probabilioris aut tutioris, ille saltem est moraliter certus, quod sua actio non sit mala; ergo non peccat.

Respondeo negando antecedens; quia talis existimat verosimilius esse, quod actio sua sit mala, & consequenter habet dubium practicum; qui autem sequitur probabiliolem & tutiorem, ille moraliter certus est, quod sua actio non sit mala.

Objicies octavò: Ideo summi Pontifices damnaverunt quasdam propositiones, quibus asseretur,

tur,

tur, licitum esse sequi opinionem minus probabilem, relictâ tutiore; quia agebatur in iis de periculo damni, quod ex earum praxi posset aliis creari, ut patet ex prima, secunda, & quarta ab Innocentio XI. damnata. Si enim invalidè administratur sacramentum, aut male judicetur, id cedit in præjudicium aliorum; ergo quando abest periculum damni, possumus licitè sequi minus probabilem, relictâ tutiore & probabiliore.

Respondeo negando suppositum, quia in concursu minus probabilis stantis contra legem & probabilioris stantis pro lege non abest periculum damni, quia est periculum ne offendatur Deus, & pereat anima, quod est periculum gravioris damni, quam periculum patiendi jacturam aliquot florenorum, si malè judicetur.

Dices. Consilium virorum Doctorum, piorum, & gravium facit cessare tale periculum, signanter, si nitantur ratione magni ponderis.

Respondeo negando assumptum: sicut enim medicus habens ad manum duas medicinas, quarum unam judicat probabilius lethiferam, non potest facere per judicium suum probabile erroneum, quo judicat non esse lethiferam, ut fiat sana; neque licitè potest eam propinare ægroto; ita quoque viri docti illi non possunt facere per consilium suum probabile, ut id, quod revera est contra legem naturalem, & divinam sufficienter propositam, non sit contra eam; Neque possunt in concursu probabilioris & tutioris licitè suadere, ut consulens eam
sequa-

sequatur. Nec obstat quod sint viri graves & docti, quia Theologi antiqui & SS. Patres graviores sunt, qui oppositum suadent.

Instabis primò: Secundùm S. Thomam 1. 2. q. 19. a. 5. *Illud quod est malum potest, accipere rationem boni* videlicet per iudicium probabile, quo existimatur bonum. Respondeo distinguendo assumptum, potest accipere rationem boni veri & realis nego: existimati, concedo assumptum.

Instabis secundò: Si non possumus tutò sequi sententiam piorum & eruditorum Doctorum, nemo poterit tutò conscientiam suam credere uni confessario, & ejus consilium sequi, sed hoc dici nequit; ergo possumus tutò sequi.

Respondeo distinguendo majorem: Nemo poterit tutò conscientiam credere uni confessario, si sciat talem confessarium habere pro regulâ, quod unusquisque possit eligere minus probabilem, et si verosimilius iudicet esse peccatum, concedo; Nemo poterit credere conscientiam confessario sententiâ in concursu minùs probabilis & probabilioris atque tutioris præferendam esse semper probabilioris & tutioris; nego sequelam majoris. Et similiter distinctâ minore, nego consequentiam.

Objicies nonò: Si ille peccet, qui secutus sententiam probabilem, probabiliorem, aut probabilissimam, agit aut suadet aliquid, quod est contra legem naturalem, aut positivam Dei sufficienter propositam, necessarium erit ad evitandum peccatum, ut operans sciat, sententiam, quam sequitur, esse conformem legi; hoc autem non potest dici;
H ergo

ergo excusatur à peccato, qui sequitur sententiam probabilem contra legem.

Respondeo negando sequelam: sufficit enim, quod aliquis judicet, ita esse operandum, & revera à parte rei lex ita jubeat. Quod si verò sine ulla etiam formidine judicet, sic esse operandum, aut consulat alicui, ita esse agendum, & lex à parte rei contrarium jubeat, non peccat quidem contra conscientiam, sed contra legem. Si verò judicet, ita esse operandum, & lex ita jubeat, & aliter operetur, peccat contra conscientiam, & contra legem illam. Si judicet, se non posse sine peccato relinquere eam opinionem, quæ revera falsa est, & contra legem naturalem, non excusabitur à peccato, sive hanc sive oppositam sequatur. Si enim sequatur falsam, peccat contra legem, si oppositam, peccat contra conscientiam. Ne tamen ex hoc inferas, esse necessitatum ad peccandum talem; quia perplexitas illa est voluntaria, cum enim neutra sententia sit evidenter vera, firmitas assensus, quo adhæret falsæ, non est necessitatis, sed voluntatis.

Objicies decimò. Juxta hanc Regulam: *Melior est conditio possidentis*, à pluribus annis in Scholis receptam, debet homo manuteneri in possessione suæ libertatis. Contra. Debet lex naturalis & divina manuteneri contra hanc regulam à Probabilistis malè receptam, & ad dubia Juris naturalis & divini extensam. Aperit enim illa viam innumeris perniciosis dogmatibus

tibus, ut patet ex propositionibus à Pontificibus jam proscriptis. In dubiis Juris naturalis & divini satis promulgati, possessio semper stat pro lege, & hinc observanda est hæc regula: In dubiis tutior pars est eligenda, & monitum S. Augustini lib. de moribus. Eccles. c. 7. Quod quam sit Deo dignum, inquit, quam-- id, quod queritur, verum, ne quaquam intelligere poterimus, nisi ab humanis & proximis incipientes, vera Religionis fide, præceptisque servatis, non deseramus viam, quam nobis Deus, & Patriarcharum segregatione, & legis vinculo, & Prophetarum præfagio, & suscepti hominis sacramento, & Apostolorum testimonio, & Martyrum sanguine munivit -- audiamus oracula, nostrasque rationes divinis submittamur assatibus.

Instabis: homines sunt in possessione dictæ regulæ, etiam in materia Juris naturalis & positivi Dei. R. distinguendo assumptum: sunt in possessione pacifica, nego: in possessione à plurimis doctissimis viris ab initio oppugnata; transeat. Adde, non posse dici illum esse in possessione pacifica libertatis, qui practicè dubitat & judicat probabilius, actionem, aut omissionem esse malam. Tale autem est judicium sequentis minus probabilem relictam probabiliore & tutiore; ergo non est in possessione libertatis, neque possessionem fundare potest per talem praxim, cum hæc repugnet legi naturali, dictanti, operandum esse secundum probabiliorem & tutiorem.

Objicies undecimò: Ipse S. Augustinus agnoscit, quod licitum sit, sequi opinionem probabilem.

Probatur assumptum: quia Epist. 19. ad Hieronymum ait: *Alios sic lego, ut quantâlibet sanctitate doctrinâque polleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi vel per Auctores Canonicos, vel probabili ratione, qua à vero non abhorreat, persuadere potuerunt.*

Respondeo distinguendo assumptum: S. Augustinus agnoscit, quod sit licitum sequi opinionem probabilem, relictâ probabiliore & tutiore: nego; Quod sit licitum sequi opinionem probabilem, dum urget necessitas, & non potest major notitia acquiri, nullaque occurrit ratio contraria dubitandi, transeat. Adde, Probabile à Scriptura & S. Augustino, aliisque Patribus interdum aliter sumi, ut supra notatum est.

Objicies duodecimò: Si in materia Juris naturalis, & divini sufficienter promulgati eligenda sit semper opinio probabilior & tutior, ita, ut nec per ignorantiam, nec per probabilitatem ullus excusetur, si reipsâ agat contra legem, implicabitur continuis scrupulis conscientia hominis Christiani, quia semper erit anxius, ne operetur contra legem, & remedium non inveniet ad scrupulos depellendos; ergo hæc sententia non est tenenda.

Respondeo negando antecedens; Et dico, hanc doctrinam potius servire ad eximendos scrupulos, præsertim si homo Christianus in dubiis Dei opem imploret. *Anima enim, ut S. Augustinus testatur lib. 3. de lib. arbit. c. 20. accepit naturale iudicium, quo sapientiam præponat errori, & quietem difficultati, ut ad hæc non nascendo, sed studendo perveniat.*

riar.

niat. Et ibidem ait: Anima omnis, & querendum esse concedit, quod inutiliter nescit, & perseveranter in officiosis laboribus entendum, ad evincendam rectè faciendi difficultatem, & opem à Creatore implorandam, ut conantem adjuvet, qui vel extrinsecus lege, vel in intimis cordis allocutione conandum esse precepit.

Cum sanctissimo Patre orandum est frequenter: Mitte radium sapientiæ tuæ, ut expellat tenebras meas, fulgeat in nobis imago tua, cognoscamus & nos imaginem tuam. In psal. 66.

Deus, qui nisi mundos verum scire voluisti, Deus Pater veritatis, Pater sapientiæ, Pater veræ, summæque vitæ, Pater beatitudinis, Pater boni & pulchri, Pater intelligibilis lucis, Pater evigilationis atque illuminationis nostræ, te invoco, Deus veritatis, in quo, & à quo, & per quem vera sunt, quæ vera sunt, omnia, Deus intelligibilis lux, in quo & à quo lucent, quæ intelligibiliter lucent, omnia. Deus qui nos

purgas & ad divina præparas præmia,
adveni mihi propitius tu. *L. 1. Soliloq.*
c. 1.

Exaudi me palpitantem in his tenebris, & mihi dexteram porrige. Præten-
de mihi lumen tuum, revoca me ab er-
roribus, ut te duce in me redeam & in
te. *L. 2. Sol. c. 6.*

Deus misericordiarum adjuva in-
tuentes, & verum quærentibus inte-
rius lumen accende. *L. 1. contra Epist.*
Fund.

Fac me cum simplicitate esse pru-
dentem, ut beatam vitam sinceriter
agam, & malum prudenter fugiam, at-
que fraudulentiam, & deceptoriam a-
stutiam diaboli intelligere valeam, ne
me per speciem boni fallat ratio, & ne
ab aliquo decipiar, nec aliquem deci-
piam, & discernere rationabiliter va-
leam, & providere, quid boni agam, vel
quid

quid mali refugiam. *L. de Salutar. do-
ctum. c. 65.*

Fac me in sancto conversari propo-
sito, sequi justitiam, amare veritatem,
refutare mendacium, falsum nihil me-
ditari, vel loqui. *Ibid.*

Si itaque adhuc enitatur homo Christianus, si
oret, si viros doctos, dum dubitat de veritate, con-
sulat; si diligentiam adhibeat; Si pio & prudenti
Confessario, & superiori reverenter se committat;
si eam sententiam amplectatur, quam verosimilio-
rem, & remotiorem à peccato existimat, cum dete-
statione omnis peccati ex simplici corde, & sincero
legis atque legislatoris amore, excutientur scrupu-
li, & animus pacabitur.

Dices: Adhuc his non obstantibus timebit, ne
opus Deo displiceat.

Respondeo, istum timorem esse castum, & per
eum non turbari conscientiam, sed per charitatem
foras mitti.

In concursu autem duarum contradictoriarum,
quarum utraqùe est tuta, sive remota à periculo
peccati, non solum possunt, sed etiam interdum de-
bent scrupulosi illi, qui trepidant timore, ubi non
est timor, eligere tutam, relictâ tutiore, omissis in-
anibus super actus suos, & præteritas confessiones
reflexionibus.

Petes, quid ergo faciendum, quando neutra sententia apparet tuta?

Respondeo eligendam esse eam, quæ omnibus consideratis remotior videtur à peccato.

Dices. Taliter operans non erit certus, quod operatio ipsius placeat Deo. Distinguo assumptum: Non erit certus certitudine physicâ aut metaphysicâ; concedo, morali, nego. *Nemo scit an odio vel amore dignus sit, & clamandum ad Deum est frequenter, Ab occultis munda me, delicta juventutis & ignorantia mea ne memineris.*

Objicies decimo-tertiò: Qui sequitur sententiam probabilem stantem contra legem humanam, etiam Ecclesiasticam, non peccat; ergo etiam non peccat, qui sequitur probabilem relictâ eâ, quæ favet legi naturali & divinæ. Antecedens probatur: quia respectu legis humanæ & præceptorum Ecclesiæ valet axioma: *Melior est conditio possidentis libertatem naturalem & Christianam;* quarum illa exigit, ut homo homini non subjiciatur, nisi fiat propter Deum, aut manifestam boni communis utilitatem (qualis non reperitur in concursu sententiarum probabilium oppositarum, quibus lex humana obscura redditur) hæc vero, id est libertas Christiana, exigit, ut homo paucissimis oneretur obligationibus, supra legem naturalem & divinam. Quando igitur in illis, quæ dependent à mutabili hominis voluntate, aliquis sequitur sententiam probabilem, neque contra conscientiam peccat, neque contra legem: non contra hanc, quia non præsumitur obligare; non

non

non contra illam, quia iudicat sic esse licitum.

Respondeo, à pluribus viris doctis sustinentibus, non licere sequi opinionem minus probabilem & tutam, quando agitur de lege naturali & divina, fieri exceptionem, quando agitur de lege humanâ & præceptis Ecclesiæ, quam exceptionem approbat etiam supra laudatus Stephanus Gradius in citatâ disputatione de opinione probabili cap. 31. eorum nempe, qui ita præcepta Ecclesiæ excipiunt, ut actiones eorum, qui sequuntur sententias minus probabiles, relictis iis, quæ favent præceptis, excusent quidem à tanto; sed non à toto, id est, à peccato mortali, sed non à veniali. Quod addo; quia aliqui ob adductas rationes excusant sequentes minus probabilem, in huiusmodi concursu, à toto; & ideo concesso antecedente negant consequentiam, eò quod lex divina non subjiciatur libertati hominis, neque ab hac adversus Deum detur securitas, juxta illud S. Augustini hom. 11. c. 5. *Quæ est autem securitas, fratres, vel mea, vel vestra, nisi ut Domini iussa intente diligenterque audiamus, & promissa fideliter expectemus?* Alii vero volunt actiones eorum, qui sequuntur minus probabilem in concursu probabilioris faventis legi Ecclesiasticæ, per istam minorem probabilitatem non omnino honestari, sed tantum minori affici malitia, ut jam dictum est, & horum exceptionem rationabilem iudicat citatus Gradius, asseritque conducere eam, ad occurrendum querelis quorundam Hæreticorum, præcepto-

rum Ecclesiæ sub peccato mortali obligantium severitatem & multitudinem perstringentium, & ob-
 jicientium, illaqueari animas; statum gratiæ, cujus
 beneficio in adoptionem filiorum Dei vocati su-
 mus, & libertatem, passione & morte Domini no-
 stri nobis quæsitam, reddi graviolem Mosaicæ legis
 jugo, & antiqui servitii compedibus.

Dices: Melius occurri hujusmodi hæreticorum
 querelis, & disciplinæ rigori, si sine distinctione le-
 gum statuatur, in concursu contrariarum opinio-
 num, licitum esse sequi minus probabilem, relicta
 probabiliore & tutiore, saltem ubi non obstat Ec-
 clesiæ prohibitio. Respondeo negando assum-
 ptum, & addo verba Doctissimi Gradii Capite cita-
 to, Honorato Fabri optanti, ut rigidioris sapientiæ
 propugnatores per decem, aut quindecim annos in
 Basilica Principis Apostolorum confessionibus ex-
 cipiendis sedulam operam navassent &c. respon-
 dentis: *Providendum est, vir optime, nè remedium, quod
 adhibetis, sit ipso malo, cui obviam itis, nocentius: nè va-
 leat ad evertendam disciplinam; nè pro libertate mode-
 rata licentiam effrenatam in mores nostros inducat ---
 vos jure, quod dixi, probabilitatis, à vobis privatim con-
 dito, & ante vos auctores (de Probabilistis in genere lo-
 quor) in foro & in judiciis inaudito, in ipsam omnis juris
 & omnium legem arcem invaditis, dum transgressoribus
 earum non impunitatis modo, sed etiam innocentie bene-
 ficium multis in casibus impertitis, unde periculum est, nè
 (frustra vobis, cæterisque piis ac timoratis pro disciplina
 incolumitate nitentibus) sua sponte, & humane sortis in
 deterio-*

deteriora prone vitio, asylum quoddam omnis licentiæ aperiatur, ex cuius turba, omnis generis mortalium accursu collecta, non Roma, ut olim, non Hierusalem, sanctæ & dilectæ Civitates, sed Babylon aliqua confusionis existat. Adeo namque latè patere vulgo persuasum est, novam hanc de opinionum probabilitate Philosophiam: tantam inde extare sententiarum quâcunque de re propositâ diversa statuentium multitudinem, scriptorumque omnis generis varietatem, & copiam, ut eâ freti passim homines ad agenda, quæcunque ad manum veniunt, proficere non dubitent, certa cum spe, constituram haud dubiè factis, dictisque suis, utcumque susceptis rationem, nec de futurum telum ex instructissimo probabilitatum armentario promendum, quo se, animæque suæ salutem à legum, præceptorumque laqueis expediant. Quo fit, ut ordine inverso, non consilia factis, sed facta consiliis prævertamus, nec nos ad rationem componere, sed nobis rationem accommodare studeamus, postquam illam ex hætenus firma, solidoque adamante perfecta, probabilem, versatilem, ductilem, & argillâ, cerâque molliorem, una probabilitas effecisset. Cui certè vitio non adeo facile pateret aditus, si tam vilis non esset annona bonæ mentis, & honestatis, & officii.

Objicies decimo quarto: In concursu harum sententiarum contrariarum: valet baptismus, si infans baptizetur in digito tantum exstante, & non valet talis baptismus. Minus probabilis est, quod valeat sic collatus; & tamen possumus eam non solum sequi, sed etiam debemus, relictâ oppositâ: ergo licitum est sequi opinionem minus probabilem, relictâ probabiliore & tutiore.

Respon-

Respondeo negando consequentiam : quia in tali casu tutior est sententia asserens talem infantem esse baptizandum, etsi Baptismus forte fiat irritus, quia minus malum est baptismum fieri irritum, quam damnari animam. Præceptum igitur charitatis obligat ad succurrendum in illo necessitatis casu.

Objicies decimo quinto : Minus probabilis est opinio asserens, non valere hanc formam consecrationis : *Hic est calix sanguinis mei*, omiſſis ſequentibus verbis ; & tamen juxta hanc poſſumus licite operari ; imò debemus, relictâ eâ, quæ aſſerit, valere formam iſtam ſine aliis verbis : ergo licitum eſt ſequi minus probabilem relictâ probabiliore & tutiore. Respondeo diſſimulato antec. negando consequentiam : quia illa opinio, quæ aſſerit valere hujusmodi formam, in praxi non eſt tutior. Sic etiam licet ſpeculativè probabilis ſit, & forte probabilior aſſerens valere hanc formam baptiſmi : *Ego te baptizo in nomine Genitoris, Geniti, & procedentis ab utroque*, tamen in praxi non eſt tuta : Idem eſt de pluribus aliis.

Objicies decimo ſextò : Dum ſuperior præcipit Religioſo actionem aliquam, juxta ſententiam, quæ Religioſo, ſpectatâ ratione, videtur minus probabilis, poteſt, imò debet ei obedire : ergo licitum eſt ſequi minus probabilem, relictâ probabiliore & tutiore. Respondeo negando consequentiam : quia in iſtis circumſtantiis oppoſita ſententia, quæ ſpectatâ ratione, Religioſo videbatur probabilior, practice

practicè respectu illius non est probabilior & tutior, ob accedentem auctoritatem superioris, qui præsumitur tantum honesta præcipere.

Objicies decimo septimo: Sedes Apostolica hanc sententiam, *licitum est sequi opinionem minùs probabilem, relictâ probabiliore & tutiore*, nondum damnavit; ergo licitum est sequi in concursu contrariarum opinionum minùs probabilem. Respondeo negando consequentiam: quia non omnes sententias, quas Ecclesia tolerat, approbat, ut patet ex opinionibus jam à Pontificibus proscriptis, & ex præfatione decreti Innocentii XI. in qua dicitur: *non intendens tamen Sanctitas sua per hoc decretum alias propositiones in ipso non expressas, & Sanctitati suæ quomodolibet, & ex quacunque parte exhibitas, vel exhibendas ullatenus approbare.* Et inter has forte est ipsa, de qua controvertitur, quæ præcipuè radix est damnatarum: ad quam radicem funditus exscindendam inclinatus fuit Alexander VII. ut refert sæpè laudatus Gradus Cap. 37. ubi ait: *Hæc orta censura est (ut ego propter fidelem illius temporis notitiam, nequè enim obscura res erat, compertum habeo,) ex acri indignatione Alexandri Pontificis adversus absurdas quasdam opiniones suscepta: cœperatque impetum egregius honoris Dei zelator, gravia omnino, ac severa de hac re tota statuendi, & malum, ut a sebat, in suo fonte, ac radice funditus exscindendi, diserta edita constitutione, ex qua finium hujusmodi regundorum leges, & actiones facile peterentur: nec vero quidquam propius fuit, quàm ut id faceret, fecisset què sine dubio, nisi intervenis-*

ses

set ejus consilio Pallavicinus Cardinalis, cui accuratior-
rem deliberationem desiderare visa res est, quam ut ce-
leriter, quod apparebat futurum, explicari posset, ac mul-
tò sortè consultius, si dilatàtantis per pleniore censurâ
ipse in presentia opiniones nominatim consigerentur, ut
factum est. Nam scandalosæ non absolutè --- sed ut
minimum scandalosæ judicatæ sunt, adjecta què præfatio,
quæ licet sub involucro verborum, verè manifestum facit
decernentis animum ab hac philosophandi de moribus
ratione alienum, quod propterea --- appellavit modum
opinandi contrarium simplicitati Evangelicæ & Sancto-
rum Patrum doctrine, & Regulam ad ordinandos fide-
lium mores minimè idoneam, quibus verbis cui dubium
est, quin ex duabus sectis liberior & laxior designata
sit?

Objicies decimo octavo: Plurimi Theologi re-
centiores hætenus docuerunt, esse licitum sequi in
concurso opinionum minùs probabilem: ergo non
est præsumendum, quòd erraverint.

Contra: Plurimi Theologi antiquiores cum
plurimis recentioribus, & sanctis Patribus opposi-
tum docuerunt: ergo minùs præsumendum est,
quod hi erraverint, ut nihil dicam de sacris cano-
nibus, & sacris litteris.

Contra secundo: Patet ex sententiis jam præ-
scriptis, quod generatim non sit licitum sequi mi-
nùs probabilem, & consequenter, quod illi, qui hoc
docuerunt, erraverint.

Objicies decimo nono: Opinio asserens, sufficere
pro pluribus peccatis unum actû efficacem Contri-
tionis

tionis probabilior est asserente, requiri tot actus Cōtritionis, quot sunt peccata; & tamen possumus hanc licitè sequi, relictâ illâ: Ergo licitum est, sequi opinionem minùs probabilem. Respondeo distinguendo consequens: Ergo licitum est sequi minùs probabilem, quando hæc est tuta aut tutior, concedo: Quando non est talis, nego consequentiam. In præsentem autem casu minùs probabilis est tuta, sive remota à periculo peccati. Sic etiam iudex non solùm potest, sed etiam debet interdum sequi opinionem minùs probabilem faventem Reo, qui damnari non debet secundùm leges, nisi adsint probationes luce meridianâ clariores.

Objicies vigesimo: Ideò juxta dicta non est licitum sequi opinionem minùs probabilem, relictâ probabiliore & tutiore, quia eam sequens operatur cum dubitatione & formidine; sed hæc ratio nulla est: Ergo possumus licitè sequi minùs probabilem, relictâ probabiliore & tutiore. Probatur minor, quia si hæc ratio valeret, non liceret etiam sequi probabilio-rem & tutiorem, quia etiam huic annexa est dubitatio & formido, eò quod omnis opinio sit assensus cū formidine. Respondeo negando minorem, & ad probationem dico, licet ille, qui sequitur opinionem probabilio-rem & tutiorem, evidenter non sciat, rem sic se habere, & hoc sensu non sit absque omni formidine, hæc tamen formido non est moralis, cum habeat judicium practicum moraliter certum de honestate operis, quale non habet ille, qui contemptâ veritate & lege sequitur minus probabilem.

Objicies

Objicies vigesimo primò : Illud non tenemur credere, quod nobis certo non constat, fuisse à Deo revelatum, & ab Ecclesia propositum : Ergo à pari etiam non tenemur servare legem, quam nobis certo non constat esse à Deo latam ; sed in concursu minus probabilis & probabilioris nobis certo non constat, legem esse latam, ergo &c.

Contra primo ; Ergo filius nec honorem nec obedientiam tenetur præstare patri, quia illi certo non constat, esse Patrem suum.

Contra secundo ; Ergo nemo prudenter potest adorare hostiam, quam in Missa elevat sacerdos, quia certò non constat, esse consecratam, eâ nempe certitudine, quam Adversarii requirunt ad hoc, ut constet legem esse latam, & teneantur eam observare. Respondeo ergo ad Argumentum negando consequentiam : Non est enim par ratio de speculativis & practicis. In his sufficit, quod conscientia conformetur sententiæ stanti pro lege & officio, licet existentia legis non sit evidens, non autem sufficit ad evitandum peccatum, quod conformetur minus probabili stanti contra legem, quia lex non tantum prohibet peccata certa, sed etiam dubia & probabilia.

Objicies vigesimo secundò : Si non sit licitum, sequi minus probabilem in concursu opinionum, etiam non est licitum sequi probabiliorem ; sed hoc est contra conclusionem paragraphi tertii : ergo licitum est sequi minus probabilem in hujusmodi concursu. Probatur sequela majoris : quia opinio
asserens

asserens, esse licitum sequi minùs probabilem, est probabilior & tutior. Nititur enim gravioribus rationibus & pluribus auctoribus. Respondeo negando majorem, & probationem ejus. Sententia enim negans, esse licitum sequi minùs probabilem, fundata est in sacra Scriptura, Jure Canonico, sanctis Patribus, signanter S. Augustino & S. Thoma, habetque Theologos antiquos, & multos recentiores, Episcopos, & Archiepiscopos, & Canonistas patronos & defensores.

Objicies vigesimo tertio: S. Augustini, aut S. Thomæ auctoritas sola sufficit ad reddendam opinionem tutam in praxi, etsi plures Doctores asserant oppositum, nisi gravibus rationibus; ergo licitum est, sequi minùs probabilem & minùs tutam, relictâ probabiliore & tutiore. Respondeo negando consequentiam. Horum enim sanctissimorum Doctorum, quorum doctrina est ab Ecclesia approbata, quorum dogmata vocat Alexander VII. in speciali Brevis, tutissima & inconcussa, auctoritas præferenda est Probabilistarum auctoritati & rationibus. Sufficit horum pro millibus unus S. Augustinus, aut S. Thomas.

Objicies vigesimo-quarto: dum Princeps Christianus movet bellum contra Principem Christianum, secutus opinionem minùs probabilem, non peccat, neque peccant subditi jussi militare, si obediant: ergo licitum est sequi opinionem minùs probabilem, &c. Antecedens probatur: quia potest dare bellum ab utraque parte justum, ac proinde unus

ex illis sequitur minùs probabilem & minùs tutam opinionem. Respondeo, negando antecedens, & ad probationem dico, ut sit bellum ab utraque parte justum inter Reges aut Principes, ab uno invincibiliter debere ignorari jus alterius. Ad subditos autem quod attinet, præsumitur ex his, quòd Rex præcipiat honesta, idque ex consilio virorum doctorum & piorum; & hinc ab illis probabilius judicatur, esse licitum militare, & obedire suo legitimo Regi.

Objicies vigesimo-quintò: C. finali de Transact. dicitur: *Opinio benignior & suavior præferri debet*, sed opinio, quæ asserit, licitum esse in concursu opinionum sequi minùs probabilem, est benignior; ergò hæc præferri debet, & consequenter licitum est, sequi minùs probabilem, relictâ probabiliore & tutiore. Dissimulatâ majore, respondeo negando minorem; quia opinio asserens licitum esse sequi minùs probabilem, relictâ probabiliore, stante pro lege naturali & divina sufficienter proposita, est potius dicenda

malignior, quàm benignior, ut patet
ex dictis.

* * *
* *

INDEX

I N D E X.

PROOEMIUM

Recenset propositiones ab Alexandro VII. & Innocentio XI. damnatas. à pag. 1. usque ad 14. inclusive.

DUBIUM

Resolvitur, radicem damnatarum à summis Pontificibus propositionum esse vagam probabilitatem. p. 14

§. 1.

Dividitur primò Ignorantia in vincibilem & invincibilem; cum qua divisione non coincidit divisio Augustiniana in ignorantiam secundum voluntatem & necessitatem, sive in ignorantiam potentis, sed non volentis intelligere, & volentis, sed non potentis. Secundò dividitur in ignorantiam facti & juris, & hæc secundum diversitatem juris subdividitur. à p. 15. usque ad 17.

Concluditur contra Iansenium, quòd secundum S. Augustinum omnis ignorantia invincibilis legis excuset à peccato, & à pena, p. 18

I N D E X.

Et respondetur ad difficiliora loca ex Augustino desumpta, & ad alia argumenta. à p. 20. usque ad 28. inclusivè.

S. 2.

Præviâ explicatione legis naturalis, prout existit in Deo & homine, & distinctione præceptorum Decalogi in ea, quæ Deum respiciunt, & quæ disponunt hominem benè erga proximum. à p. 20. usque ad 28. inclusivè,

Concluditur, secundùm S. Augustinum non dari ignorantiam invincibilem juris naturalis in homine usu rationis pollente, p. 30

Et præviis probationibus. à p. 30. usque ad 39. inclusivè,

Respondetur ad opposita fundamenta. à p. 40. usque ad 52.

S. 3.

Notatur, Quid & quotuplex sit Probabilitas; Quæ propositio dicatur tuta, & stare pro lege; Quæ pro libertate; Et quid sit Dubium. p. 52, 53, 54, & 55.

De Probabilistis antiquis & recentioribus agitur à p. 55. usque ad 58.

Concluditur secundùm S. Augustinum, in concursu opinionum contrariarum non esse licitum, sequi minùs probabilem, relictâ probabiliore & tutiore, sive favente

vente

I N D E X.

vente Legi Dei naturali & positiva sufficienter pro-
posita; & probatur conclusio ex S. Augustino. à p. 59.
usque ad 77.

S. 4.

- Confertur & opponitur doctrina S. Augustini quibus-
dam particularibus vage probabilitatis consecrariis,
id est, 45. propositionibus à Pontificibus proscriptis, &
veritas precedenti S. asserta confirmatur. Exponi-
tur, quid senserit S. Augustinus de puero nato inter
paganos, & ab iis edocto colere idola. p. 68
- Quid de precepto diligendi Deum. p. 69, 70, & 71
- De comestione, bibitione, & opere conjugij ob solam vo-
luptatem. p. 70, 71, 72, & 73
- De obligatione dandi eleemosynam ex superfluis. p. 73,
& 74.
- De filio desiderante mortem patris. p. 75
- De fide necessaria ad justificationem & salutem. p. 76
- Quid de ignorantia mysteriorum fidei, sanctissimæ Trini-
tatis & Incarnationis. à p. 77. usque ad 80.
- De juramentis cum restrictione mentali, p. 82, 83,
& 84.
- De occisione calumniatoris, furis, pro conservatione au-
rei, invasoris bonorum speratorum, falsi accusatoris,
falsorum testium, ac iudicis iniqui, uxoris propriam
authoritate. p. 86, 87, & 88
- Quid de procuratione abortus ante animationem fœtus.
p. 89, 90
- De furto in gravi necessitate, occulta famulorum & fa-
mula-

INDEX.

mularum surreptione ad compensandam operam, de restitutione summae notabilis per pauca furta sublata, &c. p. 90, 91, 92, 93, & 94.

De usura. p. 95, & 96.

De malitia fornicationis & mollitiei. p. 96, & 97

De copula cum conjugata, consentiente marito. 98, & 99.

De frequente Communione & Confessione gentiliter viventium. p. 100

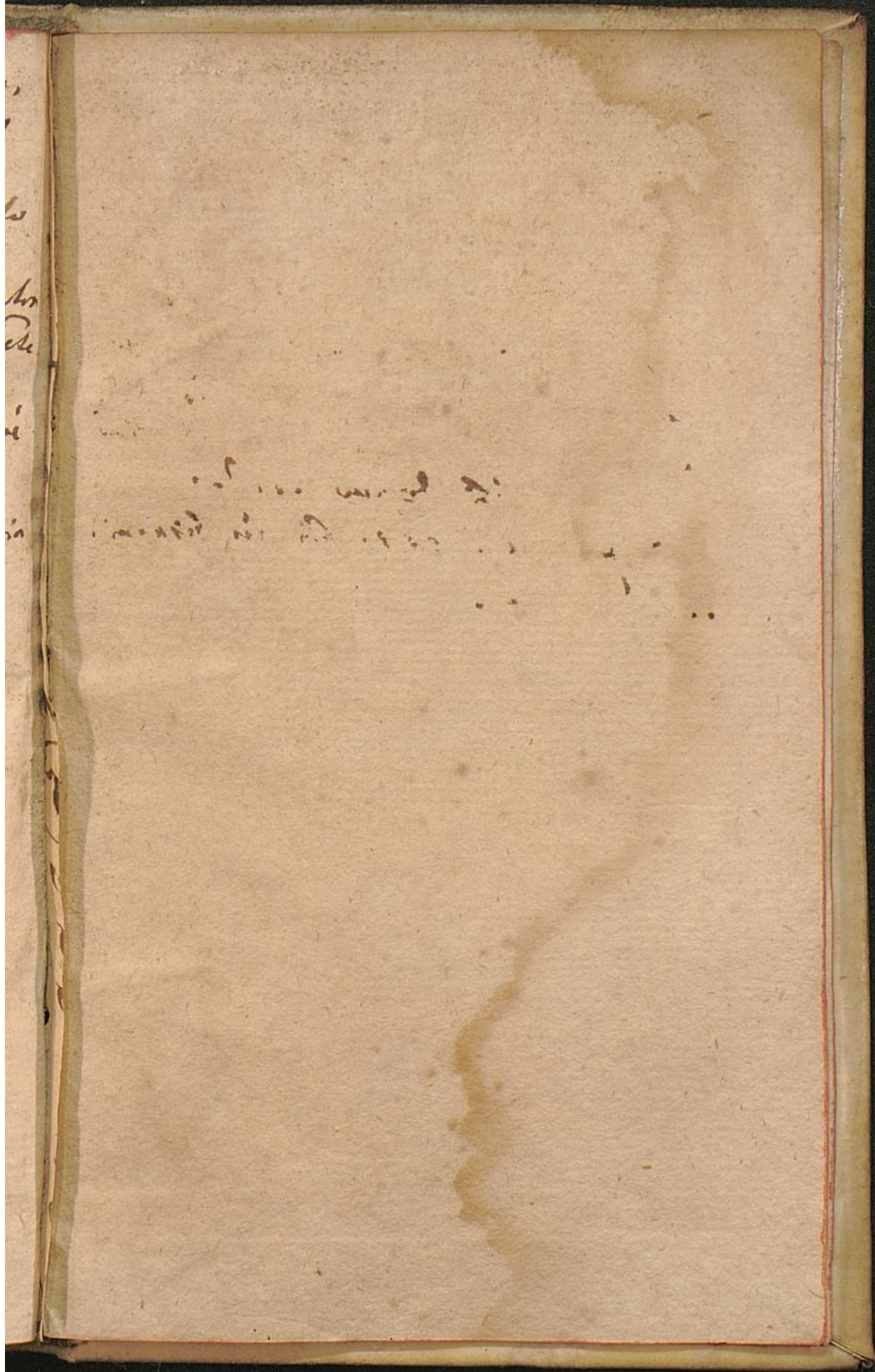
De absolutione Consuetudinariorum, & in proxima occasione versantium, & de hac fugienda. p. 101, & 102.

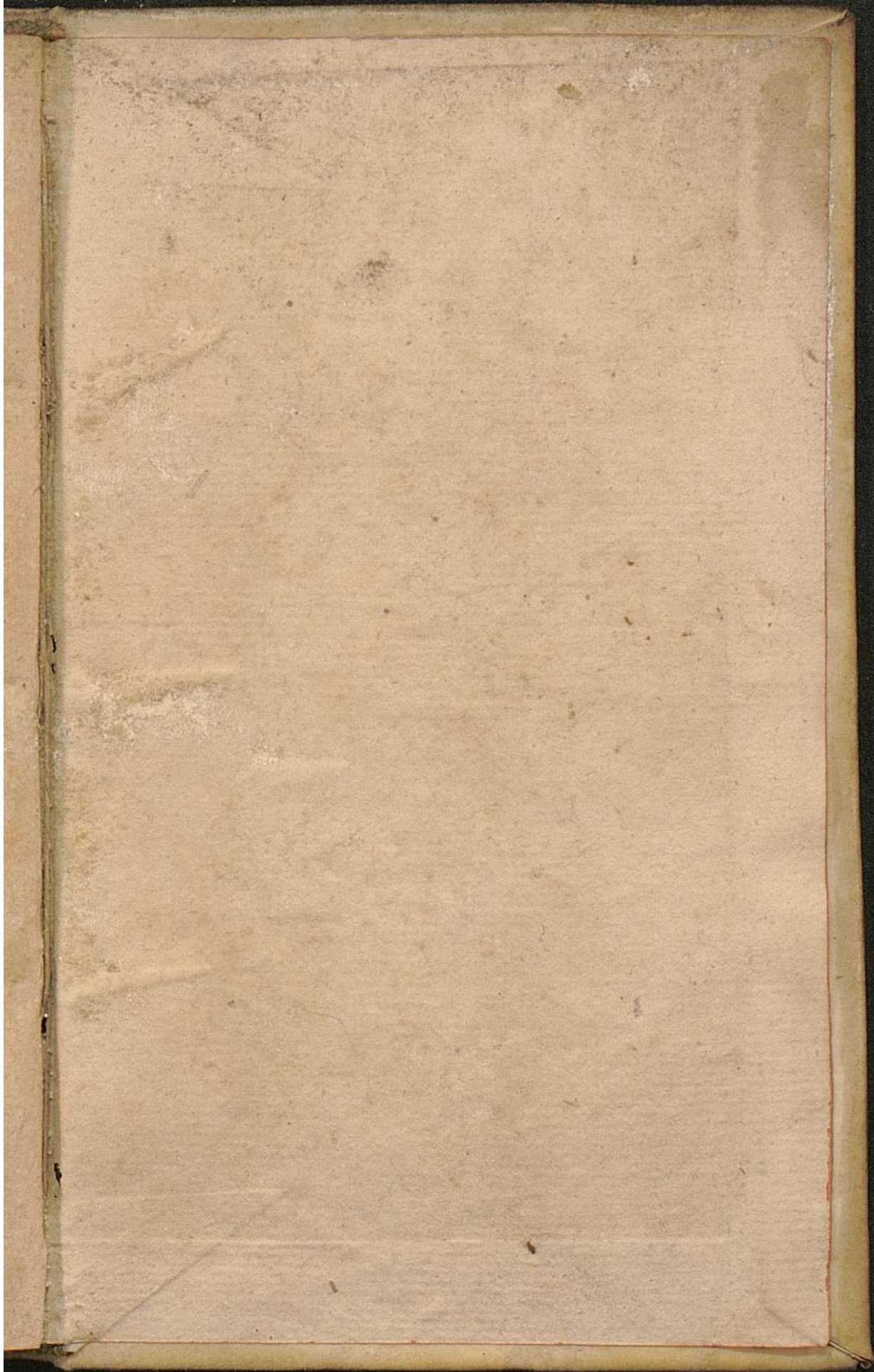
S. 5.

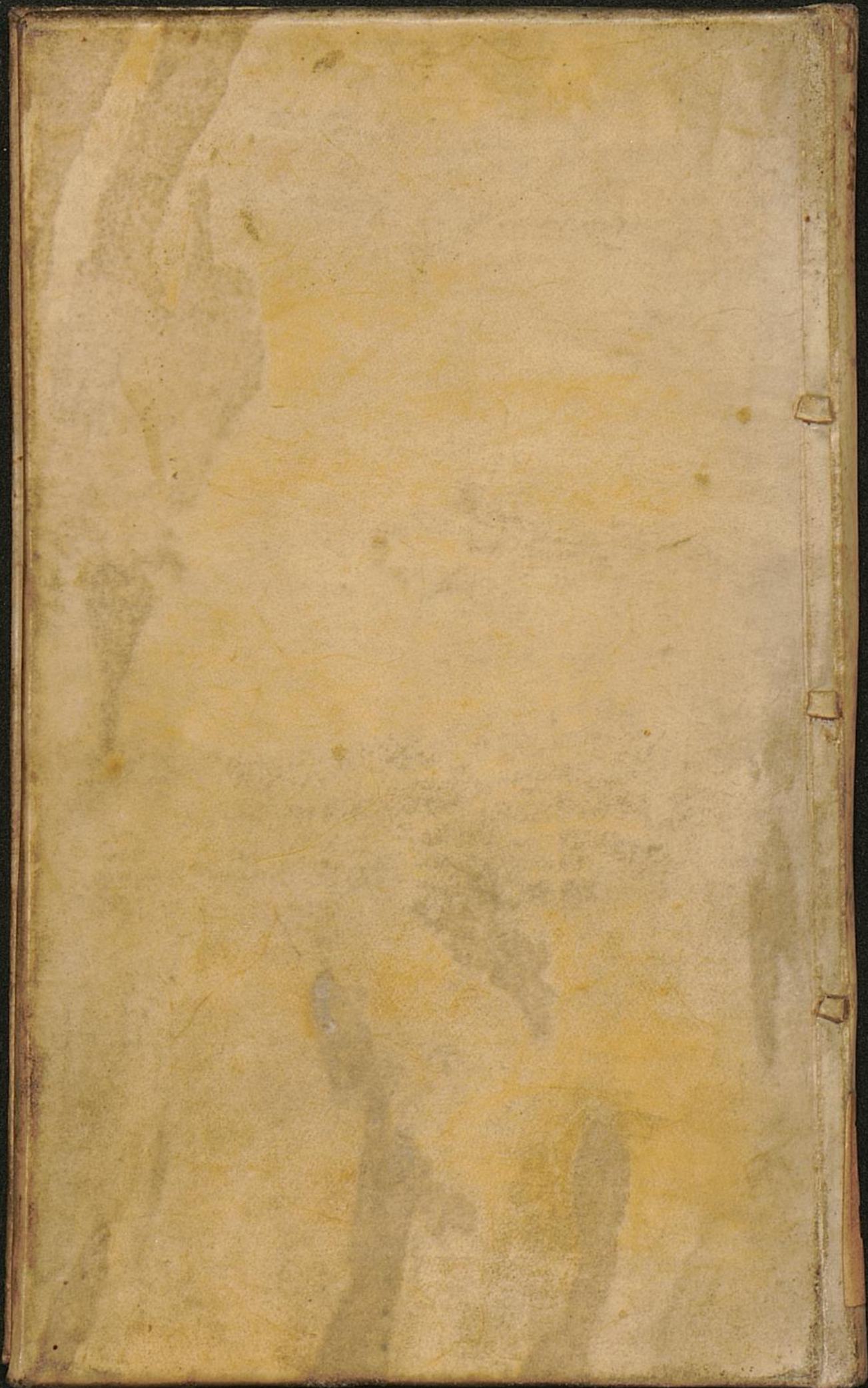
Proponuntur & solvuntur argumenta, quae solent obijci contra doctrinam precedentium Paragraphorum.

F I N I S.

Contractus Mohatra / iuxta Molman,
de contractibus 206 et 257 / è qñdo
emptor mercium mercator merces
quandam dat credito a venditis certo
pretio ea lege ut emptor reddat
sibi pretio minore. u. g. qñdo mercator
merces quandam nobili cuidam in nuda
constitudo vendit plus quam is
indigeat aut vendere potest ea intentione
et iudice ut sibi de novo vendat
pretio minore. et in his in hispania
lata è poena.

Dissert
de
...

Th
451